

DESA
UNICUM

BOLESŁAW CYBIS

ODYSEJA ARTYSTY

AUKCJA 31 MARCA 2020 WARSZAWA

BOLEŚLAW CYBIS

ODYSEJA ARTYSTY

AUKCJA 31 MARCA 2020

CZAS AUKCJI

31 marca 2020 (wtorek), 19:00

WYSTAWA OBIEKTÓW

23 - 31 marca

poniedziałek - piątek, 11:00 - 19:00

sobota, 11:00 - 16:00

MIEJSCE AUKCJI I WYSTAWY

Dom Aukcyjny Desa Unicum

ul. Piękna 1a, Warszawa

KOORDYNATORZY

Tomasz Dziewicki

tel: 735 208 999, 22 163 66 46

e-mail: t.dziewicki@desa.pl

Michał Szarek

tel: 787 094 345, 22 163 66 53

e-mail: m.szarek@desa.pl

Maja Lipiec

tel: 538 647 637, 22 163 67 07

e-mail: m.lipiec@desa.pl

ZLECENIA LICYTACJI

zlecenia@desa.pl, 22 163 67 00

ZARZĄD DESA UNICUM

JULIUSZ WINDORBSKI
Prezes Zarządu

JAN KOSZUTSKI
Wiceprezes Zarządu

MAŁGORZATA KULMA
Główna Księgowa

IZA RUSINIAK
Dyrektor Departamentu
Projektów Aukcyjnych

AGATA SZKUP
Dyrektor Departamentu
Sprzedaży

SEKRETARIAT ZARZĄDU

Małgorzata Łysik
tel. 22 163 66 65
biuro@desa.pl

DZIAŁ MARKETINGU

Marta Czartoryska-Żak
Dyrektor Marketingu
m.czartoryska-zak@desa.pl
tel. 662 280 480

Marta Wiśniewska
Marketing Manager
m.wisniewska@desa.pl
tel. 795 122 709

Maria Olszak
Specjalista ds. marketingu
m.olszak@desa.pl
tel. 22 163 67 61, 795 122 723

Wojciech Kosmala
Digital Manager
w.kosmala@desa.pl
tel. 664 150 861

PUBLIC RELATIONS

Agnieszka Marszał
Business & Culture
pr@desa.pl
tel. 793 919 109

DZIAŁ KSIĘGOWOŚCI

Małgorzata Kulma
Główna Księgowa
m.kulma@desa.pl
tel. 22 163 66 80

Marlena Ulejczyk
Zastępca Głównej Księgowej
m.ulejczyk@desa.pl
tel. 506 252 141

Katarzyna Krzyżanowska
Księgowa
k.krzyzanowska@desa.pl
tel. 538 052 090

DZIAŁ FINANSOWY

Rafał Czarnocki
Dyrektor Finansowy
r.czarnocki@desa.pl
tel. 22 163 67 85, 661 661 703

DZIAŁ HR

Małgorzata Basaj
HR Manager
m.basaj@desa.pl
tel. 22 163 66 81, 539 196 530

DZIAŁ PRAWNY

Wojciech Dziakowski
Radca Prawny
w.dziakowski@desa.pl
tel. 22 163 67 86 / 664 981 452

DZIAŁ LOGISTYCZNY

Milena Lutomińska
Dyrektor Działu
m.lutomińska@desa.pl
tel. 795 122 714

Kacper Tomaszkiwicz
Kierownik ds. transportów i logistyki
k.tomaszkiwicz@desa.pl
tel. 795 122 708

DZIAŁ IT

Piotr Gołębiowski
Koordynator Projektów IT
p.golebiowski@desa.pl
tel. 502 994 225

KONTA BANKOWE

mBank S.A. Swift: BREXPLPWWA3
PLN: 27 1140 2062 0000 2380 1100 1002
EUR: 43 1140 2062 0000 2380 1100 1005
USD: 16 1140 2062 0000 2380 1100 1006

DESA UNICUM SA

ul. Piękna 1A, 00-477 Warszawa, tel. 22 163 66 00, biuro@desa.pl
NIP: 5272644731 / REGON: 142733824 / KRS: 0000718495
Spółka zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy
XII Wydział Gospodarczy, kapitał zakładowy 85 055 000 zł

okładka front poz. 6 Bolesław Cybis, Postać kobiety w żółtym berecie, 1932-1935 **II okładka – strona 1** poz. 21 Bolesław Cybis, Pejzaż z parą i autem, 1927 **strona 2-3** poz. 4 Bolesław Cybis, Koncert (Recto) / Stylizowana postać kobiety (Verso), około 1920 **strona 4-5** poz. 33 Bolesław Cybis, Pejzaż włoski, 1930 **strona 6** poz. 7 Bolesław Cybis, Chłopiec podający farby, 1925-1928 **strona 8** poz. 32 Bolesław Cybis, Schody w Castel Molo, 1930 **III okładka** poz. 10 Bolesław Cybis, Manekin wsparty na prawym ramieniu, 1925 **okładka tył** poz. 20 Bolesław Cybis, Półakt kobiety w chuście, 1927-1929 **tytuł aukcji** Bolesław Cybis, Odyseja artysty, 31 marca 2020 **ISBN** 978-83-66377-65-3 **kod aukcji** 708KOL014 **nakład** 2 500 egzemplarzy **konceptcja graficzna** Monika Wojnarowska **opracowanie graficzne** Krzysztof Załęski **konsultacje** Wojciech Łowicki **zdjęcia** Marcin Koniak, Paweł Bobrowski **prenumerata katalogów** prenumerata@desa.pl **druk** ArtDruk Kobylka

DEPARTAMENT PROJEKTÓW AUKCYJNYCH

Biuro przyjęć: tel. 22 163 66 10, wyceny@desa.pl, poniedziałek – piątek 11:00 – 19:00, sobota 11:00 – 16:00,

wyceny biżuterii: środa 15:00 – 19:00, czwartek 11:00 – 15:00 DESA Biżuteria, Nowy Świat 48, Warszawa, tel. 22 826 44 66, biżuteria@desabiżuteria.pl

**IZA
RUSINIAK**
Dyrektor Departamentu
Projektów Aukcyjnych
i.rusiniak@desa.pl
22 163 66 40
664 981 463

**ARTUR
DUMANOWSKI**
Zastępca Dyrektora
Departamentu
Projektów Aukcyjnych
a.dumanowski@desa.pl
22 163 66 42
795 122 725

**TOMASZ
DZIEWICKI**
Kierownik Działu
Sztuka Dawna
t.dziewicki@desa.pl
22 163 66 46
735 208 999

**KLARA CZERNIEWSKA
ANDRYSZCZYK**
P.O. Kierownika Działu
Sztuka Współczesna
k.czerniewska@desa.pl
22 163 66 41
664 150 866

**JULIA
MATERNA**
Kierownik Działu
Projekty Specjalne
j.materna@desa.pl
22 163 66 52
538 649 945

**JOANNA
TARNAWSKA**
Ekspert Komisji
Wycen i Ocen
Sztuka polska XIX i XX w.
j.tarnawska@desa.pl
22 163 66 11
698 666 189

**MAREK
WASILEWICZ**
Starszy Specjalista
Sztuka Dawna
m.wasilewicz@desa.pl
22 163 66 47
795 122 702

**MAŁGORZATA
SKWAREK**
Starszy Specjalista
Sztuka Dawna
m.skwarek@desa.pl
22 163 66 48
795 121 576

**KATARZYNA
ŻEBROWSKA**
Starszy Specjalista
Fotografia Kolekcjonerska
k.zebrowska@desa.pl
22 163 66 49
539 546 701

**MAGDALENA
KUŚ**
Starszy Specjalista
Sztuka Użytkowa
m.kus@desa.pl
22 163 66 44
795 122 718

**CEZARY
LISOWSKI**
Specjalista
Sztuka Użytkowa, Design
c.lisowski@desa.pl
22 163 66 51
788 269 908

**AGATA
MATUSIELAŃSKA**
Specjalista
Sztuka Współczesna
a.matusielanska@desa.pl
22 163 66 50
539 546 699

**KAROLINA
KOLTUNICKA**
Specjalista
Sztuka Młoda i Najnowsza
k.koltunicka@desa.pl
22 163 66 43
664 150 864

**MARCIN
LEWICKI**
Asystent
Sztuka Współczesna
m.lewicki@desa.pl
22 163 66 15
788 260 055

**ALICJA
SZNAJDER**
Asystent
Sztuka Współczesna
a.sznajder@desa.pl
22 163 66 45
502 994 177

**PAULINA
ADAMCZYK**
Asystent
Sztuka Dawna
p.adamczyk@desa.pl
22 163 66 14
532 759 980

**MICHAŁ
SZAREK**
Asystent
Sztuka Dawna
m.szarek@desa.pl
22 163 66 53
787 094 345

**ANNA
KOWALSKA**
Asystent
Sztuka Współczesna
a.kowalska@desa.pl
22 163 66 55
539 196 531

DEPARTAMENT SPRZEDAŻY

AGATA SZKUP
Dyrektor Departamentu Sprzedaży
a.szkup@desa.pl
22 163 67 01
692 138 853

ALEKSANDRA ŁUKASZEWSKA
Doradca Klienta
a.lukaszevska@desa.pl
22 163 67 05
664 981 465

MICHAŁ BOLKA
Doradca Klienta
m.bolka@desa.pl
22 163 67 03
664 981 449

KAROLINA CIEŚIELSKA
Doradca Klienta
k.ciesielska@desa.pl
22 163 67 12
668 135 447

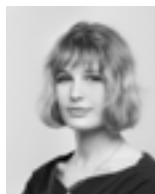
MAŁGORZATA NITNER
Doradca Klienta
m.nitner@desa.pl
22 163 67 02
514 446 892

JADWIGA BECK
Doradca Klienta
j.beck@desa.pl
795 122 720

MAJA LIPIEC
Doradca Klienta
m.lipiec@desa.pl
22 163 67 07
538 647 637

MARTA LISIAK
Doradca Klienta
m.lisiak@desa.pl
22 163 67 04
788 265 344

ALEKSANDRA KASPRZŃSKA
Doradca Klienta
a.kasprznska@desa.pl
506 252 031

KINGA JAKUBOWSKA
Doradca Klienta
k.jakubowska@desa.pl
698 668 221

TOMASZ WYSOCKI
Doradca Klienta
t.wysocki@desa.pl
664 981 450

TERESA WYSOCKI
Doradca Klienta
t.soldenhoff@desa.pl
506 251 833

BIURO OBSŁUGI KLIENTA

poniedziałek – piątek 11:00 – 19:00, sobota 11:00 – 16:00, tel. 22 163 66 00, bok@desa.pl

URSZULA PRZEPIÓRKA
Dyrektor Działu
u.przepiorka@desa.pl
22 163 66 01
795 121 579

ANNA MAZUREK
Specjalista ds. rozliczeń
a.mazurek@desa.pl
22 163 66 09
664 150 867

MAGDALENA OŁTARZEWSKA
Asystent ds. rozliczeń
m.oltarzewska@desa.pl
22 163 66 03
506 252 044

KORA KULIKOWSKA
Asystent ds. rozliczeń
k.kulikowska@desa.pl
22 163 66 06
788 262 366

MICHALINA KOMOROWSKA
Asystent
m.komorowska@desa.pl
22 163 66 20
882 350 575

JUSTYNA PŁOCIŃSKA
Asystent
j.plocinska@desa.pl
22 163 66 03
538 977 515

DZIAŁ ADMINISTROWANIA OBIEKTAMI

Punkt wydań obiektów: poniedziałek – piątek 11:00 – 19:00, sobota 11:00 – 16:00
tel. 22 163 66 20, wydania@desa.pl

KAROLINA ŚLIWIŃSKA
Kierownik Działu
k.sliwinska@desa.pl
22 163 66 21
795 121 575

PAWEŁ WĄTROBA
Specjalista ds. obiektów
p.watroba@desa.pl
22 163 66 21
514 446 849

PAWEŁ WOŁYŃIAK
Asystent ds. obiektów
p.wolyniak@desa.pl
22 163 66 21
506 251 934

MARCIN KONIAK
Kierownik Działu
m.koniak@desa.pl
22 163 66 74
664 981 456

MARLENA TALUNAS
Fotoedytor
m.talunas@desa.pl
22 163 66 75
795 122 717

PAWEŁ BOBROWSKI
Fotograf
p.bobrowski@desa.pl
22 163 66 75

DZIAŁ FOTOGRAFICZNY

Bolesław Cybis jako uczeń Wileńskiej Szkoły Realnej, 1906, źródło: Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 21

Bolesław Cybis z matką w Charkowie, 1915, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 21

BOLESŁAW CYBIS (1895-1957)

KALENDARIUM ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI ARTYSTY

- 1895** Bolesław Jarosław Cybis przychodzi na świat 6 czerwca 1895 roku w folwarku „Massandra” na Krymie jako syn Franciszka Ksawerego oraz Marianny Stanisławy de domo Osmólskiej. Dziecko ochrzczone zostaje 6 grudnia w parafii rzymsko-katolickiej w Symferopolu.
- 1896-11** Często zmienia miejsce zamieszkania. Cybisowie przebywają w Massandrze, Grodnie i Jalcie. Chłopiec uczęszcza do Szkoły Realnej w Wilnie. W 1911 roku rodzina przeprowadza się do Petersburga, gdzie w Szkole Realnej K. Maja Cybis już w maju następnego roku ukończy piątą klasę.
- 1912-19** Przebywa w Charkowie. Do 1915 roku uczęszcza do Realnej Szkoły prof. Burakowa. W latach 1915-18 studiuje w tamtejszej Szkole Sztuk Pięknych, a efektem jego pracy jest indywidualna wystawa wieńcząca pobyt na uczelni. W roku 1917 zostaje członkiem awangardowego stowarzyszenia o kubistyczno-futurystycznych założeniach posługującego się nazwą „Związek Siedmiu” zmienioną w późniejszym czasie na „Siedem plus trzy”. Artysta wystawia swoje rzeźby w 1918 wraz z innymi twórcami z grupy podczas jej pierwszego publicznego wystąpienia. W czasie pobytu w Charkowie artysta współpracuje również z teatrem miejskim na stanowisku dekoratora.
- 1920-22** Ekspansja Sowietów zmusza Cybisa do opuszczenia Charkowa. 6 września 1919 roku artysta ucieka z miasta przez Krym. Zatrzymuje się na krótko w Teodozji. 8 lipca 1920 dociera do Stambułu - ówczesnej stolicy Turcji. Miasto nie przyjmuje artysty przyjaźnie. Cybis boryka się z głodem i bezdomnością. Przebywa wówczas w kręgu innych emigrantów rosyjskich, współtworząc powstały tam właśnie związek artystów plastyków rosyjskich. Aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym miasta i tworzy liczne awangardowe prace. Zarabia głównie, malując szyldy sklepowe, plakaty i reklamy. W swoim pamiętniku wymienia m.in. nazwę restauracji „Strelna”, dla której pracuje.
- 1923** Od 20 lipca 1923 roku notowany jest już w Warszawie. Zajmuje wraz z rodzicami mieszkanie przy Placu Trzech Krzyży 12. Pracuje wówczas w zakładzie ceramicznym Andrzeja Wojnackiego i Kazimierza Czechowskiego przy ulicy Czerniakowskiej. Od września uczęszcza w charakterze wolnego słuchacza na wykłady w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych. Studiuje w pracowniach Tadeusza Pruszkowskiego oraz Władysława Skoczylasa.
- 1924** Bierze udział w letnim plenerze malarskim w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. Pokłosiem wyjazdu jest zorganizowana jesienią w gmachu Szkoły Sztuk Pięknych wystawa poplenerowa, na której Cybis prezentuje swoje prace.
- 1925-26** 11 marca 1925 roku artysta bierze ślub z Marią Tym. Ceremonia ma miejsce w kościele św. Trójcy. Nowożeńcy zamieszkują w prześle Mostu Poniatowskiego, przy którym pracuje ojciec malarza. Cybis otrzymuje stypendium uczelniane, które przeznaczają na wyjazd do Paryża. Zwiedza tam Światową Wystawę Sztuki Dekoracyjnej. W czerwcu uczestniczy w wystawie prac studentów uczelni, a niedługo po tym wyjeżdża na kolejny plener do Kazimierza Dolnego. W październiku zakłada wraz z innymi studentami „Bractwo św. Łukasza”. Zimą, na przełomie 1925 i 1926 roku, przebywa w majątku ziemskim Soboty w odwiedzinach u swojego przyjaciela Jana Stokowskiego. Zachwyca się folklorem ziemi łowickiej.
- 1927** Na wystawie Sekcji Plastyków Polskiego Klubu Artystycznego zorganizowanej w hotelu „Polonia” jury przyznaje Cybisowi nagrodę w kategorii „najwybitniejsze dzieła” za prace powstałe pod wpływem tradycji łowickich. Rozpoczyna się budowa domu i pracowni na Placówce w Młocinach pod Warszawą, które wraz z ogrodem ukończone zostaną w roku 1929. Zamiar stworzenia kolonii artystycznej udaremnił w późniejszym czasie wybuch II wojny światowej.
- 1928** 4 lutego 1928 roku odbywa się wernisaż pierwszej wystawy Bractwa św. Łukasza. Prace Cybisa zbierają pozytywne recenzje i wraz z dziełami innych artystów eksponowane są rok później w Łodzi i w Bydgoszczy. Powstaje kompozycja „Toaleta” (Muzeum Narodowe w Warszawie, 1928).

- 1929 Bierze udział w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu. Otrzymuje wówczas Mały Srebrny Medal. W listopadzie eksponuje swoje prace podczas drugiej wystawy Bractwa św. Łukasza.
- 1930 Uczestniczy w wystawie bractwa zorganizowanej w styczniu 1930 roku w Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. Niedługo po tym wyjeżdża wraz z żoną i przyjacielem Janem Zamoyskim w niemal roczną podróż. Trasa wiedzie poprzez Włochy kontynentalne, Sycylię i dalej do Afryki północnej. Obserwacje poczynione podczas wyprawy posłużą do stworzenia wielu szkiców i dzieł olejnych.
- 1931 - 33 Prace Cybisa pokazywane są podczas licznych wystaw w kraju i za granicą, z których warto wymienić m.in. wystawę w Musée Rath w Genewie (1931), Brooklyn Museum w Nowym Jorku (1933), czy w Galerii Trietiańskiej w Moskwie (1933).
- 1934 Obrazy malarza pojawiają się podczas XIX Biennale Sztuki w Wenecji i na Wystawie Sztuki Polskiej pokazywanej w Pittsburgu, Buffalo, Syracuse, Chicago i Cleveland. 7 czerwca Cybis dołącza do nowopowstałego Bloku Zawodowych Artystów Plastyków. W sierpniu otrzymuje zlecenie na wykonanie monumentalnych fresków w gmachu Wojskowego Instytutu Geograficznego w Warszawie. Dzieło tworzone wraz z Janem Zamoyskim i Marią Cybis ukończone zostanie wiosną 1937 roku.
- 1935 - 36 Cybis prezentuje swoje prace podczas kolejnych wystaw w Stanach Zjednoczonych, m.in. w Baltimore i San Francisco. Bierze udział w wystawie sztuki polskiej w Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie oraz w Salonie Plastyków Bloku Zawodowych Artystów Plastyków. Stosując własną innowacyjną technikę, tworzy dekorację statku MS Batory. Cybis zostaje mianowany wiceprezesem Związku Artystów Polskich. Tworzy jeden ze swoich najwybitniejszych obrazów - „Primavera” (Muzeum Narodowe w Warszawie, 1936).
- 1937 W kwietniu 1937 roku wyjeżdża do Paryża, gdzie pracuje wspólnie z żoną oraz Zofią i Adamem Siemaszko nad wystrojem pawilonu polskiego przygotowywanego na Wystawę Światową w Paryżu. Cybis zaprojektował plafon zdobiony portyk wejściowy. Od 1 września prowadzi ćwiczenia dla studentów w pracowni Tadeusza Pruszkowskiego. Posadę tę utrzyma do 1939 roku. Rozpoczyna wówczas wraz z Janem Zamoyskim malowanie monumentalnego plafonu w auli Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku. Prace potrwają aż do 1939.
- 1938 Z okazji dziesięciolecia powstania Bractwa św. Łukasza w warszawskiej Zachęcie odbywa się wystawa członków ugrupowania. Od maja do sierpnia przebywa w Kazimierzu Dolnym, malując w pracowni Tadeusza Pruszkowskiego wraz z innymi członkami bractwa wielkoformatowy cykl siedmiu obrazów o tematyce zaczerpniętej z historii Polski. Prace wystawione zostaną rok później podczas Wystawy Światowej w Nowym Jorku.
- 1939 Udaje się w rejs do Nowego Jorku na pokładzie statku MS Batory. Wraz z żoną bierze udział w przygotowaniach pawilonu polskiego na wyżej wspomnianą wystawę oraz maluje dwa freski. Małżeństwo odbywa podróż po Stanach Zjednoczonych, Cybis inspirowany się kulturą Indian.
- 1940 - 41 Cybisowie osiedlają się w Nowym Jorku. W Steinway Mansion w Astorii rozpoczynają produkcję ceramicznych rzeźb i figurek o dekoracyjnym charakterze. W lipcu 1941 roku małżeństwo zamieszkuje przy 41 ulicy. Cybis trudni się dekorowaniem witryn sklepowych. Otrzymuje pierwszą nagrodę za wystawę bożonarodzeniową stworzoną w jednym z salonów na Fifth Avenue.
- 1942 - 56 W Trenton w stanie New Jersey otwarte zostają w 1942 roku fabryka Cordey China Inc. oraz działające przy niej eksperymentalne studio Cybis Porcelain Art. Działalność przynosi Cybisom znaczne dochody i sławę. W 1944 wykańczają oni luksusową posiadłość w Princeton. W 1945 prace malarskie Cybisa pojawiają się na wystawie w Instytucie Sztuki w Detroit, a w roku 1950 na pokazie dzieł z kolekcji Dayton Art Institute.
- 1957 31 maja 1957 roku Bolesław Cybis umiera na atak serca na Florydzie. Rok później odchodzi jego żona Maria. Pieczę nad fabryką Cybisów przejmuje od tej pory Marilyn Charlton. Studio zostaje ostatecznie zamknięte w 2019.

Bolesław Cybis, 1924, źródło: cybisarchive.com

Bolesław Cybis, lata 40.-50. XX w., źródło: poles.org

ROSJA - TURCJA (1895-1922)

Panoramiczny widok Stambułu, ok. 1880, źródło: Wikimedia Commons

AD FONTES: BOLESŁAW CYBIS W KRĘGU ROSYJSKIEJ AWANGARDY

Życiowo-artystyczna wędrownica Bolesława Cybisa zaczęła się w carskiej Rosji, na terenie Krymu, w rodzinie kupca Franciszka Ksawerego. W swoim dzieciństwie podróżował między Grodnem, Jaltą i Wilnem. W 1915 roku ukończył Szkołę Realną w Charkowie i w tym mieście pozostał, aby podjąć studia artystyczne w tamtejszej Szkole Sztuk Pięknych.

Talent młodego artysty rozwijał się w orbicie sztuki rosyjskiej, która od około 1900 roku ulegała znaczącym przemianom. Przełomy wieków w kulturze rosyjskiej to okres tzw. „srebrnego wieku” – odnowy artystycznej oraz rozwoju nowych tendencji filozoficznych. Myśliciele tacy jak Nikołaj Bierdiajew czy Władimir Sołowjow zwracali się w stronę koncepcji metafizycznych, bazując na własnych interpretacjach doktryny prawosławia. Od 1898 roku w Petersburgu działał „Świat sztuki” („Mir iskusstwa”) – stowarzyszenie propagujące modernistyczne tendencje, które wydawało własne czasopismo. Po rewolucji 1905 roku do głosu zaczęły dochodzić nowe tendencje społeczne i polityczne, którym towarzyszył szybki rozwój gospodarecy kraju w otwartości na gospodarkę zachodnią. Pierwsze wystąpienie awangardowe w carskiej Rosji łączyło się ze wzrostem roli ruchu robotniczego oraz ukonstytuowaniem się bolszewizmu.

W sztuce rosyjskiej echem odbijały się manifesty francuskiego kubizmu, niemieckiego ekspresjonizmu i włoskiego futuryzmu. Bliżej wybuchu Wielkiej Wojny Moskwa i Petersburg stały się prawdziwie międzynarodowymi ośrodkami sztuki awangardowej. Ruch „nowej sztuki” reprezentowali kubo-futurysty, których działalność okrzepła w 1911-12 roku. Fundamentalnymi postaciami tej tendencji byli przede wszystkim Michaił Łarionow oraz Natalja Gonczarowa, którzy od 1909 roku, w ramach wystawy grupy „Złoty róg” („Zolotoye Runo”) propagowali „primitYWny” styl oparty na wzorach rosyjskiej sztuki ludowej. Artyści z Petersburga i Moskwy, a także Kijowa czy Odessy, zaczęli się łączyć w pierwsze ważne grupy awangardowe. W 1909 roku w Petersburgu powstaje „Związek Młodych” („Soyuz Molodyozhi”), w 1910 roku Kazimierz Malewicz, Dawid i Władimir Burlikowie czy Władimir Tatlin zasilili w Moskwie szereg „Waleta karowego” („Bubnowyj Walet”). Z tej grupy w 1912 roku powstała już stricte kubo-futurystyczna formacja „Ośli ogon” („Osliny Khvost”). 1915 rok znaczy kres tego ruchu – w Petersburgu miała miejsce „Ostatnia wystawa futurystyczna 0, 10”, która otwiera w Rosji rozdział malarstwa abstrakcyjnego.

Bolesław Cybis z matką w Jalcie, 1901, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 20

Ostatnia futurystyczna wystawa malarstwa 0, 10, Petersburg, 1915, galeria Nadieżdy Dobyciny, Piotrogród (Petersburg), źródło: Wikimedia Commons

Prospekt Voznesensky w Petersburgu, przed 1914, źródło: Wikimedia Commons

Kazimierz Malewicz, Wiejska kobieta z wiadrami, 1912, Państwowe Muzeum Rosyjskie, Petersburg, źródło: wikiart.org

Władimir Tatlin, Marynarz (Autoportret), 1911, Państwowe Muzeum Rosyjskie, Petersburg, źródło: wikiart.org

Młody Cybis był spadkobiercą rewolucyjnych przemian, które wydarzyły się parę lat przed podjęciem przez niego studiów w Charkowie. Najbardziej śmiały i rewolucyjny, rosyjski okres Cybisa pozostaje najmniej naświetlonym epizodem jego twórczości. W 1917 roku artysta przystąpił do „Związku Siedmiu” (od 1918 roku „Siedem plus trzy”), kubo-futurystycznej grupy młodych studentów charkowskiej Szkoły. Cybis był w tym czasie przede wszystkim rzeźbiarzem, mniej malarzem. Jego prace przestrzenne z tego czasu pozostają jednak nieznanne. Młodzi twórcy oznajmiali w artykule opublikowanym w „Zbiorniku Nowowo Iskustwa”: „W przeciwieństwie do sztuki akademickiej kontynuowanej w nielicznych ośrodkach, do których ciążyły oczywiście wszyscy artyści - futuryzm może powstawać wszędzie, gdzie przeniknęły jego idee. Nie jest już wymagana znajomość akademickiej przemądrzałości Paryża, Rzymu czy Monachium. Każdy futurysta w samym sobie nosi kanony swojej sztuki. Okoliczność ta pozwala nam rozpatrywać ‘Związek Siedmiu’ nie jako prowincjonalny odprysk stołecznego nowatorstwa, ale jako w pełni samodzielne jądro nowego ruchu kulturalno-historycznego, mającego swój początek we Włoszech i obejmującego cały świat (...). Futurysty zdecydowanie odrzucili rolę pocieszycieli publiczności. ‘Nie chcemy odtwarzać trójwymiarowego kosmosu w dwuwymiarowych formach obrazu - głoszą swymi dziełami artyści futurysty. Istotą malarskiego futuryzmu jest protest przeciwko zwyczajowym formom malarskiego przedstawienia realnego świata” (cyt. za: Anna Prugar-Myślik, Kalendarium życia i twórczości Bolesława Cybisa, [w:] Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 21-22).

W 1920 roku, po ucieczce z opanowanej przez Sowietów Ukrainy, Cybis dotarł do Stambułu, gdzie, mimo trudnych warunków bytowych, włączył się w działalność kręgu rosyjskich artystów. Cybis mieszkał w Turcji w okresie jej gwałtownych przemian: od początku wieku miały miejsce rewolucje, które postulowały modernizację kraju i zmianę systemu administracji, trawionego przez korupcję. W 1915 roku Turcy dokonali rzezi Ormian oraz włączyli się w konflikt wojenny spowodowany przez Greków (wojna grecko-turecka 1919-1922). Na początku lat 20. XX stulecia zlikwidowano kalifat i sultanat, a nowa turecka republika wkraczała na nowe tory pod rządami prezydenta Atatürka.

Cybis zarabkował w Stambule przede wszystkim jako scenograf teatralny i twórca szyldów sklepowych. Wpływy tych dziedzin są klarowane w jego ówczesnej twórczości plastycznej. Artysta przedstawiał zaobserwowane realnie scenki i motywy, nadając im groteskową fantazyjną formę. Przestrzeń miasta, wnętrze domu publicznego, motyw fryzjera, prozaiczne przedmioty komponowane jako martwe natury stały się tematem jego prac z okresu tureckiego. Pracując jako malarz i rysownik, teraz już rzadziej jako rzeźbiarz, Cybis wykorzystał swoje futurystyczne doświadczenie. Artysta rysował figury „dnia powszedniego”, niekiedy z półświatka, np. marynarzy uosabianych z witalnością, lecz również z hulaszczym trybem życia (podobnie jak Władimir Tatlin, którego wczesna twórczość odbija się echem w pracy „Marynarz, kobieta i dziecko”, poz. 3). Swoim pracom nadawał wysoce syntetyczną, geometryczną i mechaniczną formę, wzorując się na kubicznych formach „klasyków” petersburskiej i moskiewskiej awangardy. W rysunkach Cybisa („Koncert”, poz. 4) echem odbijają się kubo-futurystyczne kompozycje Kazimierza Malewicza.

W tureckim okresie Cybisa współistniały dwa nurty: awangardowy i akademicki. Cybis, oprócz futurystycznych eksperymentów, tworzył w Stambule rysunkowe akty i studia anatomiczne. Kształcił swój warsztat, wybierając tradycyjną technikę i temat. Inspiracją dawnymi mistrzami i dążenia do stworzenia nowego porządku w malarstwie wypowie się jednak z całą mocą w 1923 roku, kiedy Cybis dotrze do Warszawy.

Bolesław Cybis z rodzicami w Grodnie, 1905, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 20

Archiwalna pocztówka z widokiem Charkowa, ok. 1900, źródło: Wikimedia Commons

1 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Akt stojącej kobiety w pantoflach na obcasach (Recto)

/Akt stojącego mężczyzny (Verso), 1922

sangwina, kredka/papier, 63,8 x 49 cm

datowany p.g. pod passe-partout: '13-II-22', na odwrociu fragment papierowej nalepki z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

35 000 - 50 000 PLN

8 200 - 11 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września - 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Mysłik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/27

Prezentowany akt, datowany przez Cybisa bardzo dokładnie na 13 lutego 1922 powstał, co pewne, już w Stambule. Przebywający tam artysta tworzył obok awangardowych w swoim charakterze prac liczne studia anatomiczne świadczące o wysokich umiejętnościach twórcy. Studium żywego modelu czy szkice wybranych części ciała stanowiły podstawowy element procesu edukacji artystycznej i praktyki akademickiej. Jak widać, Cybis nawet po ukończeniu szkoły nie zaprzestał ciągłego samodoskonalenia swoich umiejętności plastycznych, co potwierdzają liczne szkice powstałe około 1920 roku. Przedstawienia takie wpisują się znakomicie w nurt historii sztuki i twórczość takich mistrzów malarstwa jak Michelangelo Buonarroti czy Leonardo da Vinci. Ponadto w tym czasie ujawnia się już u Cybisa zamiłowanie do ładu renesansowej techniki, jaką jest rysunek z wykorzystaniem sangwiny. Kobieta w obrębie kompozycji ukazana została od tyłu w dość skomplikowanym skręcie ciała przywodzącym skojarzenia z manierystyczną konwencją figura serpentinata. Wybór takiej pozy dał rysownikowi znaczne możliwości zaprezentowania swoich wybitnych umiejętności przedstawiania anatomii. Modelka uchwycona została ponadto w ruchu. Zakrywa biust i odwracając się od widza, zupełnie jakby zaskoczył ją niespodziewany intruz właśnie wkraczający do jej intymnego świata. Cybis oprócz śmiałego konturu zastosował tutaj wydatny modelunek światłocieniowy znacznie podkreślający kształty portretowanej.

2 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Akt męski przy sztaludze, 1920

akwarela, tusz/papier, 34,9 x 25 cm (w świetle passe-partout)
datowany l.d.: 'maj | 20'; na odwrociu na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu
oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

25 000 - 35 000 PLN

5 900 - 8 200 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002
Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/27

Akt męski powstał nieco wcześniej niż poprzednio omówione studium kobiety. Cybis stworzył tę akwarełę podmalowaną tuszem w maju 1920. To, co łączy obie prace, to wybór kadru. Zarówno w jednym, jak i w drugim przypadku artysta przedstawił postacie od tyłu. Mężczyzna ukazany został z lewą nogą w wykroku. Opiera się on lewym ramieniem na sztaludze zamykającej wizualnie kompozycję. Malarz poświęcił sporo uwagi temu przyrządowi, realistycznie oddając jego detale i światło rozkładające się na strukturze. Sama postać o wydatnych kształtach posiada mocno zarysowaną linię pleców. Źródło światła znajduje się z prawej strony. Ciało portretowanego wymodelowane zostało z zastosowaniem mocnych kontrastów barwnych. W pracy widoczna jest także znaczna różnica pomiędzy sztywno ukazaną sztalugą, a w dość swobodny sposób oddaną postacią mężczyzny, być może modelem szkicowanego na żywo bądź zapamiętanego z akademickich lekcji rysunku w Charkowie.

3 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Marynarz, kobieta i dziecko, 1920-1922

akwarela, gwasz, tusz/papier, 23,8 x 23,2 cm (w świetle passe-partout)
na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu, nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie oraz
papierowa nalepka wystawowa Zachęty Narodowej Galerii Sztuki

estymacja:

240 000 - 300 000 PLN

56 000 - 70 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Warszawa - Moskwa / Moskwa - Warszawa 1900 - 2000, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie,
19 listopada 2004 - 30 stycznia 2005

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum
Narodowe w Warszawie, 20 września - 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą,
6 maja 1984 - 15 maja 1985

LITERATURA:

Warszawa-Moskwa / Moskwa-Warszawa 1900-2000, katalog wystawy, red. Maria Poprzęcka, Lidia Jowlewa,
Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Warszawa 2004

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy,
oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 58 (il.), nr kat. II/18

Praca zatytułowana „Marynarz, kobieta i dziecko” stanowi wyjątkowy przykład inspiracji sztuką nowoczesną w twórczości młodego Cybisa. Na wczesną działalność artysty znaczny wpływ miało niewątpliwie środowisko, w którym przyszło mu przebywać około roku 1920. Studia w Szkole Sztuk Pięknych w Charkowie, jak i późniejszy pobyt w Stambule, gdzie osiedliło się wówczas wielu twórców rosyjskiej awangardy, zaowocowały licznymi kompozycjami o nowatorskim charakterze. Rozwijająca się sztuka abstrakcyjna, kubofuturyzm, rajonizm i prężnie postępujące idee konstruktywizmu, to wszystko fascynowało artystów i skłaniało ich do poszukiwań oraz odkrywania nowych dróg rozwoju dla własnej twórczości. Stambuł jako ówczesna stolica Turcji i miasto o wielowiekowej i silnie zróżnicowanej kulturze dostarczało Cybisowi zarówno licznych „obrazków” z życia wielkiej metropolii, jak i niszowego półświatka. Zubożały artysta był stałym bywalcem portowych knajp i spelun, a także domów publicznych. Z właściwą sobie ciekawością i reporterskim zacięciem zaczął przedstawiać otaczającą go rzeczywistość. Kompozycje z tego czasu zapełniają postacie prostytutek i marynarzy oddających się cielesnym przyjemnościom w miejskich przybytkach. Podobnie prezentowana akwarela ukazuje ludzi o krępych, masywnych kształtach potraktowanych w syntetyczny sposób.

„Tęskno mi znowu matulu
moja i nie było wesoło. Jestem
już w Konstantynopolu, bez
roboty, bez pieniędzy i nic nie
mając na widoku...”

„Siedzę właśnie w tej chwili
w jednym z najlepszych
teatrów – restauracji
konstantynopolitańskich, gdzie
maluję szyld. Rozmiar 21/2
x 5 arszy. Mają mi zapłacić 5
lir. Już kończy się drugi dzień
roboty.”

*cytaty pochodzą z zaginionego
pamiętnika Bolesława Cybisa
prowadzonego w formie nigdy nie
wysłanych listów do matki (za: kat. wyst.
MNW 2002, s. 44-45)

„Chciałbym bardzo pracować, tyle dobrych kompozycji mam zamyślonych, lecz cóż, ani farby, ani miejsca nie mam. Nocuję na podwórzu pod murem, razem z jednym marynarzem...”

„Piękną Helenę” zdałem. Wczoraj szła główna repetycja przy dekoracjach. No teraz to już będę mógł ja zostać dekoratorem...”

„Wczoraj cały wieczór malowałem szyld reklamowy do koncertu Anny Stepowej. Mam dostać 6 lir, za dwie sztuki...”

4 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Koncert (Recto) / Stylizowana postać kobiety (Verso) , około 1920

ołówek/papier, 19,2 x 24,2 cm

na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

25 000 - 40 000 PLN

5 900 - 9 400 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych,

Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą,

6 maja 1984 – 15 maja 1985

Wystawa retrospektywna Czesława Wdowiszewskiego oraz wystawa Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu,

Ratusz Staromiejski, 29 lipca – 31 sierpnia 1970

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy,

oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 125 (il.), nr kat. II/10

Andrzej Ściepuro, Wystawa dwóch „Łukaszowców” w Toruniu, „Przegląd Artystyczny”, 1973, nr 4, (74), (il.)

Kiedy Cybis przybył 8 lipca 1920 do Stambułu, ówczesna stolica Turcji przywitała go szczególnie niegościnnie. Młody artysta znalazł się w zupełnie obcym sobie mieście sam, pozbawiony środków do życia i dachu nad głową. Szybko nawiązał jednak kontakt z innymi rosyjskimi emigrantami i borykając się z biedą, rozpoczął działalność artystyczną. Jego drugim domem stały się stołeczne restauracje, teatry i portowe knajpy. Cybis, wykonując szyldy i afisze reklamowe, brał zapewne czynny udział w organizowanych na miejscu wydarzeniach. Na kartach jego pamiętnika szczególnie często przewija się nazwa restauracji „Strelna”, w której to młody artysta pracował. Prezentowana praca ukazuje odbywający się właśnie koncert. Na odwrociu ukazana została stylizowana postać kobiety stanowiąca najprawdopodobniej projekt kostiumu do jednego ze spektakli bądź przedstawienia. Całość utrzymana jest w kubistyczno-futurystycznym nurcie awangardy. Poddane geometryzacji ciała grajków kontrastują z rozmytymi niczym widmowe zjawy twarzami. Kompozycję cechuje daleko posunięty dynamizm oraz ekspresja formy. Wydawać się może, iż taki właśnie sposób przedstawienia znakomicie oddaje klimat orientalnej metropolii zawieszanej gdzieś na pograniczu, pomiędzy Wschodem a Zachodem.

5 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Studium dłoni (1), około 1922

ołówek/papier, 22 x 18 cm
na odwrociu numer inwentarzowy: '89'

estymacja:

1 400 - 2 000 PLN

400 - 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Stosunkowo niepozorny szkic dłoni stworzony przez Bolesława Cybisa około roku 1922 stanowi pracę wczesną i niezmiernie ciekawą. Wówczas artysta przebywał jeszcze w Stambule i po latach nauki w Charkowie doskonalił cały czas swój warsztat. Cybis, studiując w charkowskiej Szkole Sztuk Pięknych, zdobył gruntowne umiejętności, a także wykształcił swój własny, indywidualny styl. Prezentowany rysunek ukazuje typowe akademickie studium anatomiczne. Szkice takie powstawały jako wyraz ciekawości twórców otaczającym ich światem natury, czy chociażby z myślą o projektowanych większych kompozycjach. Ołówkowy rysunek przedstawia lewą dłoń zaciskającą się na syntetycznie potraktowanym drążku. Smukłe, silnie zgięte palce tworzą zdecydowany chwyt. Delikatnie zarysowane za pomocą modelunku światłocieniowego kostki jeszcze bardziej potęgują wrażenie realności i dokładnej obserwacji budowy anatomicznej. Interesującym dodatkiem autora są umieszczone po bokach nadgarstka strzałki. Obrazują one zapewne studiowany przez artystę rozkład sił i wpływ, jaki wywierają one na układ mięśni dłoni.

WARSZAWA (1923-1939)

Tadeusz Pruszkowski wśród uczniów, od góry stoją: Antoni Michalak, Bolesław Cybis, Jan Gotard, Edward Kokoszko, Aleksander Jędrzejewski, Eliaz Kanarek, leży: Czesław Wdowiszewski, siedzą: Tadeusz Pruszkowski, Stanisław Kurman, Czesław Wdowiszewski, źródło: kazimierzdolny.pl

W pracowni Tadeusza Pruszkowskiego w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, ok. 1928. Od lewej stoją: Czesław Wdowiszewski, Jan Gotard, Bolesław Cybis, (za nim Tadeusz Pruszkowski), Jan Zamojski, siedzą: Jan Wydra i Stefan Płużański, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 20

OKRES WARSZAWSKI CYBISA - RÓŻNE TECHNIKI, RÓŻNE CYBISY

Nie wiadomo dokładnie, jak Bolesław Cybis znalazł się w Warszawie. 11 lipca 1922 roku, polski konsul w Chicago wydał dokument, w którym krewny artysty - Charles J. Miller - zapraszał go do Stanów Zjednoczonych Ameryki. W dokumencie wymieniona została narodowość artysty (polska), wyznanie (rzymskokatolickie) i wiek (21 lat). Faktycznie miał już wówczas 27 lat. Cybis nie dotarł tym razem do Ameryki i od lipca 1923 roku wiemy o jego obecności w Warszawie. Jego ojciec, inżynier, brał udział w odbudowie mostu ks. Józefa Poniatowskiego, w prężnie którego Bolesław zamieszkał potem z żoną (Maria Tym, poślubiona w 1925 roku). Rozdział warszawski trwał w jego życiu do 1939 roku i złożyły się na niego studia artystyczne (w latach 1923-26 oraz 1933-34).

Zaraz po przyjeździe Cybis złożył podanie o przyjęcie jako wolny słuchacz do Szkoły Sztuk Pięknych. Ten ukształtowany już wówczas artysta, który współtworzył rosyjską awangardę o rodowodzie kubistyczno-futurystycznym, zapisał się do pracowni prof. Tadeusza Pruszkowskiego. To miejsce mogłoby się wydawać ostatnim dla artysty takiego jak on. Darzono w niej szczególną estymą malarzy włoskiego renesansu i niderlandzkich tzw. Złotego wieku. Nieufność Pruszkowskiego dla tego, co artystycznie działo się w Paryżu, nie zraziła Cybisa. Jego nowy nauczyciel miał w sobie magnetyczne właściwości, które przyciągały ludzi oraz niezwykle zdolności więzotwórcze. Uczniów traktował w sposób bezpośredni, nie starając się wytworzyć bariery towarzyszącej relacji nauczyciel-uczeń. Był jednak wymagającym nauczycielem, uczącym rzetelnie malarzkiego

rzemiosła. W jego pracowni zebrali się grupa zdolnych uczniów, którzy przeszli do historii sztuki pod wybraną dla siebie nazwą - Bractwo św. Łukasza. Do grona założycieli tej grupy należeli: Tadeusz Pruszkowski - noszący tytuł „mistrza”, Bolesław Cybis, Jan Gotard, Aleksander Jędrzejewski, Eliaz Kanarek, Edward Kokoszko, Antoni Michalak, Janusz Podoski, Mieczysław Schulz, Czesław Wdowiszewski, Jan Wydra oraz Jan Zamojski. Nazwa nawiązywała do średniowiecznej i nowożytnej tradycji rzemieślniczej i akcentowała przywiązanie do myśli o sztuce jako świadomym, zgodnym z regułami, wytwarzaniem przedmiotów. Św. Łukasz, patron malarzy, był tradycyjnie (pierwsza wzmianka o tym pochodzi z VI wieku) uważany za malarza.

W 1970 roku Jan Zamojski, członek i założyciel grupy, wspominał motywację młodych artystów, która przyświecała założeniu Bractwa św. Łukasza (1925 r.). „Maluj jak chcesz, byle dobrze” - to hasło miało streszczać ich intencje. Hasło to wymaga jednak wyjaśnienia. Założenie twórców grupy było takie: zmiany w sztuce, które zaszły w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku spowodowały, że sztuka zmienia się szybko. To nie jest ta sztuka co kiedyś, ściśle związana ze światopoglądem, religią, poziomem nauki i techniki, układem stosunków społecznych i politycznych oraz warunkami geograficznymi. Dawniej malarstwo spełniało konkretne zadania i powstawało na zamówienie, a sposoby obrazowania zmieniały się wolniej, jakby skutek działania jakiegoś łagodnego, rozciągniętego w czasie procesu fizycznego. Jednak teraz (mowa o trzeciej dekadzie XX wieku) - w ocenie Cybisa i współtworzących z nim Bractwo

Chrystus w Litwie - jeden z siedmiu obrazów namalowanych przez członków Bractwa św. Łukasza na Wystawę Światową w Nowym Jorku, 1938, Le Moyne College w Syracuse, źródło: NAC online

Bolesław Cybis, Primavera, 1936, Muzeum Narodowe w Warszawie, źródło: MNW. Zbiory cyfrowe

św. Łukasza - naturalnym środowiskiem dla obrazów stała się wystawa. A więc kiedyś sztuka towarzyszyła życiu, teraz została zamknięta w czterech wystawowych ścianach. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest fakt, że ich twórcy malują świadomi tego, że jeśli obraz nie wyróżni się na wystawie, przepadnie. Musi zatem zwracać na siebie uwagę „innością” i zaskakującą nowością. A tego młodzi artyści, zrzeszający się pod pradawną, cechową nazwą, bardzo nie chcieli.

Jakiego rodzaju receptę niesło w sobie zatem hasło: „Maluj jak chcesz, byle dobrze” (typ zalecenia przywodzący na myśl Augustynowskie „Kochaj i rób co chcesz”)? Tym, co zdaniem łukaszowców zostało zatraczone w toku przemian, było przywiązanie do opanowania rzemiosła malarskiego - tego jak malować w sensie warsztatu technologicznego i dbałości o staranność w znaczeniu manualnym. Przywiązanie do tych aspektów miało czynić artystę wolnym, mogącym iść artystycznie w dowolną stronę. Choć artystów łączyły więzy koleżeńskie, wspólne malarskie plenery w Kazimierzu nad Wisłą, nie jest na szczęście tak, że ich twórczość została sformatowana przez zamiłowanie do dawnego malarstwa. Rozwijali się w różnych kierunkach, wybierali różne techniki, ale spotykali się, między innymi przy wspólnych artystycznych realizacjach.

Okres warszawski w życiu Bolesława Cybisa skończył się wraz z wyjazdem do Ameryki w 1939 roku. Te lata w twórczości artysty charakteryzują się przywiązaniem do tradycji z jednej strony i wybuchami nieokiełznanej artystycznej energii z drugiej. Trudno powiedzieć, by akces do grupy zrzeszonej wokół Pruszkowskiego zniewolił go do czegoś. Przez cały ten okres, twórczość Cybisa była

bogata zarówno pod względem technicznym, jak i formalnym. Był artystą, któremu bliski był postulat skupienia na technice, będącej warunkiem koniecznym do realizacji artystycznych zamierzeń. Być może bardziej wymowne niż śledzenie stylistycznych fluktuacji jest wskazanie na kilka realizacji w różnych mediach i przypomnienie na koniec, że ich autorem był ten sam twórca.

Graficzna twórczość Bolesława Cybisa jest tak samo fascynująca jak trudna do zrekonstruowania jako nurt w całym oeuvre (czy była nim?), a dat prac trzeba się domyślać na podstawie stylistyki. Cybis był artystą czującym się dobrze w różnych mediach i badającym możliwości każdego z nich. W przypadku grafiki zachowały się prace w akwafortcie i litografii. „Spowiedź” z ok. 1923 roku jest podobna do prac uczniów Władysława Skoczylasa z tego czasu (np. Stefana Mrożewskiego czy Bogny Krasnodębskiej), gdzie zasady grawitacji zostały poluzowane, a przedstawiani ludzie i budowle chwieją się i wyglądają groteskowo. Jednak na tle swoich kolegów i koleżanek z czasów studiów. Jednak w porównaniu z wybitnymi skądinąd uczniami Skoczylasa, to właśnie Cybisowi już wtedy udawało się wykreować osobny świat. W „Spowiedzi” specyficzna akcja rozgrywa się na dwóch planach. Z tyłu zakonnik sprząta miotłą, a kot po drugiej stronie trwa przy szufelce i miotelce. Temu porządkowaniu we tle, towarzyszy porządkowanie innego rodzaju - spowiedzi. Tylko co to za spowiedź? Barczysty i złowieszczo uśmiechnięty spowiednik wysłuchuje grzechów glazokobiety. W każdym razie czegoś. To mogło się wydarzyć tylko we śnie. Albo pracy awangardowego artysty, który właśnie z powodzeniem uczył się technik metalowych.

Maria Cybis, Bolesław Cybis i Zofia Siemaszko przy pracy nad plafonem zdobiącym wejście do pawilonu polskiego na Wystawie Międzynarodowej „Sztuka i Technika” w Paryżu, 1937, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 30

Cybis wykreował świat dziwny i niepokojący w serii prac wykonanych sangwiną na papierze. I choć można się tu dopatrywać echa kompozycji renesansowych (dwie postacie w dolnych rogach jak na obrazach Sandra Botticellego czy Piera di Cosimy), to trudno mówić tu o zachowawczości czy niewolniczym kopiowaniu. Cybis używa sangwiny, tak jak przez wieki stosowano ją do oddawania karnacji. Jest to jednak karnacja dwóch przedmiotów wyglądających jak ludzie. Oto więc dwie kukły, o sztuczności ruchów przywodzących na myśl sztukę późnego cesarstwa rzymskiego, zalegają na monochromatycznej, renesansowej łące. Jeden przedmiot-człowiek podaje drugiemu żabę, a to-ten opiera się. Ale drewniana ekspresyjność sprawia, że wygląda to równocześnie na błogosławieństwo. Liczba tropów i skojarzeń zawartych w tej, niepozornej zdawałoby się, pracy - oszalałami.

Najbardziej charakterystyczne portrety kobiety z papierosem stworzyli w dwudziestoleciu międzywojennym Otto Dix i Bolesław Cybis. Pierwszy przedstawił niemiecką dziennikarkę i poetkę Sylvię von Harden, bywalczynię słynnej Romanisches Café. Drugi kobietę anonimową (dwa spośród kilku używanych dla niej tytułów to „Sąsiadka” i „Chinka”), trzymającą japońską (?) rzeźbę. Choć mamy do czynienia z różnymi twórczymi temperamentami (Dix i Cybis) i różnymi kobietami, w obu przypadkach uderza silny wyraz tych portretów. To najwspanialsze dwie pary kobiecych dłoni w malarstwie międzywojnia. U Cybisa jedna z tych dłoni trzyma rzeźbę, Europejczykowi wyglądającą na rozłoszczoną czy niepokojącą - i komunikuje się nią z widzem.

W 1937 roku, działając w pośpiechu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych zleciło namalowanie 7 scen z przedstawieniami z polskiej historii. Chodziło o wystawienie ich na zbliżającej się (1939 rok) Wystawie Światowej w Nowym Jorku. Ze względu na skalę przedsięwzięcia, czasu było mało. Związana z tym podróż za ocean doprowadziła do przeniesienia się artysty razem z żoną do Ameryki. Członkowie Bractwa św. Łukasza, a w jego liczbie Bolesław Cybis, byli idealnymi kandydatami do wykonania tego zamówienia. Znali się dobrze, razem malowali, łączyła ich formuła realistyczna. Cybis już wcześniej, z powodzeniem próbował sił w realizacjach monumentalnych (dekoracja gmachu Wojskowego Instytutu Geograficznego w Warszawie, dekoracja na statku MS Batory). Tym razem opowiedział wraz z towarzyszami o najważniejszych chwilach polskiej historii, biorąc udział w przedsięwzięciu propagandowym. Opowieść miała uwydatniać chwalebne momenty i ukazywać Polskę jako kraj odznaczający się tolerancją religijną, który przez wieki zaznaczył swoje istnienie na mapie Europy. Ta realizacja (malowidła przechowywane są obecnie w Stanach Zjednoczonych) ukazuje Cybisa, który z twórcy prac dziwnych i niepokojących z łatwością przedzierzga się w znakomitego malarza historii, jasno mówiącego o przeszłości. I potrafiącego rezygnować ze swojej indywidualności na rzecz realizacji celu.

Otto Dix, Portret Sylvi von Harden, 1926, Centre Georges-Pompidou w Paryżu, źródło: Wikimedia Commons

Bolesław Cybis, Chinka (Pani z papierosem / Sąsiadka), ok. 1928, kolekcja prywatna, źródło: NAC online

Bolesław Cybis, Plakat - Bal kostiumowy Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, ok. 1926, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 81

Bolesław i Maria Cybisowie (pierwsz od lewej) na pokładzie statku MS Batory, podczas rejsu na Wystawę Światową do Nowego Jorku, 1939, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 32

Przed pierwszą wystawą „Bractwa św. Łukasza”, Warszawa, Zachęta, 1928. Od lewej stoją: E. Kanarek, A. Jędrzejewski, A. Michalak, J. Wydra, S. Płużański, B. Cybis, T. Pruszkowski, J. Zamoyski, J. Gotard, Cz. Wdowiszewski, źródło: ze Zbiorów Specjalnych IS PAN, nr inw. 1933

6 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Postać kobiety w żółtym berecie, 1932-1935

olej/płótno, 156 x 66,5 cm

na odwrociu dwie papierowe nalepki z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

500 000 - 900 000 PLN

116 600 - 209 800 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 105 (il.), nr kat. I/46

Portret nieznannej kobiety w żółtym berecie stanowi jedno z największych i jednocześnie najciekawszych dzieł Bolesława Cybisa prezentowanych podczas jego aukcji monograficznej. Przełom lat 20. i 30. to najpłodniejszy okres w twórczości artysty reprezentowany poprzez isticie wybitne dzieła sztuki. To wówczas Cybis maluje „Toaletę” (Muzeum Narodowe w Warszawie, 1928), kompozycję zatytułowaną „Spotkanie” (MNW, 1931) będącą wynikiem odbytej podróży po Afryce czy „Primaverę” (MNW, 1936) stanowiącą szczyt artystycznej kreacji twórcy.

W pracach z tego okresu uwidaczniają się silne inspiracje i wpływy, jakie wywarła na sztuce Cybisa twórczość artystów z kręgu Neue Sachlichkeit. Ten kierunek w sztuce niemieckiej nazwany został mianem Nowej Rzeczowości. Twórcy z nim związani dokonywali w swych pracach silnej krytyki otaczającej ich rzeczywistości. Świeżość spojrzenia przekładała się również na samą formę dzieł, ponieważ ukazywane kształty nabierały cech realizmu czy wręcz naturalizmu. Przepelnione atmosferą powojennego bezsensu i pustki umysły artystów kreowały przestrzenie na poły realistyczne, jak także i fantastyczne. Nie bez powodu zresztą nurt ten Franz Roh scharakteryzował w swojej publikacji „Nach-Expressionismus” z 1925 jako „Realizm Magiczny”. Obok werystycznej dbałości o detal formy istotny element stanowią w kompozycjach motywy nierealne – magiczne.

W prezentowanej pracy widoczne są wciąż młodzińcze doświadczenia awangardy.

Istotną rolę odgrywa tutaj geometryzacja i uproszczenie form. Synteza osiąga apogeum w kształtach psa sprowadzonego do formy zabawkowej kukielki. Element ten stanowi w omawianym obrazie właśnie taki magiczny aspekt, o którym była już mowa powyżej. Pies zabawka to znakomita analogia do równie nierealistycznych kwiatów obsypujących postać dziewczyny znanej ze wspomnianej już kompozycji „Primavera”. Geometryzacji poddane zostało zarówno ciało modelki o krępych kształtach, jak sama przestrzeń, w której została ukazana kobieta. Prostokątna płycina w tle sprawia wrażenie jakby postać wciśnięta została do wnętrza sześciennego pudełka wyznaczającego ściśle granice jej ruchów. Te wszystkie elementy tworzą atmosferę przepelnioną tajemniczością i sprawiają wrażenie umieszczenia postaci poza czasem i realną przestrzenią świata.

7 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Chłopiec podający farby, 1925-1928

olej/sklejka, 39,8 x 40 cm
opisany na odwrociu l.d.: 'Zapłacono 2 paczki', na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

200 000 - 300 000 PLN

46 700 - 70 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica

pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła Warszawska, Łoża

Wolnomalarska, Grupa Czwarta, Muzeum Narodowe w Warszawie, wrzesień–październik 1978

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie,

Warszawa 2002, s. 71 (il.), nr kat. I/15

Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła Warszawska, Łoża

Wolnomalarska, Grupa Czwarta, katalog wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa

1978, s. 20, poz. 20

Portret anonimowego chłopca, ukazanego prawie że w widoku frontalnym, trzymającego tubkę z farbą, stanowi bezspornie jedno z ciekawszych dzieł Bolesława Cybisa powstałych w latach 20. Wpajane uczniom przez Tadeusza Pruszkowskiego zamiłowanie do sztuki dawnej i malarstwa starych mistrzów znalazło w owej pracy znakomite odzwierciedlenie. Mamy tu bowiem do czynienia z bezpośrednimi odwołaniami do włoskiego quattrocenta. Postać usytuowana została na ciemnym, jednolitym tle. Szywna poza i kształty poddane nieznacznej geometryzacji przywodzą do skojarzenia z malarstwem takich artystów jak Vittore Carpaccio czy Andrea Mantegna. Dzieło datowane na drugą połowę lat 20. idealnie wpisuje się w konwencję, którą posługiwał się Cybis w owym czasie. Twarze i ciała postaci potraktowane zostały w sposób syntetyczny, a co najważniejsze, cechuje je charakterystyczna gładka, jakby wypolerowana powierzchnia.

Przed pierwszą wystawą „Bractwa św. Łukasza”, Warszawa, Zachęta, 1928. Od lewej: E. Kanarek, A. Jędrzejewski, A. Michalak, J. Wydra, E. Kokoszko, B. Cybis, T. Pruszkowski, J. Zamoyski, J. Gotard, Cz. Wdowiszewski, źródło: ze Zbiorów Specjalnych IS PAN, nr inw. 1933

„...groteska ta jednak wydobyta jest u niego głównie zapomocą stylizacji linearnej, zapomocą dekoracyjnego interpretowania sylwety ludzkiej, które dochodzi do granic paradoksu i karykatury, w którym znać, jeżeli się nie mylę, przejęcie się sztuką Pisanella. Z pośród członków Bractwa ma Cybis wogóle najsilniejszą skłonność do archaizacji...”

Wacław Husarski, Bractwo św. Łukasza (Wystawa w Zachęcie), „Tygodnik Ilustrowany”, 1928, nr 7, s. 137

8 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Chłopiec siedzący na drzewie, około 1927

olej/płótno, 78 x 70 cm

estymacja:

200 000 - 300 000 PLN

46 700 - 70 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

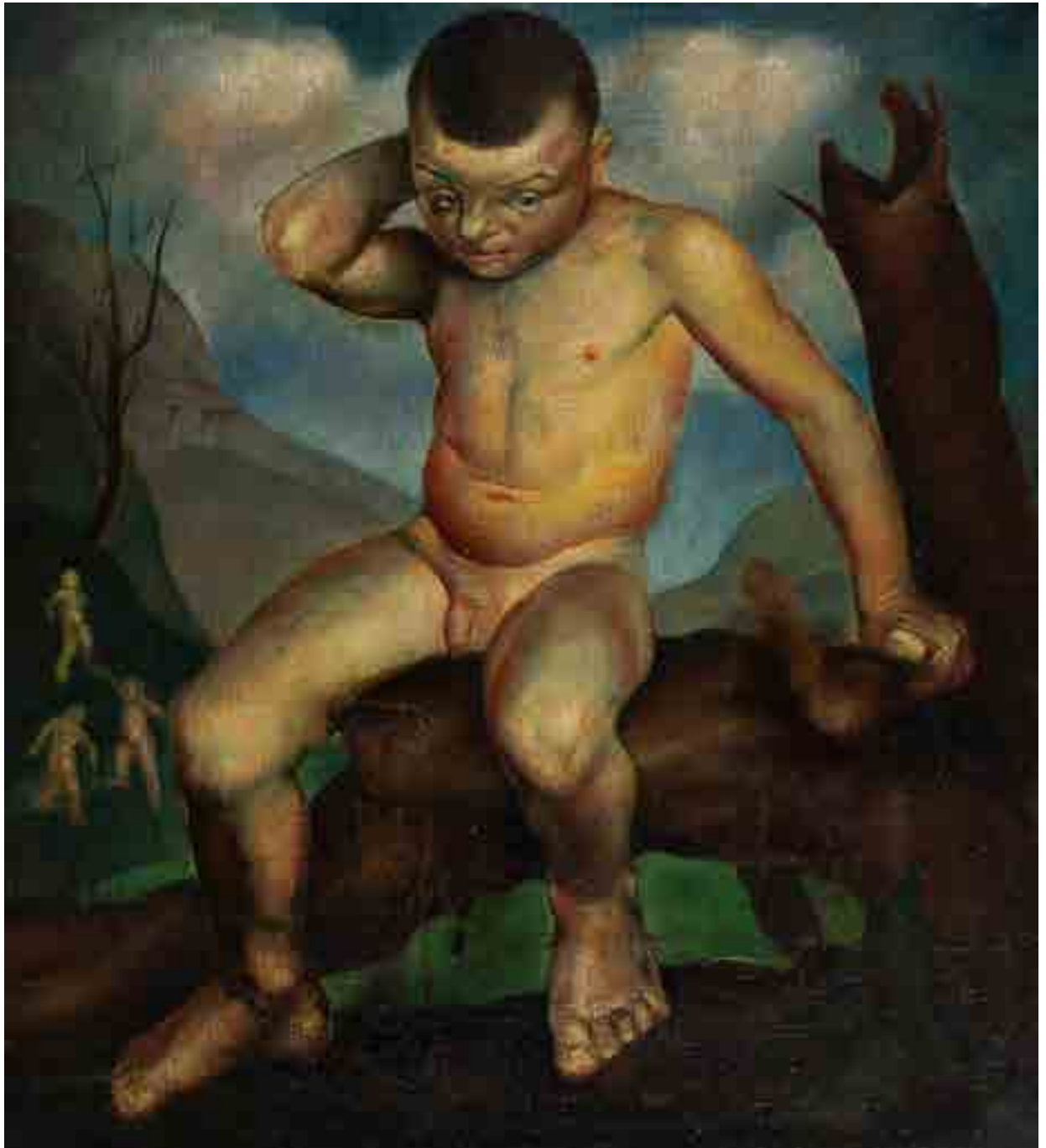
WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002
Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 86-87 (il.), nr kat. I/27
Andrzej Ściepuro, Świat konkretny, "Polska" 1972, nr 5 (213) (il.)

Wizerunek chłopca siedzącego na drzewie spaja w sobie dwa charakterystyczne dla twórczości Cybisa motywy chętnie podejmowane przez artystę od połowy lat 20. W tle widoczne są trzy postacie ukazane w tanecznych ruchach. Zdają się one bawić ze sobą lub wesoło płaszać, tworząc roześmiany korowód leśnych bóstw. Przypominają one formy manekinów tak chętnie wykorzystywane przez twórcę w wielu samodzielnych pracach. Chłopiec o krępej budowie ciała stanowi dominantę kompozycyjną obrazu i także wydaje się powielać formy drewnianych marionetek z rysunków Cybisa. Wyraźnie skrupowane ruchy i formy poddane lekkiej geometryzacji uwidaczniają się w jego pozie. Na uwagę zasługują także ciekawe skręty perspektywiczne poszczególnych części ciała po mistrzowsku zastosowane w partii nóg. Kolejnym istotnym elementem przedstawienia jest uschnięty konar, na którym siedzi portretowane dziecko. Motyw martwego drzewa wielokrotnie przewija się w twórczości Bolesława Cybisa tego czasu, wprowadza do kompozycji aspekt wanitatywny, a w tym przypadku powielony zostaje jeszcze dodatkowo na drugim planie. Obumarłe pnie, nieokreślony bliżej górski pejzaż oraz obecność niezidentyfikowanych postaci, to wszystko potęguje atmosferę tajemniczości i wprowadza złowrogi nastrój pełen niepokoju.

Fragment Wystawy malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą, 1984-1985. W centrum widoczne obrazy: Chłopiec siedzący na drzewie oraz Chłopiec podający farby, po lewej Stojąca łowiczanka
fot. Z. Siewak, źródło: z archiwum Muzeum Okręgowego w Toruniu

„... Cybisowskie manekiny... Te tak ulubione w pracowni mistrzów dawnych i w wyobraźni romantyków przedmioty nabrały nowego znaczenia: były to czasy niepokojących manekinów Chirico, wtedy też Hans Bellmer powoływał do życia swój groźny dla dorosłych świat lalek. Cybisowskie pracowniane manekiny siedzą nad wodą, na łące, same lub obok innego manekina. Towarzyszą im uschnięte drzewa o sterzcących konarach, ziemia bez roślin...”.

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 39

9 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Głowa manekina w zawoju, 1925

sangwina, tusz/papier, 43,3 x 34,9 cm
na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

35 000 - 50 000 PLN

8 200 - 11 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 129 (il.), nr kat. II/62

Dwudziestowieczna awangarda zasadniczo zmieniła podejście artystów do człowieka i otaczającej ich rzeczywistości. Krąg dadaistów dokonał znamiennej w skutkach transformacji. Świat natury stał się światem mechaniki, a człowiek maszyną. Wszystko zostało sprowadzone do prostych, a jednocześnie skomplikowanych mechanizmów. Manekin, do tej pory wyposażenie pracowni i przedmiot czysto funkcjonalny, nabrał w postępowym świecie futurystów, surrealistów i ekspresjonistów nowego znaczenia. Implikował w sobie zarówno część realnego człowieka, jak i tajemniczą, niezbadaną sferę sztucznie wykreowanej istoty. W postapokaliptycznym świecie naznaczonym piętnem I wojny światowej to właśnie manekin stał się symbolem nowej epoki, który jak widmo zawisł nad Europą pytającą o sens egzystencji i dalszej działalności artystycznej. Przytoczyć wystarczy tylko przerażającą kukłę niemieckiego żołnierza, która dosłownie wisiała nad odwiedzającymi I Międzynarodowe Targi Dada (Erste Internationale Dada-Messe) zorganizowane w 1920 roku w Berlinie. Podobny charakter posiadają wizerunki manekinów Bolesława Cybisa tworzone około 1925. Głowa manekina w zawoju przywołuje na myśl klasyczne portretowe ujęcia. Zasadniczą różnicę stanowi jednak puste spojrzenie i powtarzalność rysów ukazywanej postaci. Ekspresyjnie potraktowana draperia zawoju stanowi pewnego rodzaju zapowiedź egzotycznych wizerunków, które powstaną w przyszłości w wyniku zamorskiej podróży artysty.

10 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Manekin wsparty na prawym ramieniu, 1925

sangwina, kredka/papier, 41,5 x 54,7 cm (w świetle passe-partout)

datowany p.d.: '24/III 25', na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

40 000 - 60 000 PLN

9 400 - 14 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych,

Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Kamienica pod Gwiazdą,

6 maja 1984 – 15 maja 1985

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 127 (il.), nr kat. II/44

Rok 1925 okazał się bardzo płodny w twórczości artysty. Jest to okres intensywnej eksploracji malarstwa dawnych mistrzów i drugiego pleneru kazimierskiego, w którym uczestniczy Cybis. Wówczas, co zdaje się tutaj najistotniejsze, założone zostaje w Warszawie „Bractwo św. Łukasza”, którego artysta był współtwórcą i aktywnym członkiem. Pobyt na Lubelszczyźnie zaowocował nie tylko rysunkowymi studiami architektury, ale również wnikliwą analizą nadwiślańskich krajobrazów, które posłużyły za tła dla wielu kompozycji z manekinami. Widoczne na rysunku nabrżeże charakteryzuje się wprawdzie syntetyczną linią, niemniej jednak może stanowić wynik obserwacji poczynionych podczas pleneru malarskiego. Artysta umyślnie uprościł element pejzażowy, nadając mu tajemniczy, oniryczny charakter anonimowego rozlewiska. W jego przestrzeni wkomponowane zostały trzy postacie – pochylający się nad taflą wody manekin oraz umieszczeni w oddali kąpiący się. Całości dopełnia umieszczone po prawej stronie martwe drzewo o iście wanitatywnym charakterze potęgujące atmosferę melancholii.

11 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Głowa mężczyzny w zieleni, 1926

olej/sklejka, 24,3 x 20,3 cm
datowany l.g.: 'A D 1926' oraz p.g.: '25/VI'

estymacja:

25 000 - 35 000 PLN

5 900 - 8 200 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Prezentowany portret modela, którego tożsamość trudno dziś już zidentyfikować, powstał w latach studenckich Bolesława Cybisa. Forma i sposób malowania ewidentnie wskazują na eksperymentalny charakter pracy i artystyczne poszukiwania twórcy. Młody mężczyzna ukazany został w popiersiowym ujęciu. Twarz zwrócona w 3/4 w prawą stronę charakteryzuje się wydatnymi ustami i nosem oraz nieco odstającymi uszami. Postać umieszczona na ciemnym tle wyraźnie oddziela się od niego. Najbardziej intrygujący wydaje się jednak zabieg kolorystyczny, który artysta zastosował w obrębie pracy. Jasna karnacja mężczyzny uzupełniona została nałożonymi na wierzch, zielonymi refleksami budującymi trójwymiarową formę i potęgującymi efekty światłocieniowe. W niektórych partiach sprawiają one wrażenie osobnej wręcz warstwy dynamicznie odróżniającej się od właściwej tkanki dzieła. Można tu dopatrywać się inspiracji zakorzenionych we wcześniejszych dokonaniach impresjonistów czy nawet fowistów traktujących kolor w niezwykle wrażeniowy i subiektywny sposób. Znakomitym odwołaniem staje się zatem chociażby dzieło czołowego przedstawiciela „Les Fauves” – „dzikich bestii”, jak zwykle określać się już od samego początku członków ugrupowania fowistów. Henri Matisse ukazał w 1905 roku swą żonę z charakterystyczną, wrażeniową w swym charakterze zieloną pręgą piętnującą w artystyczny sposób jej twarz.

12 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Portret młodej dziewczyny, 1926

sangwina, kredka/papier, 41,6 x 33,8 cm (w świetle passe-partout)
datowany l.d.: '20 I 26'; na odwrociu fragment papierowej nalepki z opisem obrazu
oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

18 000 - 28 000 PLN

4 200 - 6 600 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych
i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych
i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe
w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/65

Twarz portretowanej modelki zwrócona jest nieznacznie w lewą stronę. Młoda dziewczyna nosi charakterystyczną dla lat 20. krótką fryzurę. Ciemnobrązowe włosy opadają nieregularnie po obu stronach jej głowy. Obok wyraźnie zarysowanych ust oraz nosa artysta zwrócił szczególną uwagę na oczy kobiety. Jej przenikliwe spojrzenie nie omija widza, wręcz przeciwnie, zdaje się go uparcie poszukiwać. Cybis zastosował tu delikatny, płynny kontur, swobodnie szkicując wizerunek dziewczyny. Regularna linia w partiach ramion i biustu przybiera nieco inny wyraz. Szczególnie do ukazania zarysu ramion malarz zastosował rozedrganą, nieco postrzępioną formę. Dolna strefa portretu potraktowana została syntetycznie, dzięki czemu cała uwaga przenosi się na sedno pracy, które stanowi sama twarz. Dzieło to jest zapewne utrwalonym wizerunkiem jednej z postaci z kręgu Cybisa, który w okresie warszawskim chętnie i często podejmował tematykę portretu. Praca ukazuje talent artysty do odtwarzania rzeczywistości i fizjonomii modela nawet przy wykorzystaniu szkicowej, syntetycznej techniki.

13 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Główka chłopca w lewym profilu, Główka chłopca, Główka chłopca w profilu / Tryptyk, około 1926

sangwina/papier, 36,5 x 80 cm (wymiary oprawy)

wymiary poszczególnych prac:

(1.) 25,7 x 24,6 cm (2.) 25,1 x 19,3 cm (3.) 25,5 x 25 cm;

na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

12 000 - 20 000 PLN

2 800 - 4 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat
dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie,
20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat
dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-
-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/72,
II/73, II/74

Trzy szkice narysowane przez Cybisa sangwiną około 1926 roku zestawione zostały tutaj jako tryptyk. Subtelne studia chłopięcych główek znakomicie ukazują dziecięcą delikatność, a jednocześnie indywidualność rysów każdego z portretowanych. Istotną rolę odkrywa w tych szkicach kontur zaznaczający się najwyraźniej w partiach twarzy i szyi modeli. W każdym przypadku Cybis zwrócił również szczególną uwagę na oczy chłopców, nadając im wyjątkowy charakter. Rozcierana przez artystę kredka stworzyła wysublimowany modelunek światłocieniowy, który znakomicie harmonizuje się z tematyką prac. Cybis jawi się tutaj jako znakomity obserwator dziecięcej natury, która zyskuje w jego rękach pełną czułości interpretację.

14 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Portret młodego mężczyzny na ciemnym tle, 1926

olej/sklejka, 50 x 42,3 cm

na odwrociu nieczytelne szkice ołówkowe i nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

60 000 - 80 000 PLN

14 000 - 18 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. I/21

W latach studenckich Bolesław Cybis stworzył wiele różnorodnych portretów i wizerunków. Najczęściej sięgał wówczas po techniki, które pozwalały mu na szybkie, lecz w konsekwencji bardziej szkicowe zarysowanie podobizny modela, takie jak sangwina czy ołówek. Prezentowany na portrecie mężczyzna ukazany został w ujęciu popiersiowym z głową zwróconą w 3/4 w prawo. Zastosowana technika olejna pozwoliła na uzyskanie intensywności jego rysów. Portretowany łączy się poniekąd z równie ciemnym, co jego ubranie, tłem. Głowa stanowi tutaj jedyną wyraźną dominantę kompozycyjną, jak i kolorystyczną. Hieratyczna twarz wydaje się jakby zastygła na moment, nie ukazując żadnych emocji. Cybis pilnie studiował w pracowni Tadeusza Pruszkowskiego oprócz samej praktyki również teoretyczne zagadnienia z zakresu historii sztuki. Fakt ten łączy właściwie wszystkich artystów kręgu tego wybitnego profesora nazywanego powszechnie przez swoich podopiecznych „Pruszem”. W prezentowanej pracy zauważyć można interesujące odwołania do malarstwa portretowego niderlandzkich prymitywistów XV wieku. W owym czasie modele przedstawiani byli zarówno na pejzażowym tle, jak i w obrębie jednolitej, ciemnej przestrzeni. Kolejną cechą, która łączy Cybisa z mistrzami z Północy, jest weryzm przedstawienia tak silnie zakorzeniony w sztuce Niderlandów.

15 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Wnętrze pokoju, około 1925

węgiel/papier, 24 x 31,4 cm

na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

8 000 - 12 000 PLN

1 900 - 2 800 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu,

Kamienica pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe

w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/20

Pudełkowa, zwarta kompozycja ukazuje wnętrze niewielkiego pokoju. Na całe wyposażenie składają się ciasno rozłokowane łóżka, stoliki nocne oraz biurko z krzesłem. Na ścianach widoczne są dodatkowo zawieszone półki wypełnione licznymi drobiazgami. Jedyne źródło światła stanowi wąskie okienko usytuowane w lewej części. Całe mnóstwo ubrań rozrzuconych w nieładzie, jak i niedbale ułożona pościel wpływają na wrażenie ogólnego rozgardiaszu panującego we wnętrzu. Można się tylko domyślać, że nie stanowiło ono miejsca stałego pobytu zajmujących go lokatorów. Być może było tylko prowizoryczną przestrzenią, noclegownią przebywających bezustannie w plenerze uczniów Tadeusza Pruszkowskiego. Tym ciekawszy staje się zatem prezentowany kadr stanowiący poniekąd fotograficzny zarys kazimierskiej rzeczywistości młodych malarzy z Warszawy spędzających w Kazimierzu pracowite wakacje.

16 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Scena rodzajowa w wiejskiej karczmie, 1927-1929

ołówek/papier, 14,3 x 15,7 cm (w świetle passe-partout)
na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

10 000 - 15 000 PLN

2 400 - 3 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002
Wystawa retrospektywna Czesława Wdowiszewskiego
oraz wystawa Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Ratusz Staromiejski, 29 lipca – 31 sierpnia 1970

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/85

Prezentowany rysunek o groteskowym, zabawnym charakterze ukazuje wnętrze karczmy. Centrum kompozycji stanowi obszerny stół, przy którym zasiada pięciu mężczyzn. Grają oni w karty, piją i w dość beczelny sposób zaczepiają dziewczynę wyrwijącą się z natarczywego uścisku. Pomimo że forma pracy odznacza się szkicowością i syntezą, to artysta zadbał o zawarcie w kompozycji jak największej liczby pobocznych wątków. Całej sytuacji przyglądają się stojący za ladą mężczyzna oraz pozostali amatorzy karczemnych rozrywek zgromadzeni w narożniku sali. Na pierwszym planie zauważyć można z kolei humorystyczną scenę ujadającego psa i najeżonego kota, których z zaciekawieniem obserwuje małe dziecko. Całkiem prawdopodobne wydaje się, iż praca ta ilustruje epizody oglądane przez Cybisa w prowincjonalnych przybytkach Kazimierza Dolnego lub w wielu stołecznych knajpach odwiedzanych zapewne przez młodego studenta.

17 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

W balii, około 1935-1937

ołówki/papier, 11,5 x 18 cm
na odwrociu numer inwentarzowy: '163'

estymacja:

2 000 - 3 500 PLN

500 - 900 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Nie wiadomo dziś właściwie nic o przeznaczeniu tej kompozycji Cybisa. Czy było to jedno ze studiów przygotowawczych do większego obrazu? A może najzwyczajniej praca stanowi rysunkowy zapis codziennej czynności uchwyconej przez artystę w ramach przelotnej inspiracji? Niewątpliwie omawiana scena rozgrywa się w pomieszczeniu z oknem osłoniętym kotarami, umieszczonym w oddali. W centrum znajduje się sporych rozmiarów drewniana balia, a w niej postać kobieca o wydatnych kształtach z płócienną przepaską na biodrach. Kompozycja dąży w pewien sposób do uzyskania wrażenia symetrii poprzez dwie postacie męskie flankujące główną scenę – zapewne moment ugniatacia stopami winogron. Mężczyźni trzymają kosze z owocami, które chcą dosypać do balii. Dziś znamy tylko jedną pracę Cybisa dostarczającą jakichkolwiek analogii. Jest to znacznie wcześniejszy miedzioryt z około 1923 roku przedstawiający kobietę z koszem winogron. Jak zatem widać tematyka ta interesowała artystę już znacznie wcześniej.

18 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

JAN GOTARD

1898-1943

Epitafium dla Stanisława Grabowskiego (2), 1923

litografia/papier, 44,5 x 29 cm

datowany na osi kompozycji: 'A. D. 1923', na odwrociu numer inwentarzowy: '50'

estymacja:

7 000 - 10 000 PLN

1 700 - 2 400 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Epitafium dla Stanisława Grabowskiego wykonał Bolesław Cybis we współpracy ze swoim przyjacielem Janem Gotardem. Artyści prezentowali indywidualne podejście do sztuki, ale obaj wywodzili się z warszawskiej pracowni Tadeusza Pruszkowskiego. Kompozycja stanowi kompilację karykaturalnych masek i w swoim charakterze bliska jest innym przedstawieniom Gotarda. Piętrzące się jedna nad drugą, powykrzywiane twarze przenikają się wzajemnie, tworząc groteskową bordiurę. Wewnątrz tejże osobliwej ramy widnieje adnotacja „A. D. 1923”. To rok śmierci upamiętnianego poprzez rycinę Stanisława Grabowskiego. Prezentowana praca jest alternatywną wersją dzieła stworzonego w podobnej stylistyce w tym samym czasie. Rycina stanowi wyjątkową formę upamiętnienia zmarłego, a jej kommemoratywny charakter wyraża oddaną mu cześć. W tym przypadku przypuszczać jednak można, iż owa praca stanowiła jedynie pewnego rodzaju żart o humorystycznej wymowie. Stanisław Grabowski, znany polski malarz i grafik, był uczelnianym przyjacielem Cybisa, a zmarł dopiero w roku 1957. Rozpatrując zamiłowanie „lukaszowców” do kawalarstwa, hipoteza taka wydaje się całkiem prawdopodobna. Zainteresowanie samym medium jakim jest grafika staje się w kontekście twórczości autorów dzieła zupełnie naturalne. Obaj przecież zetknęli się z mistrzem tej dziedziny, Władysławem Skoczylasem, podczas studiów w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie.

„Pracownia grafiki Władysława Skoczylasa należała w przedwojennej Akademii do najważniejszych... prowadzący ją profesor był już w tym czasie niekwestionowanym autorytetem zarówno jako artysta w swej dziedzinie, jak i energiczny organizator życia artystycznego...”

Maryla Sitkowska, Grafika studentów z pracowni Władysława Skoczylasa w Bibliotece Jagiellońskiej [w:] Sztuka Wszędzie. ASP w Warszawie 1904-1944, katalog wystawy, oprac. Maryla Sitkowska, ASP w Warszawie, Warszawa 2012, s. 269-270

19 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Stojąca łowiczanka (Recto) / Matka z dzieckiem pod wierzbą (Verso), około 1926

olej/sklejka, 33,3 x 23,4 cm

na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

60 000 - 80 000 PLN

14 000 - 18 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu,

Kamienica pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych

i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Mysłik, Muzeum Narodowe

w Warszawie, Warszawa 2002, s. 83 (il.), nr kat. I/22

Zimę na przełomie 1925 i 1926 roku Cybis spędził we wsi Sobota w Łowickiem. Odwiedził tam swego dobrego przyjaciela, również malarza, Jana Stokowskiego. Tradycje ludowe tego regionu na tyle silnie oddziały na artystę, iż ów pobyt zaowocował całą serią nastrojowych wizerunków łowickich dziewcząt w regionalnych strojach. Cybisa, jak i innych artystów, fascynował zapewne folklor i barwność strojów ludowych. Prezentowana postać młodzianki, stojącej w ujęciu 3/4 dziewczynki stanowi wyjątkowy przykład pośród stworzonych przez malarza typów łowickich. Dzieje się tak za sprawą lirycznego w wyrazie wiejskiego krajobrazu otaczającego modelkę. Nastrojowa praca zachwyca zarówno subtelnym ujęciem twarzy Łowiczanki, jak i lekkością pozy. Uwagę zwraca również obszerna, rozkloszowana i prążkowana kiecka dziewczynki. Wartość pracy podnosi też sam fakt, że już w 1927 Cybis pokazał obrazy namalowane pod wpływem regionu łowickiego podczas wystawy Sekcji Plastyków Polskiego Klubu Artystycznego w hotelu Polonia w Warszawie. Zdobyły one wówczas szerokie uznanie, a jury przyznało artyście nagrodę w kategorii najwybitniejsze dzieła. Mieczysław Wallis określił Cybisa w tym czasie jako „Malarz(a) dziewcząt łowickich o nakroczmalonych spódnicach i bluzkach z bufiastymi rękawami, o głupekowato-naiwnej lub rozanielonej twarzy”. Tak zaś pisała znacznie później o łowickich przedstawieniach Hanna Bartnicka-Górska: „Wizerunki te były stylizowane, w sztywnych strojach, delikatne, potraktowane linearnie, archaizowane na wzór malarstwa XVI w. (Clouet, Holbein Mł.)” (Hanna Bartnicka-Górska, Cybis Bolesław Jarosław [w:] Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających, t. 1, Wrocław 1971, s. 375).

20 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Półakt kobiety w chuście, 1927-1929

kredka, węgiel/papier, 45 x 29,8 cm (w świetle passe-partout)
na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

15 000 - 25 000 PLN

3 500 - 5 900 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 130 (il.), nr kat. II/86

Druga połowa lat 20. stanowi czas wyczerpanej pracy w życiu Bolesława Cybisa. Na Bielanach pod Warszawą rozpoczyna się budowa artystycznej przystani malarza, wokół której w przyszłości skupią się również inni artyści kręgu Tadeusza Pruszkowskiego. Bractwo św. Łukasza organizuje wówczas w Zachęcie swoje pierwsze wystawy – inauguracyjną w 1928 oraz kolejną rok później. Prezentowany rysunek datowany jest na lata 1927-29. Obrazuje on silne zainteresowanie aktem, szczególnie kobiecym, rozwijane już od lat studenckich. Postać młodej dziewczyny przedstawiona została w pozycji siedzącej. Nogi kobiety okryte wzorzystą tkaniną artysta zarysował w nieznacznym skrócie perspektywicznym. Półnaga modelka z odsłoniętymi piersiami i zakrytym chustą lewym ramieniem spogląda nieśmiało w prawą stronę, lekko opuszczając głowę. Wyraźnie zasmucony wzrok potęguje atmosferę melancholii i tajemniczości prezentowanej pracy. Ciało portretowanej otoczone zostało bezpośrednio pewnego rodzaju poświatą, która przechodzi w dalszych partiach w cieniowane delikatnie tło.

KAZIMIERZ DOLNY NAD WISŁĄ (1924 - 1925)

„Pewnego sierpniowego dnia 1925 r. Prusz zakomunikował nam, że w końcu br. Bolesław Cybis i Antoni Michalak opuszczą mury uczelni, gdyż uważa ich za całkowicie przygotowanych do samodzielnej pracy twórczej. – Nie ma sensu – powiedział – trzymać ich dłużej na asekuracyjnej linie. Niechaj samodzielnie wypłyną na szerokie wody. Jestem przekonany, że nie utoną”.

Jan Zamoyski, *Łukaszowcy. Malarze i malarstwo Bractwa św. Łukasza*, Warszawa 1989, s. 52-53

21 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Pejzaż z parą i autem, 1927

akwarela, ołówek, tusz/papier, 17,5 x 22 cm

estymacja:

10 000 - 15 000 PLN

2 400 - 3 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Kazimierz Dolny nad Wisłą to miasto pełne wybitnej klasy zabytków. Jego historia sięga XII wieku, a dokładniej roku 1181, kiedy to król Kazimierz II Sprawiedliwy wedle zachowanych dokumentów miał przekazać tereny zwane Wietrzną Górą zakonowi norbertanek. W ten właśnie sposób powstało przyszłe miasto Kazimierz, które zaczęło się prężnie rozwijać dzięki handlowi. W późniejszym okresie powstały murowany zamek oraz baszta celna, a także gotycki kościół farny zachowany do naszych czasów w zmienionej, manierystycznej formie. Prezentowana na aukcji akwarela Cybisa ukazuje ciekawy, panoramiczny widok miasta widziany od strony Wisły. Mamy tutaj romantyczne ruiny wzmiankowanej baszty oraz zamku górujące ponad miastem. Poniżej znajduje się równie charakterystyczna struktura świątyni. Malowniczy krajobraz budzi zainteresowanie żywo dyskutującej pary usytuowanej na pierwszym planie. Zaparkowany nieopodal samochód świadczy o krótkim postoju, na jaki pozwolili sobie turyści, w celu kontemplacji urzekającego ich pejzażu.

Widok z ruin zamku na basztę w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, okres międzywojenny, fot. Apolinary Wójcicki, źródło: NAC online

Widok na Kazimierz Dolny nad Wisłą w kierunku północnym. W tle widoczny kościół farny oraz ruiny zamku i baszty, okres międzywojenny, źródło: NAC online

„Pejzaż Kazimierza – pagórkowaty i pocięty tajemniczymi wąwozami, malowniczy, z żydowskimi mieszkańcami – pobudzał wyobraźnię trochę groteskową egzotyką, interpretowaną nieco ironicznie, zgodnie z duchem postekspresjonizmu...”.

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Mysłik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 39

22 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Wiejskie podwórko, około 1925

olej/sklejka, 24,4 x 30,7 cm

na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa
Muzeum Narodowe w Warszawie

estymacja:

50 000 - 70 000 PLN

11 700 - 16 400 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 120 (il.), nr kat. I/13

Prezentowana praca w kontekście historii Kazimierza Dolnego zajmuje miejsce szczególne. Stanowi bowiem obraz miasteczka, którego już nie ma. Na jego wygląd znaczący wpływ miały dwie wojny światowe, z których to szczególnie druga odcisnęła wyraźne piętno w tkance miejskiej. Znaczna część zabudowy dawnego Kazimierza to architektura drewniana, często skromna i stosunkowo prosta. Wiązać należy ją z ludnością żydowską trudniącą się handlem i stanowiącą integralną część pejzażu kulturowego okolic. Niestety, zarówno społeczność, jak i jej domostwa skutecznie wymazano z historii w czasie okupacji. Tak więc praca Bolesława Cybisa wydaje się tym bardziej wartościowa z racji na reporterski charakter obrazujący życie mieszkańców osady w latach 20. Dodatkowej rangi dodaje dzieło technika wykonania, gdyż artysta sięgnął tutaj po farby olejne, a nie, jak to często czynił, przybory rysunkowe. Malarz ukazał wewnętrzne podwórko z wozem zlokalizowane pomiędzy lichymi, drewnianymi chałupami stanowiącymi wraz z zabudowaniami gospodarczymi część większej zagrody.

23 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Studnia w Kazimierzu (Recto) / Portret kobiety (Verso), około 1925

olej/deska, 25,7 x 22,3 cm (w świetle oprawy)
opisany na odwrociu p.g.: '6 cm | palisander', na odwrociu nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

35 000 - 55 000 PLN

8 200 - 12 900 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002
Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła Warszawska, Łoża Wolnomalarska, Grupa Czwarta, Muzeum Narodowe w Warszawie, wrzesień–październik 1978

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 70 (il.), nr kat. I/9
Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła Warszawska, Łoża Wolnomalarska, Grupa Czwarta, katalog wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1978, s. 20, poz. 21

Zabytkowa studnia znajdująca się w centralnym punkcie kazimierskiego rynku stanowi jeden z najbardziej rozpoznawalnych elementów miasta. Choć jej geneza jest znacznie wcześniejsza, to obecny wygląd uzyskała ona dzięki przebudowie architekta i konserwatora zabytków Jana Koszczyc-Witkiewicza z 1913 roku. Bolesław Cybis podczas letnich spacerów po zakamarkach Kazimierza odkrywał jednak nie tylko najbardziej znane i najczęściej odwiedzane miejsca. Artysta zawędrował pewnego razu na dziedziniec klasztoru franciszkanów. Namalował wówczas znajdującą się tam od około 1629 studnię. Strukturę tę odróżnia od innych tego typu obiektów miasta sama forma wzbogacona o znacznych rozmiarów drewniany kołowrót. Praca ma stosunkowo szkicowy charakter. Artysta w iście wrażliwy sposób podszedł do odtworzenia rzeczywistości. Pomimo to, po lewej stronie z łatwością można zauważyć delikatnie zarysowany kształt szeroko rozglifionego, zamkniętego półkolistego otworu okiennego klasztornego budynku.

24 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Pejzaż z chatą, około 1925

olej/deska, 29,7 x 24,6 cm

na odwrociu paleta artysty oraz papierowa nalepka z opisem obrazu i nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

40 000 - 60 000 PLN

9 400 - 14 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. I/10

Na pierwszym planie ukazana została drewniana chata otoczona płotem. Duże drzewo znajdujące się po lewej stronie rzuca cień na dach domostwa. W oddali widoczne są inne zabudowania Kazimierza Dolnego piętrzące się ku górze i tworzące ciekawy układ kompozycyjny. W przypadku prezentowanej pracy na uwagę zasługuje jednak przede wszystkim technika i sposób malowania. Cybis posłużył się tutaj wprawdzie stosunkowo wąską gamą barwną sprowadzoną do brązów i szarości, ale zastosował szybkie, pełne rozmachu pociągnięcia pędzla. W wielu miejscach farba została położona grubą warstwą. Artysta, syntetyzując kształty, zacierając kontury i rozmazując formy, osiągnął efekt daleko idącej ekspresji. Prezentowany pejzaż jawi się jako wrażeniowy zapis sennej rzeczywistości prowincjonalnego miasteczka. Wyludniona zupełnie przestrzeń dodatkowo pogłębia uczucie onirycznej atmosfery.

25 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Komórki w Kazimierzu, 1925

sangwina/papier, 27 x 21 cm (w świetle passe-partout)
datowany p.d.: '30/XI'

estymacja:

5 000 - 7 000 PLN

1 200 - 1 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

Wystawa malarstwa i rysunku Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu,

Kamienica pod Gwiazdą, 6 maja 1984 – 15 maja 1985

Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła

Warszawska, Łoża Wolnomalarska, Grupa Czwarta, Muzeum Narodowe

w Warszawie, wrzesień–październik 1978

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 67 (il.), nr kat. II/54

Malarze z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego: Bractwo św. Łukasza, Szkoła Warszawska, Łoża Wolnomalarska, Grupa Czwarta, katalog wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1978, poz. 27

Kazimierz Dolny w okresie międzywojnia to miejscowość niewielka, lecz stosunkowo różnorodna i pełna kontrastów. Niejednorodność ta przejawiała się zarówno na tle kulturowym, jak i wizualnym. Od średniowiecza funkcjonowały tu obok siebie dwie społeczności – chrześcijańska i żydowska. Życie mieszkańców toczyło się głównie wokół rynku, przylegających do niego uliczek i licznych zaułków. W sąsiedztwie murowanych, manierystycznych budowli o wysokiej klasie artystycznej współistniała uboga drewniana zabudowa o mało reprezentacyjnym charakterze. Niemniej jednak to właśnie oblicze miasta zainspirowało szczególnie Bolesława Cybisa podczas jego drugiego pleneru malarskiego zorganizowanego latem 1925 roku. Powstało wówczas wiele szkiców drewnianej architektury. Prezentowany rysunek ukazuje jeden z kazimierskich zaułków. Ciasną uliczkę otaczają budynki wzniesione z desek i drewnianych bali. Struktury te mają zdecydowanie prowizoryczny charakter i odznaczają się nietrwałością. Zastosowanie przez artystę linii diagonalnych jeszcze bardziej potęguje wrażenie atektoniki obiektów, które wydają się rozpadać.

26 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Wiatrak, 1925

kredka/papier, 21,6 x 28,2 cm
datowany p.d.: '25/IX 25 r.', na odwrociu nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

5 000 - 7 000 PLN

1 200 - 1 400 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/53

Beztraska atmosfera letnich plenerów w Kazimierzu Dolnym skłaniała młodych adeptów sztuki do pieszych wędrówek krajoznawczych i odkrywania malowniczych okolic Małopolskiego Przełomu Wisły. Tereny te otoczone były zewsząd zalesionymi wzgórzami, łąkami oraz przepastnymi wąwozami. Nie brakowało tam również licznych śladów kulturowego dziedzictwa, w które obfitowało województwo lubelskie. Jednym z takich obiektów był znajdujący się niegdyś na skarpie wiślanej w Mięćmierzu (obecnie część Kazimierza) drewniany wiatrak koźłowy, potocznie zwany koźlakiem. Cybis zapewne widział tę strukturę i zarysował jej boczną elewację z widokiem na rozpostarte szeroko skrzydła po prawej oraz galerię ze schodami po lewej. Obiekt naszkicowany przez artystę stanowi tym bardziej wartościowe źródło, gdyż oryginalna struktura nie dotrwała do naszych czasów. Zastąpiono ją in situ zrekonstruowaną budowlą przeniesioną z Bałtowa z racji na silne zakorzenienie w kazimierskim krajobrazie formy, jaką był drewniany wiatrak.

27 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Przystań na Wiśle (Recto) / Szkic łodzi (Verso), 1925

ołówki/papier, 18 x 22 cm

datowany p.d.: '7/X.25.', na odwrociu numer inwentarzowy: '108'

estymacja:

1 200 - 2 000 PLN

300 - 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Przy okazji wizyty w Kazimierzu Dolnym żaden szanujący się podróżnik nie mógł pominąć jeszcze jednej miejscowości – Janowca. Choć nie dzieliła ich znaczna odległość, to wyprawa ta nastręczyć mogła wędrowcom pewnych problemów. Na ich drodze pojawiała się jedna, ale poważna przeszkoda – Wisła. Oczywiście radzono sobie z nią już od czasów średniowiecza, kiedy to w XIII wieku powstała przeprawa wiślana, a miasto otrzymało monopol na przewożenie dóbr i ludności przez rzekę. Prezentowana praca Bolesława Cybisa ukazuje niewielki budynek przystani rzecznej, która stanowiła być może element większej struktury wchodzącej w skład punktu przeprawy lub wiązała się z działalnością handlową mieszkańców. Szkicowy charakter sugeruje wykonane spontanicznie studium z natury będące efektem uchwycenia w ruchu codziennego biegu życia nadwiślańskiego miasteczka. Wydaje się, że na pierwszym planie Cybis zarysował charakterystyczne dla tego regionu łódzie komunikacyjne – baty. W oddali zaś majaczy sylwetka podłużnego promu z dwiema znajdującymi się na nim postaciami.

Tadeusz Pruszkowski przy swoim prywatnym samolocie DE Havilland DH 60 Gipsy Mot., 1932, źródło: NAC online

Tadeusz Pruszkowski
Wesnie 1932
1932/3

Willa Tadeusza Pruszkowskiego w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, koniec lat 30. XX w., źródło: NAC online

„W Kazimierzu nad Wisłą w głębi wapiennego podłoża musi się kryć jakiś tajemniczy, promieniotwórczy i przyciągający pierwiastek, wabiący nieustannie te wszystkie istoty magnesowane wrażliwością artystyczną, które nie mogą bytować bez zanurzenia się po uszy w mrok, nastrój i piękno natury”.

Tadeusz Pruszkowski, Przedmowa do albumu fotograficznego „Kazimierz nad Wisłą”
Jerzego Dzierzbickiego, Radom 1933

28 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Krzewy na wzgórzach, około 1925

kredka/papier, 25,8 x 34 cm

na odwrociu numer inwentarzowy: '120'

estymacja:

2 500 - 3 500 PLN

600 - 900 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

Bolesław Cybis podczas swoich podróży zawsze pozostawał baczny obserwatorem otaczającego go świata. Artysta nigdy nie był obojętny na piękno przyrody, a natura stanowiła jedno z głębokich źródeł jego inspiracji. Cybis potrafił wyeksponować nawet walory ascetycznego krajobrazu. Tak też jest w przypadku prezentowanego rysunku ukazującego nagie wzgórza odarte z roślinności. Jedyne w oddali autor zarysował zieleniące się krzewy. Kontrastują one z uschniętymi konarami roślin na pierwszym planie. Mimo znacznego ubóstwa form przyrody osiągnięty został tutaj ciekawy efekt nastrojowości i psychologizacji. Krajobraz staje się wyrazem stanu ducha jego twórcy.

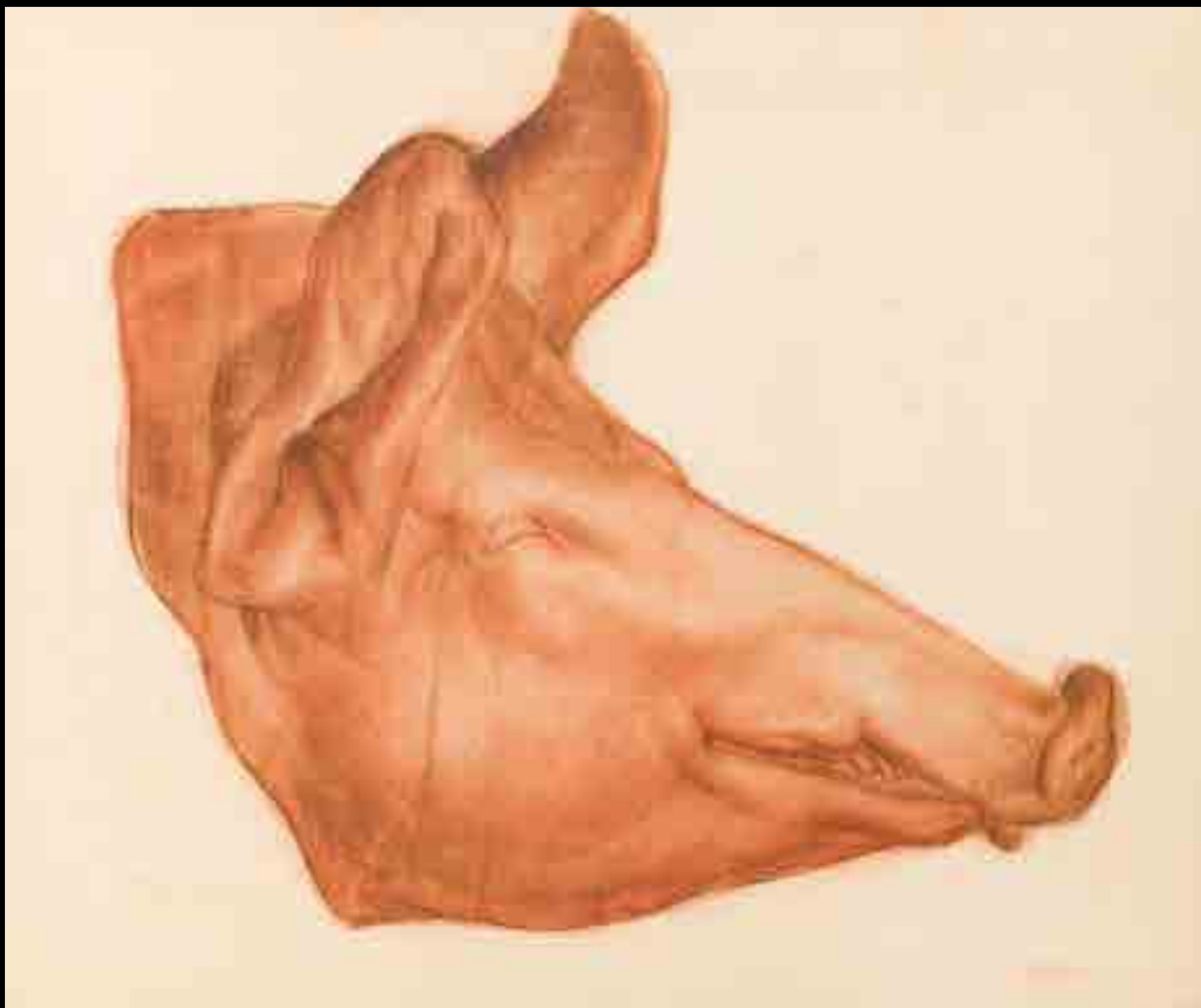
Martwa natura, ok. 1929, wł. Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 84

monogramista JVR, Martwa natura z głową świni, ok. 1600-1650, Rijksmuseum w Amsterdamie, źródło: Wikimedia Commons

Rysunek przedstawiający głowę martwej świni w widoku profilowym przywodzi na myśl fragmenty barokowych kompozycji ze scenami z targowisk lub rzeźni. Motyw zwierzęcych łbów czy pofragmentowanych korpusów wypełniających targowe stoły wywodzi się z naturalistycznej sztuki braci Carraccich. Przedstawienia wnętrz rzeźni, wypełnionych po brzegi spiżarni oraz miejskich straganów stały się szczególnie popularne w kręgu artystów niderlandzkich w XVI w. Do grona wybitnych przedstawicieli tej szkoły zaliczyć można Pietera Aertsa czy Fransa Snydersa. Cybis w ślad za dawnymi mistrzami posłużył się w swojej pracy daleko idącym realizmem w przedstawieniu kształtów i skóry

zwierzęcia. Zapewne pomocna stała się w tym sama technika. Sangwina pozwoliła mu na odpowiednie wymodelowanie światłocieniowej powierzchni. Ta dokładność malarza miała jednak swoje głębsze zastosowanie, ponieważ, jak się okazuje, ów szkic posłużył Cybisowi jako studium do bardziej rozbudowanej kompozycji, którą stanowi obraz zatytułowany „Martwa natura” znajdujący się w zbiorach Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Głowa została wykorzystana w tej pracy wprawdzie w innym układzie, ale nie ma wątpliwości co do tego, iż stanowiła jeden z etapów prowadzących do stworzenia dzieła olejnego. Może to zatem pokazywać przebieg procesu twórczego Cybisa, w którym studia przygotowawcze stanowią istotny element pracy.

29

BOLESŁAW CYBIS
1895-1957

Głowa świni (szkic do obrazu "Martwa natura"), około 1929

sangwina/papier, 44,7 x 53 cm
na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:
5 000 - 8 000 PLN
1 200 - 1 900 EUR

POCHODZENIE:
zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:
Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września - 3 listopada 2002

LITERATURA:
Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/88

30 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Głowa starej kobiety z zamkniętymi oczami, 1924

mezzotinta/papier, 15,7 x 11,5 cm (zadruk)

datowana p.d.: '1924', na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

7 000 - 9 000 PLN

1 700 - 2 100 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002
Wystawa retrospektywna Czesława Wdowiszewskiego oraz wystawa Bolesława Cybisa, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Ratusz Staromiejski, 29 lipca – 31 sierpnia 1970

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/42

Cybis podchodził w bardzo różnicowany sposób do malowanych przez siebie modeli. Wielokrotnie nadawał im realistyczne rysy i kształty. Niekiedy upozowywał ich na postacię wprost zaczerpniętą z malarstwa dawnych mistrzów, co nie stanowiło zresztą żadnego novum w kręgu malarzy Tadeusza Pruszkowskiego. Nie obca była artyście także konwencja, w której zasadniczą rolę odgrywała deformacja, wyolbrzymienie i stylizacja. W ten sposób twórca osiągał efekt silnej ekspresji oraz, co najważniejsze, znacznie potęgował doznania estetyczne odbiorcy. W twórczości Cybisa można odnaleźć przynajmniej kilka analogicznych do prezentowanej grafiki kompozycji z tego czasu, jak chociażby „Portret staruszki” (Muzeum Okręgowe w Toruniu, około 1925) czy „Głowa staruszki w chustce” (własność prywatna, około 1924-25).

31 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Portret Jeremiego Kubickiego, 1937

olej/sklejka, 11,5 x 11,5 cm

opisany na odwrociu: '10 cm | oksyda | brązowa | „Kozak” | płatki | złota'

estymacja:

24 000 - 30 000 PLN

5 600 - 7 000 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty

kolekcja prywatna, Polska

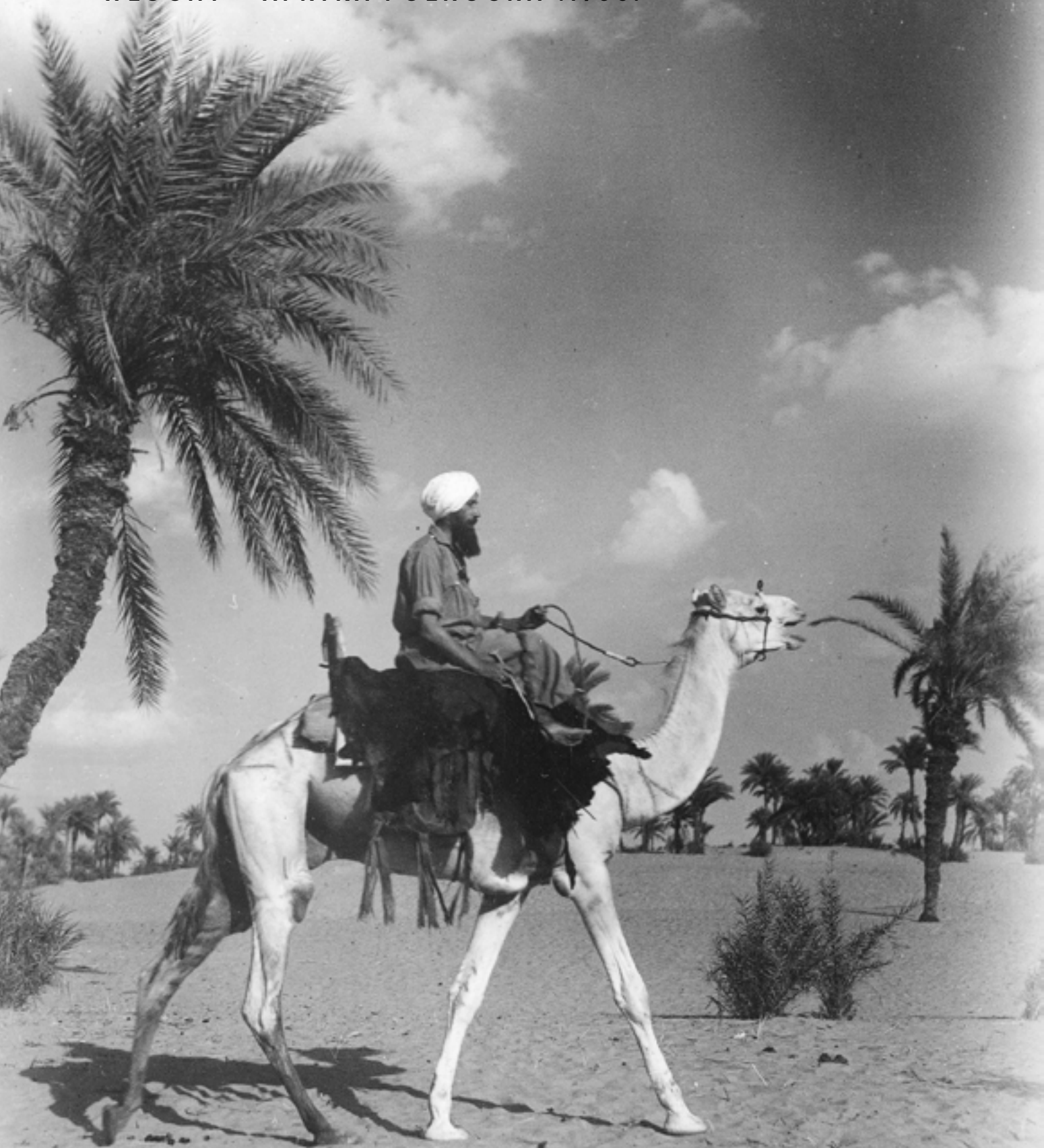
Portret Jeremiego Kubickiego datowany na 1938 to dzieło wyjątkowe, gdyż ukazuje modela na rok przed jego przedwczesną śmiercią w wieku dwudziestu siedmiu lat. Kubicki to polski malarz urodzony w Łodzi, lecz związany ściśle z Warszawą. Od 1929 studiował w tamtejszej Akademii Sztuk Pięknych w pracowni Tadeusza Pruszkowskiego. W 1935 roku wstąpił w szeregi „Bractwa św. Łukasza”. W tych kręgach nawiązał wiele przyjacielskich stosunków, m.in. z Bolesławem Cybisem. Artyści mieli zapewne okazję współpracować przy siedmiu obrazach historycznych przeznaczonych do pawilonu polskiego na Wystawie Światowej w Nowym Jorku w 1938 oraz nad dekoracją statku MS Batory w 1939. Prezentowane dzieło pomimo małego formatu prezentuje szczegółowe podejście malarza do portretowanego. Realistycznie malowany wizerunek charakteryzuje się subtelnie opracowanym modelunkiem światłocieniowym, jak i skupieniem na kolorze. Portret ten jest jednocześnie jedną z nielicznych istniejących podobizn Jeremiego Kubickiego, którego twórczość w znacznej części przepadła w czasie II wojny światowej.

„Prof. Pruszkowski przywiązywał dużą rolę do gruntownego poznania i opanowania technik malarskich. „Nie ma dobrego obrazu, źle namalowanego – mawiał. Najwybitniejszym dziełom sztuki towarzyszy zawsze doskonałe rzemiosło”.

Jan Zamojski, Łukaszowcy. Malarze i malarstwo Bractwa św. Łukasza, Warszawa 1989, s. 18

WŁOCHY - AFRYKA PÓŁNOCNA (1930)

Mieszkańcy pustynnej oazy przy studni, Libia, okres międzywojenny, źródło: NAC online

Katedra Santa Maria del Fiore we Florencji, lata 60. XIX w., fot. Studio Fratelli Alinari, źródło: Wikimedia Commons

Widok z Canale Grande na kościół Santa Maria della Salute w Wenecji, lata 70. XIX w., fot. Carlo Naya, źródło: Wikimedia Common

Fra Angelico (Giovanni da Fiesole), Zwiastowanie, klasztor San Marco we Florencji, ok. 1437-1446, źródło: Wikimedia Commons

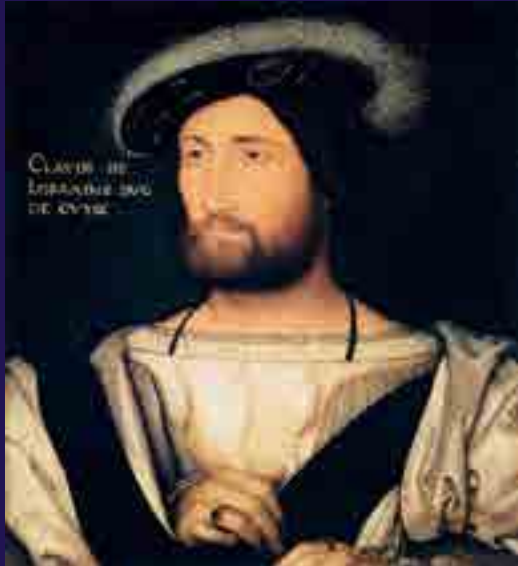

Vittore Carpaccio, Dwie weneccjanki (Kurtyzany), ok. 1490, Museo Correr w Wenecji, źródło: Wikimedia Commons

BLASK WIELKICH MISTRZÓW

Bolesław Cybis mieści się w kategorii artysty o rysie indywidualisty, przetwarzającego twórczo tradycję malarstwa europejskiego. Działalność Bolesława Cybisa z lat 20. i 30. XX wieku, gdy formułował swoją artystyczną tożsamość, jawi się nie tylko jako fascynujący etap w jego biografii, ale także symptomatyczne zjawisko w sztuce polskiej tego okresu. W żywo reagującej na korzenie sztuki, jak i awangardę działalności Cybisa dostrzec można zarówno elementy niemieckiej Nowej Rzeczywistości, jak i „realizmu magicznego”, odmiany ekspresjonizmu, klasycznego wydania kubizmu, a także fascynację sztuką włoskiego renesansu odbijającą się w gatunku portretu uprawianego przez artystę. Podążając na słowami Teresy Grzybkowskiej, badaczki dzieł Cybisa, należy zauważyć, iż „oryginalność dzieł Cybisa polega na wykorzystaniu motywów rodzimych i przeniesieniu ich do kanonów sztuki europejskiej”. Te plastyczne transfery nie uwypukliłyby się w twórczości malarza, gdyby nie główne doświadczenie w jego artystycznej biografii, jakim była przynależność do Bractwa św. Łukasza, jednego z najważniejszych ugrupowań artystycznych XX-lecia międzywojennego prowadzonego przez Tadeusza Pruszkowskiego. Artystycznym credo ugrupowania było uprawianie malarstwa zwróconego ku formom sztuki nowożytnej, czystej figuralnie, stylizowanej, tradycyjnej, walorowej i ściśle powiązanej z ideologią sakralizacji sztuki. Ideą młodych malarzy była organizacja pracy artystycznej na zasadach średniowiecznego cechu; mieli oni na wzór czeladników w cechu poznawać tajniki warsztatu malarzkiego, zgłębiając przede wszystkim techniki dawnych mistrzów, doskonalić umiejętność rysunku i komponowania wielofiguralnych scen. Owo wskrzeszanie dawnych form nie było założeniem ściśle lokalnym i inicjatywą sformułowaną przez „lukaszowców” Pruszkowskiego, lecz częścią europejskiego zjawiska. Znamienny dla

budowania nowej rzeczywistości wyobraźniowej malarstwa, na polu współczesnego, na polu dawnego, był 1809, będący czasem powołania stowarzyszenia malarzy, którzy nazywali siebie Nazareńczykami; konotacje religijne były wyraźnie czytelne. Owo środowisko swoim celem uczyniło sztukę, bunt i religię. Buntowali się przeciwko metodom nauczania i tematom malarskim wypracowanym przez środowiska akademickie, by wspólnie przeżywać i współtworzyć własną wiarę, jaką stanowiło dla nich malarstwo religijne. Temu zawierzyli swe działania artystyczne, nie bojąc się przyjąć na siebie trudów prawdziwego życia klasztornego. Każdy z nich chciał, choć w małej części, przemienić się we Fra Angelico, Rafaela czy Albrechta Dürera. Fra Angelico był wzorem pokornego zakonika – malarza. Rafael Santi swymi obrazami świadczył Nazareńczykom, że piękny obraz winien być metaforycznie i formalnie czysty. W Dürerze upatrywano natomiast wybitnej jednostki, którą należało otoczyć szczególnym kultem. W jego grafikach i obrazach dostrzegano niebywałą rzetelność i rzemieślniczą skrzętność. Choć Dürer częstokroć tworzył dzieła o tematyce świeckiej, mitologicznej, nawet magicznej, to trud owej pracy poniesiony przez tego twórcę z północnej Europy jawił się w oczach XVIII i XIX-wiecznych malarzy jako przykład bycia dobrym chrześcijaninem, nowym Adamem. Bractwo świętego Łukasza wykazywało zatem paralelny stosunek wobec XIX-wiecznej sakralizacji sztuki. Warto dodać, iż aranżowane przez Pruszkowskiego plenery w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą w swej istocie kontynuowały tradycję niemieckich pielgrzymek do arkadyjskiej Italii; tym samym krajobraz Kazimierza odgrywał rolę owego nazareńskiego klasztoru, do którego wstęp mieli jedynie wtajemniczeni. Najzysktszymi przejawami żywotności idei malarstwa dawnych mistrzów w twórczości Cybisa są jego portrety stylizowane na XVII-wieczne holenderskie mieszczańskie wizerunki oraz symboliczne

Jean Clouet, Portret Claudio di Lorena, ok. 1525-1530, Palazzo Pitti we Florencji, źródło: Wikimedia Common

Bolesław Cybis, Spotkanie, 1931, Muzeum Narodowe w Warszawie, źródło: MNW. Zbiory cyfrowe

przedstawienia czerpiące z malarstwa Quattrocenta. Analizując najslynniejszą realizację malarską Cybisa, jaką jest „Primavera”, zaobserwować można, iż ta obudowana stylistycznie konwencja posiada bardzo duży walor alegoryczny, zabierający głos w sprawach moralnych, nie tylko estetycznych. Ideal tycjanowskiego piękna Cybis poddał krytycznej interpretacji, paradoksalnie wykorzystując formę estetyczną dawnych mistrzów, jako narzędzie naturalistycznego aparatu krytyki. Analogiczną sytuację można dostrzec w obrazie „Toaleta”, w którym inwencja zaczerpnięta wprost z Bellinowskiej „Młodej kobiety przy toalecie” wsparta została zaakcentowaniem pierwiastka perwersji i naiwności. Formą zaangażowania obudowanego tradycyjalistycznym warsztatem były również stylizowane według XVI-wiecznych wzorów wizerunki łowicze, w których linearnie ujęte formy dopełniał subtelny modelunek światłocieniowy. W tych linalnych i powściągliwych portretach dostrzec można konotacje z twórczością Cloueta i Holbeina, były niejako przedłużeniem tendencji holenderskiego realizmu. Owe doświadczenie z pewnością sprowokowały eksperymenty autora z końca lat 20., gdy Cybis pogłębił ekspresję swoich obrazów, proporcje postaci uległy wysmukleniu zgodnie z kanonem XVI-wiecznego malarstwa niemieckiego, portretów dawnych Flamandów. Z czasem owe predylekcje estetyczne stały się nieodłącznym elementem składowym stylu artysty.

Owe stylistyczne eksperymenty, stojące na pograniczu niemieckiej Nowej Rzeczywistości i norm dawnego malarstwa realistycznego, w ciekawy sposób korespondują z malarską reminiscencją podróży Cybisa do Afryki. Odbyta w 1930 podróż do basenu

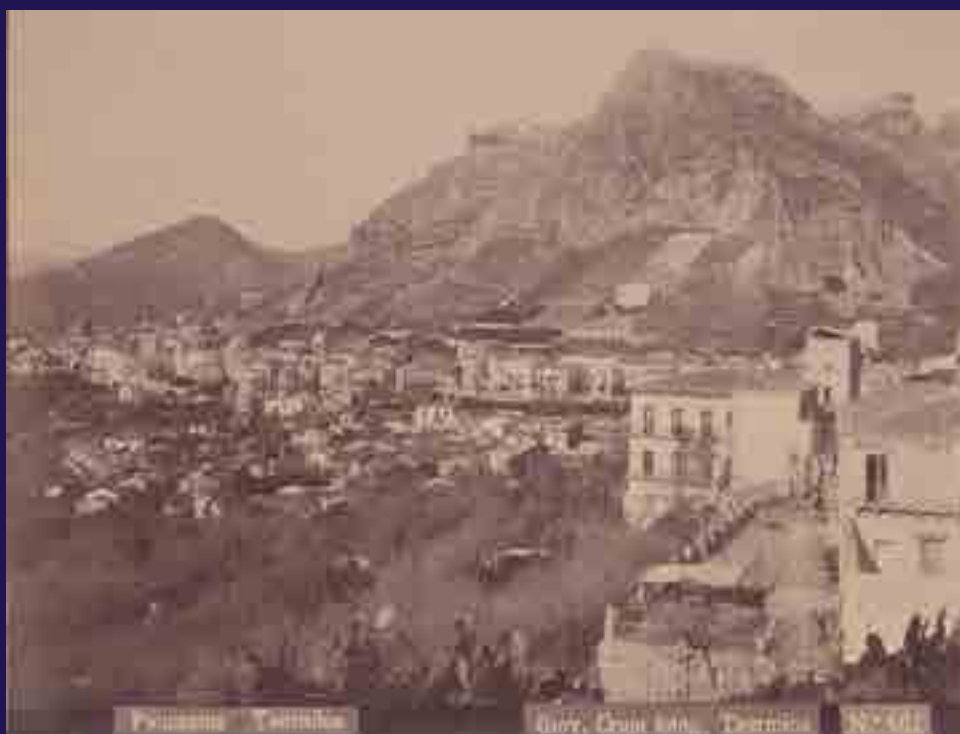
Morza Śródziemnego ubogaciła twórczość artysty o nowe motywy ikonograficzne i technologiczne, gdy to do swoich kompozycji prócz wyobrażeń rdzennych Afrykańczyków artysta zaczął wprowadzać efekty fakturalne, imitujące materialność przedstawianych przedmiotów. Cybis włączał w obrazy wypolerowane płaszczyzny, złoceń, piasek, tkaniny. Intrygującą wydaje się teza, iż wachlarz nowych zabiegów technologicznych egzotycznej tematyki koresponduje z iluzjonistycznym malarstwem niderlandzkim, które na piedestale stawiało swoje możliwości w odtwarzaniu, imitowaniu różnorodnych płaszczyzn, materii, kolorów, faktur.

Osobną grupą na tle spuścizny Cybisa, lecz pozostającą w jedności inspiracyjnej, są rysunki manekinów, czyli kilka sepiowych szkiców na papierze. Znamienne jest, że w polu swoich zainteresowań artysta uczynił „modela”, będącego trawestacją ważnego i cenionego przedmiotu w pracowni niemal każdego dawnego mistrza. Te siedzące nad wodą, na łące, na sterzących konarach manekiny wyrażają w obrazach pewien nastrój niepokoju i tajemnicy, łącząc się niejako z manierycznością twórczości Vittore Carpaccia.

Bolesława Cybisa można scharakteryzować jako pośrednika pomiędzy tradycją Nazareńczyków a niemiecką Nową Rzeczywistością. Jawi się on jako neonowożytny formista, który starał się podejmować w swojej twórczości zarówno zagadnienia estetyczne, jak i pierwiastek zaangażowania społecznego i prowokacji interpretacyjnej. Próbując wskrzesić w swojej twórczości „złoty wiek” malarstwa zachodnioeuropejskiego i rozbudować aspekt realizmu magicznego, starał się zdefiniować sztukę narodową i nowoczesną zarazem.

Ruiny łuku triumfalnego Marka Aureliusza w Trypolisie, okres międzywojenny, źródło: NAC online

Widok na Taorminę i Castelmola, przed 1899, fot. Giovanni Crupi, źródło: Wikimedia Commons

32 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Schody w Castel Molo, 1930

technika mieszana, węgiel/papier, 44,7 x 38 cm (w świetle passe-partout)
opisany l.g.: 'CASTEL MOLO', na odwrociu nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

12 000 - 18 000 PLN

2 800 - 4 200 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

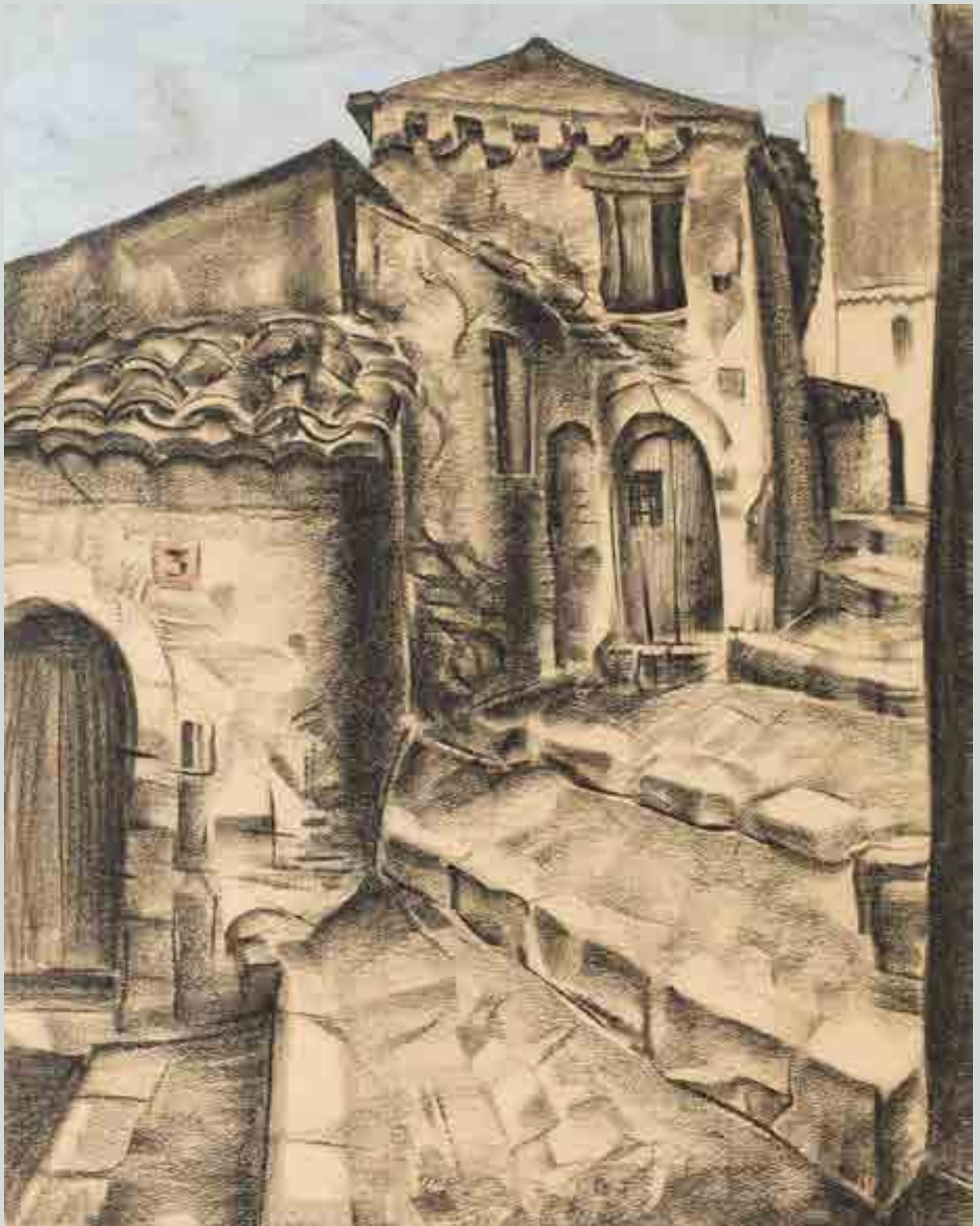
WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 103 (il.), nr kat. II/91

Castelmola to jedno z niewielkich sycylijskich miasteczek o niebywale urokliwym położeniu. Zawieszona jest niczym gniazdo na skalistym szczycie ponad usytuowaną niżej antyczną Taorminą. Widoki, jakie rozpościerają się z owego miejsca, zapierają dech w piersiach i przyprawiają widza o estetyczne uniesienia. Równie atrakcyjnie wypada krajobraz samego miasteczka. Tarasowo ułożone kamieniczki, ułokowane przy wąskich kamiennych ulicach wijących się ku górze niczym mityczny labirynt, tworzą malowniczą mozaikę form szczególnie interesującą w widoku odgórnym. Tak właśnie odtworzył to Bolesław Cybis, rysując „Panoramę Castel Molo”. W prezentowanej pracy natomiast artysta skupił się na małym wycinku, stosunkowo wąskim kadrze. Zobrazował tutaj zaledwie fragment wybrukowanych schodów uliczki wiodącej w głąb miasta, wzdłuż której znajdują się niskie murowane domki z drewnianymi odrzwiami, pokryte dachówką.

33 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Pejzaż włoski, 1930

węgiel/papier, 37 x 49 cm (w świetle passe-partout)
na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

10 000 - 15 000 PLN

2 400 - 3 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/102

Italia jako kolebka kultury i sztuki od dawna fascynowała artystów. Tym bardziej podróż przez ten kraj była dla Cybisa doświadczeniem wyjątkowym i pełnym wrażeń. Zetknął się on po raz pierwszy bezpośrednio z malarstwem włoskich mistrzów, chociażby w Sienie czy Florencji. Największy wpływ wywarła na nim sztuka renesansu. Oczywiście jest, że malarz nie pozostał obojętny na piękno naturalnych krajobrazów Półwyspu Apenińskiego. Prezentowana praca ukazuje panoramiczny widok zatoki ze wzgórzem rozpościerający się z innego, wysoko usytuowanego punktu widokowego. W oddali aż do linii horyzontu widnieje delikatnie zarysowana przestrzeń morza. Być może jest to fragment masywu górskiego zlokalizowanego nieopodal Wezuwiusza z widokiem na Zatokę Neapolitańską. Zbocze uformowane zostało poprzez piętrzące się ku górze tarasy. Nieco bliżej widoczne są fragmenty zabudowań. Bardzo prawdopodobnym wydaje się, iż właśnie stamtąd, z okolic Neapolu Cybis wyruszył w dalszą podróż, na Sycylię.

34 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Skąły (Capri), 1930

kredka/papier naklejony na tekturę, 23,5 x 30 cm
na odwrociu nalepka depozytowa Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

4 000 - 6 000 PLN

1 000 - 1 400 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/104

Podróż, jaką odbył Bolesław Cybis wraz z żoną Marią i przyjacielem Janem Zamoyskim, wiodła przez Włochy i północną część Afryki. Nie ulega wątpliwości, że wielokrotnie wędrowcy przeprawiali się drogą morską z miejsca na miejsce. Odwiedzili też wiele nadmorskich miejscowości. Stanowiło to doskonałą okazję do obserwacji linii brzegowej, która zwłaszcza w okolicach Sycylii rysuje się intrygująco i tworzy ciekawe formy. Cybis, rysując kształty nadmorskich skał, znakomicie oddał ich monumentalizm. Sprawiają one przytłaczające wrażenie, silnie oddziałując na widza. Artysta zarysował silnie kontury. Skupił się także na efektach światłocieniowych potęgujących trójwymiarowość form. Uchwycił kadr widziany z perspektywy obserwatora stojącego na plaży, podziwiającego wyłaniające się z morza i piachu struktury.

Widok na ruiny Pompejów z Wezuwiuszem w tle, 1943, źródło: NAC online

35 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Żółty koral, około 1930

olej, merla/tektura, 24,3 x 26,3 cm
na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

35 000 - 45 000 PLN

8 200 - 10 500 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. I/39

Bolesław Cybis dał się poznać podczas swoich podróży jako wnikliwy obserwator otaczającego go świata. Jedną z najważniejszych wypraw w życiu malarza okazała się trwająca prawie rok wędrówka przez Włochy kontynentalne, Sycylię, aż do krajów północnej Afryki. Pomimo że artysta z egzotyką zetknął się już w czasie pobytu w Stambule, to ten odmienny, pełen kolorów i inspiracji świat pochłonął go bez reszty. Cybisa interesuje wówczas wszystko, począwszy od rozległych krajobrazów włoskich miasteczek z wąskimi kamiennymi uliczkami aż po widoki wiosek afrykańskiej prowincji. Tam właśnie, w Afryce, dochodzi do głosu fascynacja czarnoskórą ludnością plemienną. Malarz nie pozostawał także obojętny na piękno natury. Z ogromnym zainteresowaniem obserwował florę i faunę regionów, w których przebywał. Obraz „Żółty koral” stanowi znakomity przykład przeniesienia przyswojonych podczas podróży obrazów w poważne medium, jakim jest obraz olejny. Pokazuje również wrażliwość Cybisa na kolor i subtelne podejście do delikatnych, kruchych form natury.

36 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Rozgwiazda, około 1935-1937

węgiel/papier, 23,8 x 31,6 cm
na odwrociu numer inwentarzowy: '171'

estymacja:

2 000 - 2 800 PLN

500 - 700 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

Artysta jako znakomity rysownik i pilny recenzent podróży wykonał w 1930 roku wiele szkiców. Tworzył je na bieżąco, w danym miejscu, gdzie wówczas przebywał. Są one zatem tym bardziej wartościowe, gdyż ukazują zatrzymany w oczach twórcy kadr, element zaobserwowany w konkretnym momencie. Liczne rysunki posłużyły Cybisowi po powrocie do kraju jako studia do większych, olejnych kompozycji. Większość z nich funkcjonuje dziś jednak jako samodzielne dzieła sztuki. Można śmiało je tak określić za sprawą podejścia artysty do kompozycji. Pomimo szkicowości zawarł on w swoich pracach wiele szczegółów, tak jak w rysowanej węglem formie rozgwiazdy. Z łatwością odwzorował nieregularną powierzchnię budowy szkarłupnia oraz liczne wypustki korpusu. Sama kompozycja cechuje się śmiałym konturem i ekspresyjną linią.

37 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Szkic głowy młodej Murzynki, 1930

węgiel/papier, papier, 25,8 x 23 cm (w świetle passe-partout)
na odwrociu papierowa nalepka z opisem obrazu oraz nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

5 500 - 7 500 PLN

1 300 - 1 800 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/113

O ile Italia uwiiodła Cybisa zwłaszcza swoim krajobrazem i pięknem natury, o tyle podczas pobytu w Afryce uwaga artysty skupiła się w znacznym stopniu na postaci ludzkiej. Charakterystyczny, negroidalny typ fizjonomii wywarł na malarza silny wpływ, co przejawiało się w licznych szkicach Murzynek i Murzynów wykonanych już w 1930 roku na miejscu, jak i w znacznie późniejszych kompozycjach powstałych po powrocie z podróży. Prezentowany szkic portretowy młodej kobiety urzeka w szczególności sposobem uchwyconym pięknem modelki. Artysta, skupiając się tutaj wyłącznie na twarzy, za pomocą zaledwie paru kresek oddał syntetycznie owiniętą wokół głowy chustę. Fizjonomia natomiast wymodelowana została niezwykle subtelnie i delikatnie. Odznaczają się tutaj wydatne, obwiedzione zdecydowanym konturem usta, niedługi nos oraz znamienne dla warsztatu Cybisa wąskie oczy o migdałowatym kształcie.

38 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Głowa Murzyna, 1930

węgiel/papier, 25 x 21 cm (w świetle passe-partout)
opisany p.d.: 'TRIPOLI', na odwrociu nalepka depozytowa
Muzeum Narodowego w Warszawie

estymacja:

6 000 - 8 000 PLN

1 400 - 1 900 EUR

POCHODZENIE:

zbiory spadkobierców artysty
kolekcja prywatna, Polska

WYSTAWIANY:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, Muzeum Narodowe w Warszawie, 20 września – 3 listopada 2002

LITERATURA:

Bolesław Cybis 1895-1957. Malarstwo, rysunek, rzeźba. Twórczość lat dwudziestych i trzydziestych, katalog wystawy, oprac. Anna Prugar-Myślik, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, nr kat. II/108

Narysowany przez Cybisa portret czarnoskórego mężczyzny pokazuje zupełnie odmienne podejście artysty do kwestii portretowych, niż to znane ze „Szkicu głowy młodej Murzynki”. Wybitnie inny charakter pracy wyraża się poprzez brak zdecydowanej kreski i wrażliowy modelunek twarzy. Powierzchnia fizjonomii tej nie została, jak poprzednia, opracowana gładko. Artysta przy jednoczesnym zastosowaniu weryzmu zbliżył się nieco do pewnej deformacji, niewielkiego przerysowania form. Bez wątplenia nasuwać może się dzisiaj pytanie, kim był portretowany mężczyzna. Niestety, jak w przypadku wielu szkiców Cybisa, nie poznamy już zapewne odpowiedzi. Dzięki pozostawionej przez rysownika adnotacji możemy jedynie zawęzić poszukiwania do interesującego nas kręgu geograficznego. „TRIPOLI” – tak głosi umieszczony w rogu pracy napis, co jednoznacznie pozwala stwierdzić, iż omawiany wizerunek powstał w stolicy Libii.

STANY ZJEDNOCZONE (1939-1957)

Uroczyste otwarcie pawilonu polskiego (proj. J. Cybulski, J. Galinowski) podczas Wystawy Światowej w Nowym Jorku, 3 maja 1939, źródło: NAC online

Bolesław i Maria Cybisowie podczas pracy przy freskach w polskim pawilonie na Wystawie Światowej w Nowym Jorku w 1939, źródło: Cybis in retrospect, katalog wystawy, opr. James R. Mitchell, New Jersey State Museum w Trenton, Trenton 1970

Reklama prasowa promująca Tekę graficzną wydaną przez studio Cybisa, lata 70. XX w., źródło: cybisarchive.com

Maria Cybis podczas pracy nad rzeźbą anioła w swojej pracowni w Steinway Mansion w Nowym Jorku, początek lat 40. XX w., źródło: kat. wyst. New Jersey State Museum w Trenton 1970

„AMERYKAŃSKI SEN” BOLESŁAWA CYBISA

„Umari w USA, w latach pięćdziesiątych, zrobiszysy fortunę na ceramice, pogrążony w narkomanii...” – tak pisał po latach w swych wspomnieniach dotyczących artystów z kręgu Bractwa św. Łukasza Jan Zamojski, także malarz i bliski przyjaciel Bolesława Cybisa (Jan Zamojski, Łukaszowcy. Malarze i malarstwo Bractwa św. Łukasza, Warszawa 1898, s. 138-139). Zastanawiać się można, co wpłynęło na takowe podsumowanie życia kolegi, który jednak, zgodnie z prawdą, swój amerykański sen o sławie i wielkich pieniądzach okupił problemami osobistymi i rychłą śmiercią w 1957 roku.

Za pierwsze kontakty Cybisa ze Stanami Zjednoczonymi uznaje się wystawy, podczas których prezentowane były jego prace, jakże doceniane zresztą przez amerykańską krytykę i publiczność. Rok 1939 stanowił we właściwej już historii życia malarza prawdziwy przełom i datę, która zaważyła na jego dalszym rozwoju artystycznym. Wiosną wraz z żoną Marią podróżuje na pokładzie dekorowanego przez siebie kilka lat wcześniej statku MS Batory. Towarzyszy im m.in. Elias Kanarek, jeden z członków bractwa i twórca z kręgu Tadeusza Pruszkowskiego. Artyści sprawowali pieczę nad eksponatami wieszonymi na Wystawę Światową do Nowego Jorku. Na miejscu zajęli się zaś przygotowaniem pawilonu polskiego. W ślad za polskimi doświadczeniami związanymi z malarstwem monumentalnym małżeństwo Cybisów wykonało dwa monumentalne freski zdobiące Salę Honorową gmachu. Powstały wówczas kompozycje zatytułowane „Polacy walczący o niepodległość Ameryki” oraz „Centralny Okręg Przemysłowy i Gdynia”. Podczas wystawy wyeksponowano także cykl siedmiu obrazów o tematyce zaczerpniętej z historii Polski namalowanych przez „lukaszowców” rok wcześniej w kazimierskiej pracowni Tadeusza Pruszkowskiego. Otwarty w maju pawilon cieszył się sporym zainteresowaniem widzów. Zgodnie z informacjami zawartymi w katalogu wystawy „Cybis in retrospect” z 1970 roku małżeństwo pokazało wówczas również kilim wspólnego autorstwa zatytułowany: „Spacer po parku”. Według przekazów ustnych tkaninę miała kupić do kolekcji Białego Domu w Waszyngtonie sama Eleonora Roosevelt.

Niedługo po otwarciu wystawy, w ramach zasłużonego odpoczynku po wysiłkach poczynionych podczas jej przygotowania, Cybisowie

udali się w podróż po Stanach Zjednoczonych, którą kontynuowali jeszcze jesienią tego samego roku. Bolesław po raz pierwszy zetknął się naocznie z kulturą i sztuką Indian. Jej wielowymiarowy, etniczny charakter stał się dla artysty inspiracją do tworzenia wielu rysunków i szkiców. Powstają wówczas podobizny sędziwych mężczyzn, przywódców plemion i młodych wojowników. Cybis tworzy także subtelne wizerunki kobiet z właściwą sobie finezją, ukazując ich piękno i bogatą biżuterię. Owe prace posłużyły w późniejszym czasie jako prototypy rycin wydawanych przez studio malarza. Stały się także wzorem dla porcelanowych figurek.

Przebywające w Stanach Zjednoczonych małżeństwo zaskoczył wybuch II wojny światowej. Mimo że podjęli oni próbę powrotu do kraju, w którym pozostała matka artysty, to ostatecznie już na zawsze pozostali za oceanem, z dala od Polski. Cybisowie zamieszkali w jednej z największych metropolii świata – w Nowym Jorku. Dla Bolesława życie w nowym miejscu stało się pewnego rodzaju powrotem do korzeni. Jako młody artysta, członek „Związku Siedmiu” zajmował się już w Charkowie rzeźbą. W Warszawie z kolei związany był przez pewien czas z pracownią ceramiczną Andrzeja Wojnackiego i Kazimierza Czechowskiego. W Nowym Jorku odżyły dawne wspomnienia. Miasto wywołało w twórcy chęć zmiany i eksperymentowania. W 1940 roku w the Steinway Mansion w Astorii na Long Island otwarte zostało pierwsze studio, w którym zaczęto wytwarzać porcelanowe figurki o dekoracyjnym charakterze. Rok później para mieszkała już przy 41. ulicy. Cybis na krótko powrócił do malarstwa, szkicując portret Ignacego Paderewskiego. Miał on posłużyć do olejnej kompozycji, która jednakże nigdy nie powstała. Artysta zajmował się wówczas stosunkowo dochodową działalnością o charakterze dekoratorskim, którą z dzisiejszej perspektywy określiłbyśmy mianem „visual merchandisingu”. Początków tej twórczości również można by się doszukiwać we wczesnych latach życia Cybisa, który wykonywał prace dekoratorskie w charkowskim teatrze i stambulskich restauracjach. W 1941 otrzymał pierwszą nagrodę za bożonarodzeniową witrinę sklepową wykonaną dla jednego z salonów przy najbardziej reprezentacyjnej ulicy miasta – Fifth Avenue.

Bolesław Cybis podczas charakteryzacji aktora wykonywanej do jednego z jego filmów artystycznych realizowanych w Princeton, ok. 1950, źródło: kat. wyst. New Jersey State Museum w Trenton 1970

Maria Cybis, Głowa kobiety, ok. 1940, źródło: kat. wyst. New Jersey State Museum w Trenton 1970

Nowy rozdział otworzył się przed Cybisami w 1942 roku, gdy przeprowadzili się oni do Trenton w stanie New Jersey. Otworzyli wówczas fabrykę Cordey China Inc. oraz działające przy niej eksperymentalne studio Cybis Porcelain Art. To właśnie w nim twórcy mogli realizować bardziej ambitne projekty odbiegające znacznie od porcelanowych figurek wytwarzanych w formie dekoracyjnych bibelotów. W studiu Cybisowie tworzyli popiersiowe formy głów, rzeźbiarskie wazy i inne strictly artystyczne kompozycje. Rozwijali tam również zapoczątkowaną już na Long Island technikę formowanych ręcznie figur określaną mianem „Papka”. Ogromne dochody, jakie przynosiła owa działalność, pozwoliły na wykończenie luksusowej posiadłości, w której para zamieszkała już w roku 1944. Liczne przekazy mówią o wykwintnych przyjęciach i życiu pełnym blizny, jakie wiedli artyści w Princeton. Fabryka porcelany wraz ze swym asortymentem znakomicie wpisywała się w stylizykę i gusta amerykańskich odbiorców zafascynowanych rozwijającą się popkulturą lat powojennych. Szeroka gama figurek często balansujących na pograniczu dobrego smaku i kiczu znalazła licznych amatorów. Produkcja obejmowała obiekty wytwarzane w dużym nakładzie, jak i specjalne, limitowane edycje kolekcjonerskie. Na przestrzeni lat wydano wiele katalogów ofertowych i broszur, które dziś obrazują jak zintensyfikowana to była produkcja.

Pomimo że w USA Cybis już nigdy nie powrócił do malarstwa, to jeszcze za jego życia prezentowano tam jego obrazy, chociażby na wystawie w 1945 roku zorganizowanej w Instytucie Sztuki w Detroit, czy pięć lat później w Dayton Art Institute podczas ekspozycji „7 wieków malarstwa” (co istotnie instytucja ta kupiła w 1944 do swojej kolekcji dwa dzieła Cybisa: „Pannę młodą” oraz „Głowy wieśniaków”).

Bolesław Cybis zmarł 31 maja 1957 na Florydzie. Jego żona Maria odeszła rok później. Małżeństwo spoczęło obok siebie na lokalnym cmentarzu w Princeton. Znakomicie prosperująca fabryka porcelany przejęła wieloletnia przyjaciółka pary, Marilyn Charlton. Jako dyrektor artystyczna kontynuowała dzieło życia Cybisów, bazując na dawnej sławie i stworzonej przez nich marce. Fabryka pozbawiona opiekuńczej ręki artystów ulegała stopniowej komercjalizacji. Powstające w niej projekty wciąż jednak cieszyły się dużym zainteresowaniem odbiorców. Przykładem może być tutaj kompozycja „Tranquility Base Apollo 11 Moon Mission” wykonana jako pamiątka pierwszego lądowania człowieka na Księżycu w lipcu 1969 roku. Ceramiczne rzeźby stały się od lat 60. chętnie przekazywanym подарunkiem podczas oficjalnych wizyt amerykańskiej głowy państwa. Do dziś zdobią one rządowe i królewskie kolekcje Watykanu, Szwecji, Meksyku czy Iranu. Prezentowane były także podczas licznych wystaw, wśród których wskazać należy ekspozycję w Historical Association and Museum w Wenham z 1961 roku oraz Wystawę Światową otwartą w 1964 roku w Nowym Jorku. Fabryka została ostatecznie zamknięta w 2019 roku.

Najlepszym podsumowaniem tego burzliwego i obfitującego w sukcesy okresu w życiu Cybisa będą słowa przytoczone za Antonim Michalakiem, malarzem Bractwa św. Łukasza, który odwiedził posiadłość Cybisów w Princeton już po ich śmierci, w latach 60. Pisał on wówczas tak „Nie wiem, jaki przypadek czy też szczęśliwy zbieg okoliczności sprawił, że malarz nie notowany na giełdach światowych, na obcym zupełnie gruncie, pozbawiony pomocy i życzliwości bliskich ludzi – potrafił przełamać te trudności i odkryć źródło zlotodajne. (...) Cybis w niedługim czasie stał się człowiekiem bogatym. (...) Żył pełnią życia, korzystał ze wszystkich uciech, jakie mogą dać pieniądze. Szukał wciąż nowych podniet i wzruszeń. Przeliczył się ze swymi siłami...”.

Radio Row w Nowym Jorku, widok na Cortland Street Station, 1936, fot. Berenice Abbott, źródło: Wikimedia Commons

Broszura reklamująca porcelanowe figurki wytwarzane w studiu Cybisa, 1987, źródło: cybisarchive.com

39 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Głowa - prototyp wazonu, około 1960

ceramika, 41 x 20 x 22 cm
sygnowany z tyłu na podstawie: 'Cybis ©'

estymacja:

30 000 - 40 000 PLN

7 000 - 9 400 EUR

POCHODZENIE:

kolekcja prywatna, Stany Zjednoczone

kolekcja prywatna, Polska

Swoją przygodę z rzeźbą i ceramiką Bolesław Cybis kontynuował po długiej przerwie, w Stanach Zjednoczonych od lat 40. Poświęcił się tej działalności zupełnie zarzucając malarstwo sztalugowe. Pierwsze obiekty zaczęły powstawać w zajmowanym przez małżeństwo Cybisów Steinway Mansion w Astorii. Następnie artyści przenieśli się do Trenton w stanie New Jersey, gdzie otworzyli fabrykę ceramiki i działające przy niej studio eksperymentalne. Wówczas obok niewielkich figurek o zabawnym, czysto dekoracyjnym charakterze projektowali również formy o nieco bardziej wysublimowanej, artystycznej stylistyce. Prezentowana praca datowana około 1960 powstała już po śmierci Cybisa, według jego wcześniejszego projektu. Co ciekawe, łączy ona w sobie zarówno funkcje dekoracyjne, jak i użytkowe. Głowa mężczyzny, która miała stanowić prototyp dla wazonu, wydaje się obiektem wyjątkowym właśnie z racji na swój projektowy zamysł. Stosunkowo głęboki relief i podział powierzchni rzeźby na poszczególne pola – prostokąty potęguje ekspresję dzieła i jego dynamikę. Twarz postaci z odznaczającymi się oczami, nosem i ustami zdaje się wyłaniać z bezwładnej, surowej masy imitującej skały. Otwór w głowie, który stanowi czysto funkcjonalny aspekt wazonu, jeszcze bardziej podkreśla emocjonalny charakter pracy. Asymetryczna wyrwa o poszarpanych krawędziach przypomina krater wulkanu lub wejście do jaskini. W twórczości Cybisów forma głowy stanowi bardzo częsty motyw. Jednakże, jeśli idzie o wazony, to dominowały w nich nieco bardziej delikatne i klasyczne formy z subtelnymi zdobieniami. Prezentowana na aukcji praca wydaje się zatem bardzo ciekawym przykładem dzieła powstałego w fabryce prowadzonej od końca lat 50. już nie przez samego Cybisa, a przez Marilyn Charlton.

Rodzina Steinway przed Steinway Mansion w Nowym Jorku, 1881, źródło: Steinway Archive

Maria Cybis prezentująca porcelanowe figurki wytwarzane w pierwszej fabryce w Steinway Mansion w Nowym Jorku, 1940, źródło: kat. wyst. MNW 2002, s. 33

40 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Studium twarzy - prototyp wazonu, około 1960

ceramika, 28 x 16 x 15 cm
opisana na spodzie: 'Side No sponge'

estymacja:

15 000 - 25 000 PLN

3 500 - 5 900 EUR

POCHODZENIE:

kolekcja prywatna, Stany Zjednoczone

kolekcja prywatna, Polska

Jeszcze za życia Cybisów, jak i po ich śmierci powstało w fabryce wiele intrygujących form o interesujących kształtach. Prezentowana na aukcji praca stanowi bezsprzecznie jedną z nich. Jak w innych przypadkach jest to kompozycja ukazująca głowę. Różni się ona jednak od pozostałych dzieł. Projektant posłużył się tutaj daleko idącą deformacją przechodzącą wręcz w karykaturę. Zauważyć możemy bez trudu oczy – ciemne, wydrążone w masie otwory, jak również zarys nosa postaci. Cała reszta potraktowana została syntetycznie. Sylwetka ta przypomina nie człowieka, lecz raczej przybysza z innego wymiaru, innej przestrzeni, być może nawet kosmicznej. Interesujący aspekt stanowi opracowanie samej powierzchni rzeźbiarskiej. Pokryta jest ona charakterystyczną krakelurą – imitacją siatki drobnych spękań.

41 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Kompozycja z wazą z motywem rysunków naskalnych

technika mieszana/papier, 34 x 26,5 cm (w świetle passe-partout)
sygnowana p.d.: 'B. Cybis', opisana na odwrociu: '#24',
nalepka z nr inwentarzowym: '24'

estymacja:

5 000 - 7 000 PLN

1 200 - 1700 EUR

POCHODZENIE:

kolekcja prywatna, Stany Zjednoczone

kolekcja prywatna, Polska

Bolesław i Maria Cybisowie wykonali w swoim eksperymentalnym studiu w Trenton liczne obiekty charakteryzujące się wysokim poziomem artystycznym. Akt stworzenia pełnoplastycznych, trójwymiarowych form poprzedzony był zawsze studiami rysunkowymi stanowiącymi projekty koncepcyjne dla planowanych kompozycji. Wielokrotnie już te prace były na tyle zaawansowane pod względem wykończenia, iż określić można je jako pełnoprawne dzieła sztuki. Prezentowana praca ukazuje wazon o nieregularnym, asymetrycznym kształcie. Jego powierzchnię pokrywają motywy zaczerpnięte ze sztuki plemiennej rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej. Cybis mógł zaobserwować owe indiańskie rysunki naskalne już w 1939 roku, podczas swojej pierwszej podróży po Stanach Zjednoczonych. Okazję do ich studiowania posiadał artysta zapewne i znacznie później, podczas krajoznawczych wypadów. Otwarta dłoń, sylwetka konia oraz człowiek z uniesionymi rękami przedstawione zostały tutaj zgodnie z kanonem sztuki prymitywnej. Ich główne cechy to geometryzacja i synteza formy.

42 †

BOLESŁAW CYBIS

1895-1957

Teka "Folio One of American Indian Drawings", 1970

litografia barwna/papier, 55 x 44,5 cm (wymiary każdej pracy)
sygnowany na kamieniu p.d.: 'B. Cybis', sucha pieczęć l.d.: 'CYBIS';
teka 9 barwnych litografii w jutowej obwolucie, edycja 602/1000

Spis prac:

Strona tytułowa z porcelanowym medalionem

1. "Indomitable Spirit" Comanche Tribe
2. "Silent Thoughts" Shoshone Tribe
3. "Timeless Ritual" Taos Tribe
4. "Pride Runs Deep" Apache Tribe
5. "The Farewell" Hopi Tribe
6. "Eyes of Amber" Mojave Tribe
7. "Image Makers" Apache Tribe
8. "Old Woman" Hopi Tribe
9. "Vanished Dreams" Yuma Tribe

estymacja:

2 500 - 3 500 PLN

600 - 900 EUR

Teka „Folio One of American Indian Drawings” kompilująca dziewięć barwnych litografii uzupełnionych wyczerpującymi opisami historycznymi ukazuje podobizny amerykańskich Indian, reprezentantów różnych plemion. Jest ona owocem podróży po kilku stanach USA, jaką odbyli Cybisowie wiosną i późną jesienią 1939 roku. Artysta zetknął się wówczas po raz pierwszy naocznie z kulturą i sztuką Indian, która zafascynowała go i skłoniła do stworzenia licznych szkiców. Wykonane w podróży rysunki posłużyły znacznie później do stworzenia litografii umieszczonych w ramach prezentowanej teki wydanej w nakładzie tysiąca egzemplarzy. Wydawnictwo pojawiło się na rynku w roku 1970, długo po śmierci Cybisa, a stworzone zostało w studiu artysty prowadzonym już pod kierownictwem dyrektora artystycznej Marilyn Charlton. Ryciny ukazują portrety zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Na planszach przedstawiono głowy bądź nieco bardziej rozbudowane popiersiowe ujęcia Apaczów, Szoszonów, Komanczów oraz przedstawicieli plemion Hopi, Taos, Mohave i Yuma. Zróżnicowane pozy i drobnozgodność dostrzegalna w odtwarzaniu poszczególnych elementów ubioru, nakryć głowy i samych fryzur świadczą o daleko idącej fascynacji Cybisa kulturą i tradycją indiańską. Ciekawostkę związaną z omawianym obiektem stanowić może fakt, iż w 1972 prezydent Stanów Zjednoczonych Richard Nixon wizytujący Polskę przekazał w darze Muzeum Narodowemu w Warszawie dwa oryginalne rysunki wykonane przez Bolesława Cybisa w 1939 roku. Te właśnie prace stanowiły pierwowzór dla litograficznych wersji głów Apacza i Szoszona zamieszczonych w tece graficznej.

Widok wioski indiańskiej, okres międzywojenny, źródło: NAC online

ASN 1695

POLSKA SZKOŁA TKANINY ARTYSTYCZNEJ

AUKCJA 21 KWIETNIA 2020, 19:00

MAGDALENA ABAKANOWICZ
„Dorota IV”, 1965

MIEJSCE AUKCJI I WYSTAWY
Dom Aukcyjny Desa Unicum, ul. Piękna 1A, Warszawa

WYSTAWA OBIEKTÓW
9 kwietnia – 21 kwietnia 2020

DESIGN

PIĘKNO NA CO DZIĘĆ

AUKCJA 23 KWIETNIA 2020, 19:00

LUBOMIR TOMASZEWSKI
Figurki „Śpiewaczki”, lata 60. XX w.

MIEJSCE AUKCJI I WYSTAWY
Dom Aukcyjny Desa Unicum, ul. Piękna 1A, Warszawa

WYSTAWA OBIEKTÓW
10 – 23 kwietnia 2020

ART OUTLET

SZTUKA DAWNA

AUKCJA 7 KWIETNIA 2020, 19:00

JERZY KOSSAK
„Patrol”, 1930

MIEJSCE AUKCJI I WYSTAWY
Dom Aukcyjny Desa Unicum, ul. Piękna 1A, Warszawa

WYSTAWA OBIEKTÓW
27 marca – 7 kwietnia 2020

ÉCOLE DE PARIS

LEON WEISSBERG

Na plaży („La petite plage au drapeau rouge”), około 1933

AUKCJA 7 MAJA 2020, 19:00

MIEJSCE AUKCJI I WYSTAWY
Dom Aukcyjny Desa Unicum, ul. Piękna 1A, Warszawa

WYSTAWA OBIEKTÓW
27 kwietnia – 7 maja 2020

SZTUKA DAWNA

PRZYJMUJEMY OBIEKTY NA NADCHODZĄCE AUKCJE

PRACE NA PAPIERZE
14 MAJA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
6 KWIETNIA 2020

kontakt: Małgorzata Skwarek
m.skwarek@desa.pl,
22 163 66 48, 795 121 576

GRAFIKA ARTYSTYCZNA
19 MAJA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
13 KWIETNIA 2019

kontakt: Marek Wasilewicz
m.wasilewicz@desa.pl,
22 163 66 47, 795 122 702

ART OUTLET SZTUKA DAWNA
30 CZERWCA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
DO 21 MAJA 2020

kontakt: Paulina Adamczyk
p.adamczyk@desa.pl,
22 163 66 14, 532 759 980

XIX WIEK, MODERNIZM, MIĘDZYWOJNIE
4 CZERWCA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
DO 27 KWIETNIA 2020

kontakt: Tomasz Dziewicki
t.dziewicki@desa.pl,
22 163 66 46, 735 208 999

SZTUKA WSPÓŁCZESNA

PRZYJMujemy OBIEKTY NA NADCHODZĄCE AUKCJE

NOWE POKOLENIE PO 1989
25 CZERWCA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
DO 16 MAJA 2020

kontakt: Artur Dumanowski
a.dumanowski@desa.pl,
22 163 66 42, 795 122 725

FOTOGRAFIA KOLEKCYJONERSKA
15 PAŹDZIERNIKA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
DO 5 WRZEŚNIA 2020

kontakt: Katarzyna Żebrowska
k.zebrowska@desa.pl,
22 163 66 49, 539 546 701

PRACE NA PAPIERZE
29 KWIETNIA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
23 MARCA 2020

kontakt: Agata Matusielarska
a.matusielarska@desa.pl,
22 163 66 50, 539 546 699

KLASYCY AWANGARDY PO 1945
21 MAJA 2020

Termin przyjmowania obiektów:
DO 6 KWIETNIA 2020

kontakt: Klara Czerniewska-Andryszczyk,
k.czerniewska@desa.pl,
22 163 66 41, 664 150 866

Udział klienta w aukcji regulują WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ, WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI oraz niniejszy PRZEWODNIK DLA KLIENTA. Zachęcamy do zapoznania się z trzyczęściowym regulaminem, który ma na celu przedstawienie stosunku prawnego pomiędzy Domem Aukcyjnym DESA Unicum a kupującym w ramach aukcji. DESA Unicum pełni funkcję pośrednika handlowego pomiędzy komitentami wstawiającymi obiekty na aukcję a kupującymi. Warunki mogą być przez DESA Unicum odwołane lub zmienione poprzez aneksy dostępne w sali aukcyjnej lub poprzez obwieszczenie aukcyjnego.

PRZEWODNIK DLA KLIENTA

I. PRZED AUKCJĄ

1. Cena wywoławcza

Cena wywoławcza jest kwotą, od której aukcjoner rozpoczyna licytację. Zwyczajowo cena wywoławcza zawarta jest między połową a trzy czwarte dolnej granicy estymacji. Cena wywoławcza może być podana w katalogu.

2. Opłata aukcyjna

Do kwoty wylicytowanej doliczamy opłatę aukcyjną. Opłata aukcyjna stanowi dodatkowe wynagrodzenie DESA Unicum z tytułu obsługi transakcji sprzedaży i wynosi 18% końcowej ceny obiektu (kwoty wylicytowanej). Opłata aukcyjna obowiązuje również w sprzedaży poaukcyjnej, w przypadku kiedy obiekt nie został sprzedany w ramach aukcji. Kwota wylicytowana wraz z opłatą aukcyjną zawiera podatek od towarów i usług VAT. Na zakupione obiekty wystawiamy faktury VAT marża. Wystawiamy je na wyraźne życzenie klienta. Jeżeli w dniu ewidencjonowania sprzedaży na kasie rejestrującej (w dniu wystawienia paragonu fiskalnego), klient nie jest pewny, czy chce otrzymać fakturę VAT marża, powinien on podać kasjerowi numer, za pomocą którego jest zidentyfikowany na potrzeby podatku lub podatku od wartości dodanej (NIP), w celu umieszczenia tego numeru na paragonie fiskalnym. DESA Unicum nie może wystawić faktury do paragonu, który nie będzie zawierał numeru NIP nabywcy, pomimo zgłoszenia takiego żądania przez klienta w ustawowym terminie. Jeżeli kwota należności ogółem nie przekracza kwoty 450 zł albo kwoty 100 euro, jeżeli kwota ta określona jest w euro, paragon fiskalny zawierający NIP stanowi fakturę uproszczoną, co do której nie zachodzi konieczność wystawienia dodatkowej faktury VAT marża.

3. Estymacja

Podana w katalogu estymacja jest szacunkową wartością obiektu i ma charakter wskazówki dla zainteresowanego nim klienta. W celu uzyskania dodatkowych informacji odnośnie estymacji rekomujemy kontakt z naszymi doradcami. Licytacja zakończona w przedziale estymacji lub powyżej górnej granicy estymacji jest transakcją ostateczną. Estymacje nie uwzględniają opłaty aukcyjnej ani żadnych opłat dodatkowych.

4. Estymacje w walutach innych niż polski złoty

Transakcje aukcyjne zawierane są w polskich złotych, jednakże estymacje w katalogu aukcyjnym mogą być podawane w euro lub dolarach amerykańskich. Kurs walut w dniu aukcji może się różnić od tego w dniu druku katalogu, informacja ta ma więc charakter orientacyjny.

5. Cena gwarancyjna

Jest to najniższa kwota, za którą możemy sprzedać obiekt bez dodatkowej zgody sprzedającego. Jest równa bądź niższa niż dolna granica estymacji. Poszczególne obiekty mogą, jednak nie muszą, posiadać ceny gwarancyjnej. Jeżeli w drodze licytacji cena gwarancyjna nie zostanie osiągnięta, zakończenie licytacji skutkuje odczytaniem przez aukcyjnego słowa "pass". Oznacza to, że transakcja nie została zawarta. Fakt ten zostaje ogłoszony bez uderzenia młotkiem. Opcjonalnie, jeżeli transakcja nie osiągnie ceny gwarancyjnej, aukcjoner może ogłosić zawarcie transakcji warunkowej. Fakt ten zostaje ogłoszony po uderzeniu młotkiem.

6. Pass

"Pass" zostaje odczytany przez aukcyjnego w momencie, kiedy licytacja danego obiektu nie osiągnęła poziomu ceny gwarancyjnej i nie dochodzi do zwarcia transakcji w ramach aukcji. Klienci zainteresowani takim obiektem mogą zgłaszać oferty zakupu po zakończeniu aukcji. Dom Aukcyjny zastrzega sobie prawo przyjęcia więcej niż jednej oferty poaukcyjnej. Klient, który złożył ofertę w wysokości ceny gwarancyjnej, ma pierwszeństwo zakupu. Dom Aukcyjny zastrzega sobie również prawo do nieoferowania obiektów w sprzedaży poaukcyjnej.

7. Transakcja warunkowa

Możliwość zawierania transakcji warunkowych w ramach aukcji musi być ogłoszona przez aukcyjnego przed rozpoczęciem aukcji. Tego typu transakcja zostaje zawarta w momencie, kiedy licytacja nie osiągnęła poziomu ceny gwarancyjnej i aukcjoner ogłosił taki fakt po uderzeniu młotkiem. Transakcja warunkowa traktowana jest jako wiążąca oferta nabycia obiektu po cenie wylicytowanej. Zobowiązujemy się do negocjacji ceny z komitentem, jednak nie gwarantujemy możliwości zakupu po cenie wylicytowanej. Jeżeli w toku negocjacji klient zdecyduje się podnieść ofertę do poziomu ceny gwarancyjnej lub zaakceptujemy wylicytowaną kwotę, umowa sprzedaży dochodzi do skutku. Jeżeli negocjacje nie przyniosą pozytywnego efektu w okresie pięciu dni roboczych liczonych od dnia aukcji, obiekt uznajemy za niesprzedany. W okresie tym zastrzegamy sobie prawo do przyjmowania po aukcji ofert równych cenie gwarancyjnej na obiekty wylicytowane warunkowo. W przypadku otrzymania takiej oferty od innego oferenta informujemy o tym fakcie klienta, który wylicytował obiekt warunkowo. W takim przypadku klient ma prawo do podniesienia swojej oferty do ceny gwarancyjnej i wtedy przysługuje mu prawo pierwszeństwa nabycia obiektu. W przeciwnym wypadku transakcja warunkowa nie dochodzi do skutku, a obiekt może zostać sprzedany innemu oferentowi.

8. Obiekty katalogowe

Zapewniamy fachową wycenę oraz rzetelny opis katalogowy powierzzonego nam do sprzedaży obiektu. Wykonywane są one w najlepszej wierze z wykorzystaniem doświadczenia i fachowej wiedzy naszych pracowników oraz współpracujących z nami ekspertów. Mimo uwagi poświęcanej każdemu z obiektów w pro-

cesie opracowywania, dokumentacji pochodzenia, historii wystaw i bibliografii przedstawione informacje mogą nie być wyczerpujące, a w niektórych przypadkach pewne fakty odnoszące się do kolejnych właścicieli, ekspozycji oraz publikacji, w ramach których obiekt był prezentowany, mogą być celowo nieujawnione.

9. Stan obiektu

Opisy katalogowe nie prezentują pełnego stanu zachowania obiektów. Brak takiej informacji nie jest równoznaczny z tym, że obiekt jest wolny od wad i uszkodzeń. Wskazane jest zatem, aby zainteresowani zakupem konkretnego obiektu dokonali jego dokładnych oględzin na wystawie przedaukcyjnej oraz przeprowadzili konsultacje z profesjonalnym konserwatorem, którego na wyraźną prośbę możemy rekomendować. Na specjalne życzenie klienta możemy dostarczyć szczegółowy raport stanu zachowania obiektu. Przygotowując taki raport, nasi pracownicy oceniają stan obiektu, biorąc pod uwagę jego szacunkową wartość oraz charakter aukcji, w ramach której jest on wystawiony na sprzedaż. Mimo że oceny przedmiotów pod tym względem prowadzone są rzetelnie, należy pamiętać, że nasi pracownicy nie są zawodowymi konserwatorami. Jeśli obiekt sprzedawany jest w ramie, nie ponosimy odpowiedzialności za jej stan. W przypadku obiektów nieoprawionych chętnie polecimy profesjonalną pracownię opraw.

10. Wystawa obiektów aukcyjnych

Wystawy przedaukcyjne są bezpłatnie dostępne dla oglądających. W trakcie ich trwania zachęcamy do kontaktu z naszymi ekspertami, którzy chętnie odpowiedzą na wszystkie pytania i prześlą szczegółowe informacje o poszczególnych obiektach.

11. Legenda

Poniższa legenda wyjaśnia symbole, które mogą Państwo znaleźć w niniejszym katalogu:

□ - obiekty bez ceny gwarancyjnej

↑ - obiekty, do których doliczamy opłatę wynikającą z tzw. droit de suite, tj. prawa twórcy i jego spadkobierców do otrzymywania wynagrodzenia z tytułu dokonanych za wodowo odsprzedaży oryginalnych egzemplarzy dzieł. Powyższa opłata jest obliczana według poniższych stawek:

- 1) 5% kwoty wylicytowanej, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 50 000 euro (np. dla kwoty wylicytowanej 2 000 euro opłata 100 euro) oraz
- 2) 3% kwoty wylicytowanej, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 50 000,01 euro do równowartości 200 000 euro (np. dla kwoty wylicytowanej 80 000 euro opłata 3 400 euro) oraz
- 3) 1% kwoty wylicytowanej, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 200 000,01 euro do równowartości 350 000 euro (np. dla kwoty wylicytowanej 300 tys. euro opłata 8 000 euro) oraz
- 4) 0,5% kwoty wylicytowanej, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 350 000,01 euro do równowartości 500 000 euro (np. dla kwoty wylicytowanej 400 tys. euro, opłata 8 750 euro) oraz
- 5) 0,25% kwoty wylicytowanej, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale przekraczającym równowartość 500 000 euro – jednak w kwocie nie wyższej niż równowartość 12 500 euro.

W Polsce droit de suite reguluje art. 19-19(5) ustawy o prawach autorskich i pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 r. z późniejszymi zmianami, zgodnie z obowiązującą w Unii Europejskiej dyrektywą 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki. Opłata obliczana będzie z użyciem kursu dziennego NBP z dnia poprzedzającego aukcję. Opłata obliczana będzie, gdy równowartość kwoty wylicytowanej przekroczy 100 EUR.

- - obiekty sprowadzane z państw spoza Unii Europejskiej, do których ceny doliczamy podatek graniczny w wysokości 8% kwoty wylicytowanej
- - przedmioty wytworzone w całości lub zawierające elementy wytworzone z roślin lub zwierząt określanych jako chronione lub zagrożone
- ◇ - obiekty z pozwoleniem na wywóz

12. Prenumerata katalogów

W sprawie prenumeraty katalogów prosimy o kontakt pod numerem telefonu: 22 163 66 00 lub drogą mailową na adres: prenumerata@desa.pl. Katalogi dostępne są również na naszej stronie internetowej www.desa.pl. Zachęcamy do pobierania darmowych katalogów w formacie PDF.

II. AUKCJA

Udział w licytacji można wziąć osobiście, po uprzednim złożeniu zlecenia licytacji telefonicznej lub zlecenia licytacji z limitem, a także za pośrednictwem Aplikacji Online (strona internetowa <https://bid.desa.pl/>) oraz bezpłatna aplikacja mobilna DESA Unicum służąca do udziału w licytacji przez Internet).

1. Przebieg aukcji

Aukcję prowadzi aukcjoner, który wycytuje obiekty i kolejne postąpienia, wskazuje licytujących, ogłasza zakończenie licytacji oraz wskazuje zwycięzcę. Zakończenie licytacji obiektu następuje w momencie uderzenia młotkiem przez aukcyjnego. Jest to równoznaczne z zawarciem umowy sprzedaży między domem aukcyjnym a licytującym, który zaoferował najwyższą kwotę. W razie zaistnienia sporu w trakcie licytacji aukcjoner rozstrzyga spór albo ponownie przeprowadza licytację danego obiektu. Zastrzegamy sobie prawo do utrwalania przebiegu aukcji za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk. Zastrzegamy sobie prawo do licytowania jedynie wcześniej zgłoszonych przez uczestników aukcji obiektów. W takiej sytuacji numery obiektów są przed aukcją zgłaszane obsłudze domu aukcyjnego. Aukcjoner ma prawo do dowol-

nego rozdzielania lub łączenia obiektów oraz do ich wycofania z licytacji bez podania przyczyn. Opisy zawarte w katalogu aukcji mogą być uzupełnione lub zmienione przez aukcjonera lub osobę przez niego wskazaną przed rozpoczęciem licytacji. Aukcja jest prowadzona w języku polskim, jednak na specjalne życzenie uczestnika aukcji niektóre spośród licytacji mogą być równoległe prowadzone w językach angielskim i niemieckim. Prośby takie powinny być składane najpóźniej godzinę przed aukcją wraz z informacją, których obiektów dotyczą. Licytacja odbywa się w tempie 60-100 obiektów na godzinę.

2. Licytacja osobista

W celu licytacji osobistej należy wypełnić formularz udziału w aukcji i odebrać tabliczkę z numerem. Nowi klienci powinni zarejestrować się przynajmniej 24 godziny przed rozpoczęciem aukcji, by dać nam czas na przetworzenie danych. W celu ich weryfikacji możemy poprosić o dokument potwierdzający tożsamość osoby rejestrowanej (dowód osobisty, paszport, prawo jazdy). Dane osobowe klientów są informacjami poufnymi i pozostają do wyłącznej wiadomości DESA Unicum i spółek powiązanych, które mogą przetwarzać dane osobowe uczestników aukcji w zakresie niezbędnym do realizacji zleceń licytacji. Klientom, którzy posiadają nieuregulowane należności z tytułu zakupów na wcześniejszych aukcjach, możemy odmówić udziału w kolejnej. Prosimy o pilnowanie lizaka aukcyjnego. W przypadku jego zgubienia prosimy o natychmiastowe poinformowanie o tym naszej obsługi. Po zakończeniu aukcji należy zwrócić tabliczkę z numerem w punkcie rejestracji, a w przypadku zakupu należy odebrać potwierdzenie zawartych transakcji.

3. Licytacja telefoniczna

Jeżeli nie mogą Państwo uczestniczyć w aukcji osobiście, istnieje możliwość licytacji przez telefon za pośrednictwem jednego z naszych pracowników. Klienci zainteresowani taką usługą powinni przesłać wypełniony formularz zlecenia najpóźniej 24 godziny przed rozpoczęciem aukcji. Nie ponosimy odpowiedzialności za realizację zleceń dostarczonych później. Formularz zlecenia dostępny jest na ostatnich stronach katalogu, w siedzibie naszego domu aukcyjnego oraz na naszej stronie internetowej. Formularz należy przesłać faksem, pocztą, mailem lub dostarczyć osobiście. Wraz z formularzem prosimy o przesłanie fotokopii dokumentu tożsamości w celu weryfikacji danych. Nasz pracownik połączy się z klientem przed rozpoczęciem licytacji wybranych obiektów. Nie ponosimy jednak odpowiedzialności za brak możliwości wzięcia udziału w licytacji telefonicznej w przypadku problemów z uzyskaniem połączenia z podanym przez klienta numerem telefonu. Dlatego rekomendujemy wskazanie maksymalnej kwoty (bez opłaty aukcyjnej), do której będziemy mogli licytować w Państwa imieniu. Zastrzegamy prawo do nagrywania i archiwizowania rozmów telefonicznych, o których mowa powyżej. Opisana usługa jest darmowa i poufna.

4. Licytacja w imieniu klienta

Drugą opcją dla klientów, którzy nie mogą osobiście uczestniczyć w aukcji, jest złożenie zlecenia licytacji z limitem. Klienci zainteresowani taką usługą również powinni przesłać wypełniony formularz najpóźniej 24 godziny przed rozpoczęciem aukcji. Obowiązuje ten sam formularz co w przypadku licytacji telefonicznej. Zawarte w formularzu kwoty nie powinny uwzględniać opłaty aukcyjnej i opłat dodatkowych, powinny być wyrażone w polskich złotych oraz zgodne z tabelą postąpień przedstawioną w dalszej części przewodnika. Jeżeli podana kwota nie jest zgodna z kwotami w tabeli postąpień zostanie ona obniżona. Nasi pracownicy dokończą wszelkich starań, aby klient zakupił wybrany obiekt w możliwie jak najniższej cenie, nie niższej jednak niż cena gwarancyjna. Jeżeli limit jest niższy niż cen gwarancyjna w wypadku niesprzedania obiektu w czasie aukcji, limit rozpatrywany jest jako oferta poaukcyjna. Opcjonalnie może dojść do zawarcia transakcji warunkowej. W przypadku dwóch lub większej ilości zleceń z takim samym limitem decyduje kolejność zgłoszeń. Opisana usługa jest darmowa i poufna.

5. We wszystkich aukcjach DESA Unicum można brać udział za pośrednictwem Aplikacji Online. Aby wziąć udział w aukcji należy założyć darmowe konto w Aplikacji Online, a następnie zarejestrować się do konkretnej aukcji – z uwagi na proces weryfikacji i dopuszczenia do aukcji prosimy o rejestrowanie się na aukcję nie później niż 12 godzin przed rozpoczęciem licytacji. Na każdą aukcję należy rejestrować się oddzielnie. Klient otrzymuje mailem informację o dopuszczeniu do aukcji. Klienci zarejestrowani później mogą zostać niedopuszczeni do licytacji. Po pierwszym pozytywnym procesie weryfikacji, klient może zostać dodany do listy klientów weryfikowanych automatycznie, co oznacza, że przy rejestracji na kolejną aukcję, informację o dopuszczeniu do aukcji klient otrzyma automatycznie od razu, bezpośrednio po zarejestrowaniu się. Uczestniczyć w aukcji można zarówno składając oferty na obiekty z aukcji przed rozpoczęciem licytacji (działa to wtedy tak jak zlecenie stałe) jak i składając oferty (kolejne przebidania) w trakcie trwania aukcji na żywo, obserwując relację online w serwisie. DESA Unicum zastrzega sobie prawo do ustawiania klientom licytującym przez Internet limitów transakcyjnych. Opisana usługa jest darmowa i poufna. Ponadto, istnieje możliwość oglądania relacji audio-video z Sali Aukcyjnej.

6. Tabela postąpień

ceną	postąpienie
0 – 2 000	100
2 000 – 3 000	200
3 000 – 5 000	200/500/800 (np. 3 200, 3 500, 3 800)
5 000 – 10 000	500
10 000 – 20 000	1 000
20 000 – 30 000	2 000
30 000 – 50 000	2 000/5 000/8 000 (np. 32 000, 35 000, 38 000)
50 000 – 100 000	5 000
100 000 – 300 000	10 000

300 000 – 700 000	20 000
700 000 – 1 500 000	50 000
1 500 000 – 3 000 000	100 000
3 000 000 – 8 000 000	200 000
powyżej 8 000 000	wg uznania aukcjonera

III. PO AKUCJI

1. Płatność

Kupujący zobowiązany jest do zapłaty należności za wylicytowane obiekty w terminie 10 dni od dnia aukcji. Przekroczenie wyznaczonego terminu grozi naliczeniem odsetek ustawowych za okres opóźnienia w zapłacie. Akceptujemy płatność w gotówce do równowartości 10.000 EUR obliczonej według średniego kursu waluty ogłoszonego przez NBP, obowiązującego w dniu dokonania płatności, kartami płatniczymi (MasterCard, VISA) oraz przelewem bankowym na konto: mBank S.A. 27 1140 2062 0000 2380 1100 1002. Swift: BREXPLPWWA3. W tytule prosimy wpisać nazwę aukcji, datę aukcji oraz numer obiektu.

2. Płatność w walutach innych niż polski złoty

Wszystkie transakcje zawierane są w polskich złotych. Na specjalne życzenie po wcześniejszym uzgodnieniu dopuszczamy wpłaty w euro, dolarach amerykańskich lub funtach brytyjskich. Wartość transakcji opłacanej w innej walucie niż polski złoty będzie powiększona o opłatę manipulacyjną w wysokości 1%. Przeliczenia dokonujemy po dziennym kursie kupna waluty mBank S.A.

3. Odstąpienie od umowy

W razie opóźnienia nabywcy w zapłacie możemy odstąpić od umowy z nabywcą po bezskutecznym upływie terminu dodatkowego wyznaczonego na zapłatę. W przypadku skorzystania przez DESA Unicum z prawa odstąpienia, DESA Unicum może dochodzić od nabywcy odszkodowania tytułem utraconych korzyści, które obejmują m. in. szkodę spowodowaną brakiem uzyskania opłaty aukcyjnej.

4. Reklamacje

Wszelkie możliwe reklamacje rozpatrywane są zgodnie z przepisami prawa polskiego. Reklamację z tytułu niezgodności towaru z umową można zgłosić w ciągu jednego roku od wydania obiektu. Wobec osób niebędących bezpośrednimi nabywcami na aukcji nie ponosimy odpowiedzialności za ukryte wady fizyczne oraz wady prawne zakupionych obiektów.

5. Odbiór zakupionego obiektu

Przy odbiorze zakupionych obiektów wymagamy okazania dokumentu potwierdzającego tożsamość. Obiekty mogą zostać wydane nabywcy lub osobie posiadającej pisemne upoważnienie. Może to nastąpić tylko w momencie pełnej płatności i uregulowania wszystkich zobowiązań wynikających z wcześniejszych zakupów. Zakupione obiekty na aukcji powinny być odebrane w ciągu 30 dni od aukcji. W przeciwnym razie mogą one zostać odesłane do magazynu zewnętrznego, a klient obciążony kosztami transportu oraz magazynowania. Wielkość opłat będzie uzależniona od operatora magazynu oraz rodzaju i wielkości obiektu. Tym samym ponosimy odpowiedzialność za utratę lub uszkodzenie obiektu jedynie przez okres 30 dni od aukcji.

6. Transport i przesyłka

Zapewniamy podstawowe opakowanie zakupionych obiektów umożliwiające odbiór osobisty. Na wyraźne życzenie klienta możemy pomóc w kontakcie z wyspecjalizowaną firmą zajmującą się pakowaniem i wysyłką dzieł sztuki.

7. Pozwolenie na eksport

Przed wzięciem udziału w aukcji potencjalnym licytującym radzimy, aby zorientowali się czy w razie potrzeby wywozu obiektu poza granice Polski nie są wymagane dodatkowe pozwolenia. Przypominamy, że reguluje to ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162 poz. 1568, z późn. zm.), zgodnie z którą wywóz określonych obiektów poza granice kraju wymaga zgody odpowiednich władz; w szczególności dotyczy to obrazów starszych niż 50 lat o wartości powyżej 40 000 złotych. Nabywca jest zobowiązany do przestrzegania przepisów w tym zakresie, a niemożliwość uzyskania odpowiednich dokumentów lub opóźnienie w ich uzyskaniu nie uzasadniają odstąpienia od sprzedaży ani opóźnienia w uiszczeniu pełnej ceny nabycia za obiekt. Na wyraźne życzenie klienta możemy pomóc w kontakcie z wyspecjalizowaną firmą zajmującą się sprawami formalnymi związanymi z eksportem dzieł sztuki.

8. Zagrożone gatunki

Przedmioty zrobione z materiału roślinnego lub zwierzęcego albo zawierające je, tj. m.in. koralowiec, skóra krokodyla, kość słoniowa, kość wieloryba, róg nosorożca, skorupa żółwia, niezależnie od wieku, procentu zawartości, mogą wymagać dodatkowych pozwoleń lub certyfikatów przed wywozem. Prosimy pamiętać, że uzyskanie dokumentów umożliwiających eksport nie jest równoznaczne z możliwością importu do innego państwa. Nabywca jest zobowiązany do przestrzegania przepisów w tym zakresie, a niemożliwość uzyskania odpowiednich dokumentów lub opóźnienie w ich uzyskaniu nie uzasadniają odstąpienia od sprzedaży ani opóźnienia w uiszczeniu pełnej ceny nabycia za obiekt. Obiekty tego typu zostały oznaczone dla Państwa wygody symbolem „o” opisany w legendzie. Nie ponosimy jednak odpowiedzialności za błędy lub uchybienia oznaczeniu przedmiotów zawierających elementy wytworzone z chronionych lub regulowanych prawem gatunków roślin i zwierząt.

9. Wykonując obowiązek informacyjny, określony w ustawie z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 134 z późn. zm.), niniejszym uprzejmie informujemy, że na podstawie art. 38 pkt 11 ww. ustawy, klientom nie przysługują prawa do odstąpienia od umowy.

WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ I WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI przedstawione poniżej określają prawa i obowiązki licytujących i kupujących z jednej strony oraz Domu Aukcyjnego DESA Unicum i komitentów z drugiej. Wszyscy potencjalni kupujący na aukcji powinni dokładnie przeczytać WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ i WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI zanim przystąpią do licytacji.

WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ

1. WPROWADZENIE

Każdy obiekt zaprezentowany w katalogu aukcyjnym przeznaczony jest do sprzedaży na warunkach określonych:

- w WARUNKACH SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ i WARUNKACH POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI,
- w innych informacjach podanych w pozostałych częściach katalogu aukcyjnego, w szczególności w PRZEWODNIKU DLA KLIENTA,
- w dodatkach do katalogu aukcyjnego lub innych materiałach udostępnionych przez DESA Unicum na sali aukcyjnej. W każdym przypadku zmiana warunków może nastąpić poprzez stosowny aneks bądź ogłoszenie podane do wiadomości przez aukcjonerą przed rozpoczęciem aukcji. Poprzez licytację na aukcji, niezależnie czy osobistą, czy za pośrednictwem przedstawiciela, czy też na podstawie złożonego zlecenia licytacji telefonicznej lub z limitem, licytujący i kupujący wyrażają zgodę na brzmienie niniejszych WARUNKÓW SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ ze zmianami i uzupełnieniami oraz WARUNKÓW POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI.

2. DESA UNICUM JAKO POŚREDNIK HANDLOWY

DESA Unicum występuje jako zastępca pośredni działający w imieniu własnym, lecz na rachunek komitenta uprawnionego do rozporządzenia obiektem, chyba że inaczej zastrzeżono w katalogu, jego zmianach lub w ogłoszeniach podanych do wiadomości przed aukcją.

3. LICYTOWANIE NA AUKCJI

- DESA Unicum może według swojego uznania odmówić dopuszczenia niektórych osób do udziału w aukcji lub sprzedaży poaukcyjnej. Wszyscy licytujący muszą zarejestrować się przed aukcją, dostarczyć wymagane informacje przewidziane w formularzu rejestracji, okazać dokument potwierdzający tożsamość oraz odebrać tabliczkę z numerem licytacyjnym.
- Dla wygody licytujących, którzy nie mogą uczestniczyć w aukcji osobiście, DESA Unicum może zrealizować pisemne zlecenie licytacji. W takim przypadku nieobecni licytujący powinni wypełnić formularz „zlecenie licytacji”, który można znaleźć w katalogu, na stronie internetowej DESA Unicum lub otrzymać w siedzibie DESA Unicum. Kwoty wskazane przez licytującego w zleceniu licytacji nie powinny zawierać opłaty aukcyjnej i opłat dodatkowych, powinny być wyrażone w polskich złotych oraz zgodne z tabelą postąpień. Jeżeli podana kwota nie jest zgodna z kwotami w tabeli postąpień, zostanie ona obniżona. Aukcjoner nie akceptuje zlecenia licytacji, w którym nie ma wskazanej maksymalnej kwoty, do której DESA Unicum może zrealizować zlecenie. DESA Unicum dołoży starań, aby klient zakupił wybrany obiekt w możliwie jak najniższej cenie, nie niższej jednak niż cena gwarancyjna. Jeśli limit podany przez licytującego jest niższy niż cena gwarancyjna, a stanowi jednocześnie najwyższą ofertę, wówczas dochodzi do transakcji warunkowej. W przypadku dwóch lub większej ilości zleceń z takim samym limitem decyduje kolejność zgłoszeń. Wszystkie zlecenia licytacji wraz z fotokopią dokumentu tożsamości umożliwiającym weryfikację danych osobowych powinny być przesłane (pocztą, faksem bądź e-mailem) albo dostarczone osobiście do siedziby DESA Unicum przynajmniej 24 godziny przed rozpoczęciem aukcji. Dostarczone później zlecenia mogą nie być zrealizowane.
- Od osób zainteresowanych licytacją przez telefon wymaga się zgłoszenia chęci licytacji telefonicznej poprzez wypełnienie formularza „zlecenie licytacji”, dostępnego w katalogu, na stronie internetowej DESA Unicum lub w siedzibie DESA Unicum. Wszystkie zlecenia licytacji powinny być przesłane (pocztą, faksem, e-mailem) lub dostarczone osobiście do siedziby DESA Unicum przynajmniej 24 godziny przed rozpoczęciem aukcji. Wymaga się również przesłania fotokopii dokumentu tożsamości w celu weryfikacji danych osobowych. Dostarczone później zlecenia mogą nie być zrealizowane. Licytacja telefoniczna może być nagrywana, złożenie zlecenia jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na nagrywanie rozmowy telefonicznej. Na wypadek trudności z połączeniem telefonicznym licytujący może określić na zleceniu limit, do którego pracownik domu aukcyjnego będzie licytował pomimo braku połączenia. Jeśli żaden limit nie jest określony na zleceniu, pracownik domu aukcyjnego uznaje w takim wypadku, że klient oferuje przynajmniej cenę wywoławczą.
- Podczas licytacji, zarówno osobistej, telefonicznej, za pośrednictwem pracownika DESA Unicum oraz za pośrednictwem Aplikacji Online, licytujący bierze osobistą odpowiedzialność za zapłatę za wycytowane obiekty, co opisane jest dokładnie w paragrafie 3 punkcie 5 poniżej, chyba że przed rozpoczęciem aukcji zostało wyraźnie uzgodnione na piśmie z DESA Unicum, że oferent jest pełnomocnikiem zidentyfikowanej osoby trzeciej akceptowalnej przez DESA Unicum.
- Usługa licytacji na podstawie zlecenia licytacji nie podlega żadnej opłacie. DESA Unicum zobowiązuje się dochować należytej staranności w realizacji zleceń, jed-

nak nie ponosi odpowiedzialności za niezrealizowanie takich ofert, chyba że wina za brak realizacji zlecenia leży wyłącznie po stronie DESA Unicum.

4. PRZEBIEG AUKCJI

- 0 ile nie zastrzeżono inaczej poprzez symbol, każdy obiekt oferowany jest z zastrzeżeniem ceny gwarancyjnej, która jest poufną minimalną ceną sprzedaży uzgodnioną między DESA Unicum i komitentem. Cena gwarancyjna nie może przekroczyć dolnej granicy estymacji.
- Aukcjoner może w każdym momencie aukcji wycofać którykolwiek obiekt, ponownie zaoferować przedmiot do sprzedaży (również bezpośrednio po uderzeniu młotkiem) w razie zaistnienia błędu bądź sporu co do wyniku licytacji. W powyższym przypadku aukcjoner może podjąć wszelkie działania, które uzna za stosowne i racjonalne. Jeżeli jakkolwiek spór co do wyniku licytacji powstanie po aukcji, wynik sprzedaży w ramach aukcji uznaje się za ostateczny.
- Aukcjoner rozpoczyna licytację i decyduje o wysokości kolejnych postąpień. W celu osiągnięcia ceny gwarancyjnej obiektu aukcjoner i pracownicy DESA Unicum mogą składać w toku licytacji oferty w imieniu komitenta bez wskazania, że czynią to w imieniu komitenta, bądź to przez składanie następujących po sobie ofert licytacyjnych, bądź też oferty w odpowiedzi na oferty składane przez innych oferentów. Jeżeli nie ma żadnych ofert na dany obiekt lub oferty są zbyt niskie, aukcjoner może uznać przedmiot za niesprzedany, co sygnalizuje terminem "pass".
- Ceny na aukcji podawane są w polskich złotych i w tej walucie powinna być dokonana płatność. W odpowiedzi na potrzeby klientów zagranicznych estymacje w katalogu aukcyjnym mogą być podawane także w euro, funtach brytyjskich i dolarach amerykańskich, odzwierciedlając w przybliżeniu cenę przy obecnym kursie waluty. Stosownie do tego estymacje podawane w euro, funtach brytyjskich i dolarach amerykańskich mają charakter wyłącznie orientacyjny.
- Licytujący, który zaoferował najwyższą kwotę zaakceptowaną przez aukcjonerą, jest zwycięzcą licytacji. Uderzenie młotkiem przez aukcjonerą oznacza akceptację najwyższej oferty i zawarcie umowy sprzedaży między DESA Unicum a kupującym. Ryzyko i odpowiedzialność za obiekt przechodzący na własność kupującego opisane zostały w paragrafie 6 poniżej.
- Każda poaukcyjna sprzedaż obiektów oferowanych na aukcji podlega również WARUNKOM SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ oraz WARUNKOM POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI.

5. CENA NABYCIA I OPŁATA AUKCYJNA

- Do kwoty wycytowanej doliczana jest opłata aukcyjna oraz opłaty dodatkowe wynikające z oznaczeń katalogowych obiektu. Opłata aukcyjna stanowi dodatkowe wynagrodzenie DESA Unicum z tytułu obsługi transakcji sprzedaży i wynosi 18% końcowej ceny obiektu (kwoty wycytowanej). Opłata aukcyjna obowiązuje również w sprzedaży poaukcyjnej.
- Do kwoty wycytowanej mogą zostać doliczone inne podatki i opłaty, jeśli w katalogu zaznaczone to zostało odpowiednimi oznaczeniami (patrz: paragraf 1 punkt 10 „Przewodnika dla klienta”: „Legenda”).
- Jeśli nie uzgodniono inaczej, kupujący jest zobowiązany uiścić należność w terminie 10 dni od daty aukcji, niezależnie od uzyskania pozwolenia na eksport czy innych pozwoleń. Opłaty mają być uiszczone w polskich złotych gotówką, kartą lub przelewem bankowym:
 - DESA Unicum akceptuje płatność kartami płatniczymi MasterCard, VISA
 - DESA Unicum akceptuje płatność przelewem bankowym na konto mBank S.A., 27 1140 2062 0000 2380 1100 1002, Swift: BREXPLPWWA3W tytule przelewu proszę podać nazwę aukcji, datę aukcji oraz numer obiektu.
- Własność zakupionego obiektu nie przejdzie na kupującego, dopóki DESA Unicum nie otrzyma pełnej ceny nabycia za obiekt opłaty aukcyjnej lub innych opłat, jeżeli odnosi się do danego obiektu DESA Unicum nie jest zobowiązana do przekazania obiektu kupującemu do chwili przeniesienia własności obiektu na kupującego. Wcześniej niż przekazanie obiektu kupującemu nie jest równoznaczne z przeniesieniem prawa własności obiektu na kupującego ani zwolnieniem z obowiązku zapłaty przez niego ceny nabycia.

6. ODBIÓR ZAKUPU

- Odbiór wycytowanych obiektów jest możliwy po dokonaniu wpłaty pełnej ceny nabycia oraz uregulowaniu innych płatności wobec DESA Unicum i spółek powiązanych. Jak tylko nabywca spełni wszystkie wymagania, powinien skontaktować się ze swoim doradcą klienta DESA Unicum lub z Biurem Obsługi Klienta pod numerem tel. 22 163 66 00, aby umówić się na odbiór obiektu.
- Kupujący powinien odebrać zakupiony obiekt w terminie 30 dni od daty aukcji. Po tym terminie DESA Unicum przesyła wszystkie wycytowane obiekty do maga-

zynu zewnętrznego, a kupujący obciążony zostanie kosztami transportu oraz magazynowania. Wielkość opłat będzie uzależniona od operatora magazynu oraz rodzaju i wielkości obiektu. Zaakceptowanie niniejszego regulaminu równoznaczne jest z zaakceptowaniem regulaminu spółki magazynowej. Po upływie 30 dni od daty aukcji na kupującego przechodzi ryzyko utraty i uszkodzenia nieodebranego obiektu, a także ciężary związane z takim obiektem, w tym koszty jego ubezpieczenia. DESA Unicum odpowiada względem kupującego za szkody z tytułu straty lub uszkodzenia obiektu, jednak jedynie do wysokości ceny nabycia obiektu.

3) Dla wygody kupującego DESA Unicum nieodpłatnie zapewnia podstawowe opakowanie obiektu umożliwiające jego odbiór osobisty. Na wyraźne życzenie kupującego DESA Unicum może pomóc w kontakcie z wyspecjalizowaną firmą zajmującą się pakowaniem i wysyłką dzieł sztuki. Każde takie zlecenie odbywa się na odpowiedzialność klienta, DESA Unicum nie bierze odpowiedzialności za nieprawidłowe wykonanie usług przez przewoźników bądź inne osoby trzecie. Jeżeli klient sam wybierze firmę transportową, jej przedstawiciel powinien skontaktować się z DESA Unicum telefonicznie przynajmniej 24 godziny przed planowanym odbiorem obiektu pod numerem telefonu: 22 163 66 20.

4) DESA Unicum będzie wymagała okazania dowodu osobistego przed przekazaniem obiektu nabywcy bądź jego przedstawicielowi, który dodatkowo powinien posiadać pisemne upoważnienie od nabywcy.

7. BRAK PŁATNOŚCI

Bez uszczerbku dla innych praw sprzedający, w przypadku gdy nabywca nie uiści pełnej ceny nabycia za obiekt, opłaty aukcyjnej lub innych opłat, jeżeli odnoszą się do danego obiektu, w terminie 10 dni od daty aukcji, DESA Unicum może zastosować jeden lub kilka z poniższych środków prawnych:

- przechować obiekt w siedzibie DESA Unicum lub w innym miejscu na ryzyko i koszt klienta;
 - odstąpić od sprzedaży obiektu, zatrzymując dotychczasowe opłaty na poczet pokrycia szkód;
 - odrzuć zlecenie nabywcy w przyszłości lub zrealizować takie zlecenie pod warunkiem uiszczenia kaucji;
 - naliczać ustawowe odsetki za opóźnienie od dnia wymagalności płatności do dnia zapłaty pełnej ceny nabycia, opłaty aukcyjnej lub innych opłat, jeżeli odnoszą się do danego obiektu;
 - wszczęć postępowanie sądowe przeciwko kupującemu w celu odzyskania zaległości;
 - potrącić należności nabywcy względem DESA Unicum z wierzycielności wobec tego nabywcy wynikających z innych transakcji;
- g) podjąć wszelkie inne działania odpowiednie do zaistniałych okoliczności.

8. DANE OSOBOWE KLIENTA

W związku ze świadczonymi usługami oraz wymogami prawnymi związanymi z przeprowadzeniem aukcji DESA Unicum może wymagać od klientów podania danych osobowych lub w niektórych przypadkach (np. w celu sprawdzenia wypłacalności, poświadczenia tożsamości klienta lub w celu uniknięcia fałszerstwa) pozyskać dane o kliencie od osób trzecich. DESA Unicum może również wykorzystywać dane osobowe dostarczone przez klienta w celach marketingowych, dostarczając materiały o produktach, usługach bądź wydarzeniach organizowanych przez DESA Unicum oraz spółki powiązane. Zgadzając się na WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ i podając dane osobowe, klienci zgadzają się, że DESA Unicum i spółki powiązane mogą wykorzystywać te dane do ww. celów. Jeśli klient chciałby uzyskać więcej informacji o polityce prywatności, skorygować swoje dane lub zrezygnować z dalszej korespondencji marketingowej, prosimy o kontakt pod numerem 22 163 67 00.

WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI

Przez autentyczność obiektu rozumiemy właściwe podanie autorstwa obiektu i prawidłowe jego datowanie. DESA Unicum udziela gwarancji autentyczności obiektów zaprezentowanych w tym katalogu na okres 5 lat od daty sprzedaży przez DESA Unicum z poniższymi zastrzeżeniami:

- DESA Unicum udziela gwarancji autentyczności obiektu jedynie bezpośredniemu nabywcy obiektu (konsumentowi). Powyższa gwarancja nie obejmuje:
 - kolejnych właścicieli obiektu, włączając w to osoby, które nabyły od bezpośredniego nabywcy obiekt odpłatnie, w drodze darowizny lub dziedziczenia;
 - obektu, co do którego trwa spór o autorstwo;
 - obektu, którego autorstwo jest jedynie domniemane, co w katalogu i na certyfikacie oznaczone jest następującymi zapisami: brak dat życia po imieniu i nazwisku artysty, nazwisko artysty poprzedzone jedynie inicjałem imienia, znak zapytania w nawiasie lub bez nawiasu („?” lub „(?)”) po nazwisku artysty, przed lub po imieniu i nazwisku artysty określenia: „przypisywany/e/a”, „Attributed” lub skrót „Attrib.”;
 - obektu powstałego w bliżej lub szerzej rozumianym kręgu oddziaływania stylu danego artysty, co w katalogu i na certyfikacie oznaczone jest użyciem przed lub po imieniu i nazwisku artysty jednego z następujących określeń: „krag”, „szkółka” bądź „naśladowca”;

9. OGRANICZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI

- DESA Unicum wyłącza wszelkie gwarancje inne niż WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI w najszerszym zakresie dopuszczonym prawem.
- Całkowita odpowiedzialność DESA Unicum będzie ograniczona wyłącznie do ceny nabycia zapłaconej przez kupującego.
- DESA Unicum nie jest odpowiedzialna za pomyłki słowne czy na piśmie w informacjach podanych klientom oraz nie ponosi odpowiedzialności wobec żadnego licytującego za błędy w trakcie prowadzonej aukcji lub popełnione w innym zakresie związanym ze sprzedażą obiektu.
- DESA Unicum nie bierze odpowiedzialności wobec kupującego za szkody przewyższające cenę nabycia, niezależnie czy taka szkoda jest charakteryzowana jako bezpośrednia, pośrednia, szczególna, przypadkowa czy następca. DESA Unicum nie jest zobowiązana do zapłaty odsetek od ceny zakupu.
- Żaden przepis w niniejszych WARUNKACH SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ nie wyklucza lub nie ogranicza odpowiedzialności DESA Unicum wobec kupującego, wynikającej z jakiegokolwiek oszustwa bądź świadomego wprowadzenia w błąd, lub z winy umyślnej.

10. PRAWA AUTORSKIE

- Sprzedający nie przekazuje wraz z obiektem prawa autorskiego ani prawa do reprodukcji obiektu.
- Prawa autorskie do wszystkich zdjęć, ilustracji i tekstów związanych z obiektem sporządzonych przez lub dla DESA Unicum, włączając zawartość tego katalogu, stanowią własność DESA Unicum. Nie mogą być one wykorzystane przez kupującego ani inne osoby bez uprzedniej zgody pisemnej DESA Unicum.

11. POSTANOWIENIA OGÓLNE

- Niniejsze WARUNKI SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ wraz z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, o których mowa w paragrafie 1 powyżej, oraz WARUNKI POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI wyczerpują całość praw i obowiązków pomiędzy stronami w odniesieniu do sprzedaży obiektu.
- Wszelkie zawiadomienia powinny być kierowane na piśmie na adres DESA Unicum. Powiadomienia kierowane do klientów będą przesyłane na adres podany w ostatnim piśmie do DESA Unicum.
- Jeśli jakiegokolwiek z postanowień WARUNKÓW SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ okazałoby się nieważne, bezskuteczne lub niemożliwe do zastosowania, pozostałe postanowienia będą nadal obowiązywać. Brak działania lub opóźnienie w wykonywaniu praw wynikających z WARUNKÓW SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ nie oznacza zrzeczenia się praw lub zwolnienia z obowiązków ani nie uchyla obowiązywalności całości bądź części z postanowień WARUNKÓW SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ.

12. PRAWO OBOWIĄZUJĄCE

Prawa i obowiązki stron wynikające z niniejszych WARUNKÓW SPRZEDAŻY AUKCYJNEJ oraz WARUNKÓW POTWIERDZENIA AUTENTYCZNOŚCI, przebieg aukcji i jakiegokolwiek sprawy związane z powyższymi postanowieniami podlegają prawu polskiemu. DESA Unicum w szczególności zwraca uwagę na przepisy:

- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568, z późn. zm.) – wywóz określonych obiektów poza granicę kraju wymaga zgody odpowiednich władz,
- ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.) – muzea rejestrowane mają prawo pierwokupu zabytków bezpośrednio na aukcji za kwotę wylicytowaną powiększoną o opłatę aukcyjną.

- obektu, którego określenie autorstwa było zgodne z ogólnie przyjętą opinią specjalistów, uczonych i innych ekspertów;
- obektu, w przypadku którego podana w katalogu roczna data powstania różni się od faktycznej o mniej niż 15 lat;
- obektu, w przypadku którego w datowaniu pojawiło się prawidłowe określenie stulecia, natomiast nieprawidłowe określenie części tego stulecia (połowy lub ćwierci);
- obektów z XX w., XIX w. i starszych, w przypadku których faktycznie stwierdzone datowanie różni się w stosunku do podanego w katalogu „na korzyść” obiektu, tj. obiekt okazał się starszy, niż było to podane w opisie;
- obektu, którego opis i datowanie zostały uznane za niedokładne przy użyciu metod naukowych lub testów, które nie były ogólnie przyjęte w czasie wydawania tego katalogu bądź w tamtym czasie były uznawane za nadmiernie kosztowne lub niewykonalne, albo według wszelkiego prawdopodobieństwa mogłyby spowodować uszkodzenia lub utratę wartości obiektu. DESA Unicum zastrzega iż opis uzupełniający (pochodzenie, historia wystaw, literatura) został wykonany w dobrej wierze i błędy w tym zakresie nie mogą być podstawą do reklamacji. DESA Unicum zastrzega, sobie również 5% jako granicę błędów w przypadku podawania poszczególnych wymiarów obiektu.

PROMEMORIA WARSAW
ul. Górnośląska 24, 00-484 Warsaw – Poland
t. +48 606 924 100

info.warsaw@promemoria.com
www.promemoria.com
Instagram icon | YouTube icon

The Atelier
of Beauty

PROMEMORIA®

